

30.4.2024
Petri Munkki, Tuomas Mankki, Tiia Wallin

JOD: Osaamiskartoitus- työkalun esiselvitys

Kevät 2024

GOFORE

Gofore Oyj

1710128-9

Peltokatu 34 (HQ)

33100 Tampere

Sisältö

Johdanto	3
Tausta	4
Rooli hankekokonaisuudessa	4
Hankkeen vastuutahot ja rahoitus	5
Projektin toteutustapa ja aikataulut.....	5
Käyttäjäkyselyn tulokset.....	6
Toteutustapa	6
Käyttäjäkartoituksen suunnittelu	6
Käyttäjäkartoituksen toteutus.....	7
Käyttäjäkartoituksen tulokset ja löydökset	8
Vastaajien taustatiedot	8
Jatkuva oppiminen ja osaamisen kehittäminen	10
Osaamisen kartoittaminen	14
Tarpeet digitaaliselle osaamiskartoitustyökalulle	16
Yleisiä nostoja ja huomioita käyttäjäkyselystä	20
Aiemmat käyttäjäkyselyt	22
Yhteneväisyydet aiempiin tuloksiin	22
Ylätason konsepti, muotoiluajurit ja persoonat	24
Konsepti ja visio	24
Ylätason konsepti	25
Yksilön asiakaskokemuksen visio.....	25
Muotoiluajurit	26
Käyttäjäpersoonat.....	27
Vaihtoehtoiset toteutustavat.....	29
“MVP”-ratkaisu osaamisen kartoittamiseen	29
Esimerkkejä erilaisten käyttäjien poluista työkalussa	35
ESCO-sanoituksen yhteensopivuus	37
Formaali, non-formaali ja informaali osaaminen.....	37
Teknologiset reunaehdot	40
Vaihtoehto 1: Tarvepohjaisuutta painottava ratkaisu.....	42
Vaihtoehto 2: Pelillisyyttä painottava ratkaisu.....	44
Vaihtoehto 3: Yhteisöllisyyttä painottava ratkaisu.....	46
Vaihtoehto 4: Tekoälyavusteisuutta painottava ratkaisu.....	48
Vaihtoehtojen vertailu	50
Yhteenveto ja suositeltavat jatkoaskeleet	53
Liite 1: Käyttäjäkartoituskyselyn kysymykset	55
Liite 2: Osaamiskartoitustyökalun suunnittelutyöpajan sisältömateriaalit	62

Johdanto

Työelämän muutosten ja digitalisaation myötä koko elämän läpi jatkuvan oppimisen rooli on kasvanut työelämässä merkittävästi. Olemassa olevat jatkuvan oppimisen digitaaliset työkalut eivät kuitenkaan vastaa yksilöiden tarpeisiin optimaalisella tavalla, koska nykyiset digipalvelut ovat hajallaan ja tieto usein hankalasti löydettävissä.

Yhteishankkeen tavoitteena on rakentaa valtakunnallinen digitaalinen palvelukokonaisuus (JOD), joka tukee yksilöiden sujuvia siirtymiä koulutuksen ja työelämän välillä koko elämän ajan. Palvelun osana toteutettavan osaamiskartoitustyökalun tavoitteena on auttaa yksilöä tunnistamaan formaalin osaamisen lisäksi myös ei-formaalia osaamista strukturoidulla tavalla. Ennen osaamiskartoitustyökalun hankinnan käynnistämistä tulee suorittaa esiselvitys osaamiskartoitustyökalun sisällöllisistä mahdollisuuksista ja niihin perustuvista teknologisista raameista.

Tässä raportissa on kuvattu toteutetun esiselvityksen pääsisältö, kattaen potentiaalisilta käyttäjiltä tunnistetut tarpeet osaamiskartoitustyökalulle, sekä näiden pohjalta laaditut ehdotukset osaamiskartoitustyökalun ylätason konseptille, muotoilin ajureille ja toteutukselle. Raportin loppuun on koottu suositukset jatkotoimenpiteistä tehtäväksi tämän esiselvitysvaiheen jälkeen.

Tausta

Osaamisen kartoittamisen digitaalinen työkalu on osa **jatkuvan oppimisen digitaalisen palvelukokonaisuutta (JOD)**, jonka tavoitteena on tuottaa hallinnonrajat ylittävä, asiakaslähtöinen ja joustava palvelukokonaisuus, jolla tuetaan yksilöiden koulutus- ja uravalintoja, osaamisen ylläpitoa ja kehittämistä koko työuran ajan sekä työn ja koulutuksen kysynnän ja tarjonnan kohtaantoa.

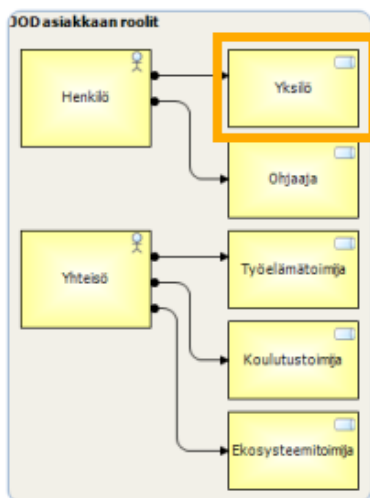
Jatkuvan oppimisen digitaalisen palvelukokonaisuuden keskeisinä tavoitteina on:

- tukea yksilöiden siirtymiä koulutuksessa ja työelämässä tarjoamalla ja kehittämällä uusia digitaalisia palveluita, tehokkaampia palveluketjuja ja uusia toimintamalleja,
- auttaa työelämätoimijoita löytämään tarpeiden mukaista tietoa osaamisesta ja sen kehittämisestä,
- auttaa koulutustoimijoita kohdentamaan koulutustarjontaansa paremmin,
- tukea uusia tiedolla johtamisen poikkihallinnollisia toimintamalleja hyödyntäen olemassa olevia ja rakennettavia tietolähteitä kuten työmarkkinatietovarantoa,
- kannustaa hallintoa kehittämään tiedolla johtamisen kyvykkyytään ja tehostamaan palveluketjuja ja toimintaansa.

Palvelukokonaisuus muodostaa itsenäisen kokonaisuuden, joka toimii yhteen olemassa olevien palveluiden ja tietovarantojen kuten Opintopolun ja Työmarkkinatorin kanssa.

Rooli hankekokonaisuudessa

Tämän osaamisen kartoittamisen digitaalisen työkalun esiselvityksen painopisteenä on yksilön näkökulma, joka on yksi JOD-kokonaisuuden arkkitehtuurissa tunnistetuista asiakasrooleista (kuva 1).

Kuva 1. JOD:n arkkitehtuurissa tunnistetut strategian mukaiset asiakastoimijat ja -roolit. Korostettuna tässä projektissa oleva painotus Yksilön asiakasrooliin.

Kyvykkyydellä tarkoitetaan puolestaan toimijoiden kyky toimia tarkoituksenmukaisella tavalla ja hyödyntää osaamistaan sekä muita resursseja (JOD tavoitearkkitehtuuri, 2023). JOD-kokonaisuudessa kyvykkyydet on ryhmitelty strategisten tavoitteiden ja asiakasrolien mukaisesti viiteen kyvykkyydsalueeseen. Tämä esiselvitys keskittyy kyvykkyydsalueen 1 (Palvelut yksilölle) alaosa-alueeseen Osaamisten, kiinnostusten ja reunaehtojen kartoitus, ja vielä spesifimmin osaamisen kartoittamiseen (kuva 2).

Kuva 2. JOD:n kyvykkyydsalueiden ensimmäinen osa.

Hankkeen vastuutahot ja rahoitus

Jatkuvan oppimisen digitaalinen palvelukokonaisuuden kehittämisestä ja toteutuksesta vastaavat opetus- ja kulttuuriministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö. Kehittämistyöhön osallistuvat Opetushallitus, KEHA-keskus ja korkeakoulut Digivisio 2030 -hankkeen kautta sekä Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus (Jotpa). Toimenpiteitä viedään eteenpäin vahvassa sidosryhmäyhteistyössä.

Palvelukokonaisuuden rahoitus tulee EU:n elpymis- ja palautumistukivälineestä (RRF).

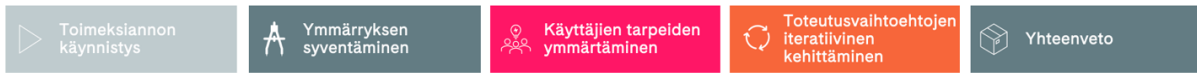
Projektin toteutustapa ja aikataulut

Uuden digitaalisen JOD-osaamiskartoitustyökalun toteutusvaihtoehtoja lähdettiin määrittelemään kolmen kerroksen avulla (kuva 3). Toiminnallisessa kerroksessa määritettiin työkalun keskeiset käyttäjätarpeet ja toiminnallisuudet, tavoiteltava käyttäjäkokemus sekä muotoiluperiaatteet, joiden avulla kehitettävä työkalu mahdollisimman pitkälle vastaa tarjouspyynnön kohdassa 3 asetettuihin kriteereihin. Sisällöllisessä kerroksessa määritettiin käytettävät osaamissanoitukset, -luokitukset ja rakenteet sekä varmistettiin, että kuvataan tavat peilata niiden yhteensopivuus ESCO-luokituksen kanssa. Toteutuskerroksessa määritettiin tarvittavat ja mahdolliset yhteydet muihin palveluihin sekä toteutuksen tekniset reunaehdot, rajoitteet ja mahdollisuudet.

Kuva 3. JOD-osaamiskartoitustyökalun kerrokset.

Työ käynnistettiin valmistelukokouksella ja projektiryhmän keskustelulla sekä aikataulutavalla palaverilla viikolla 51, 21.12.2023. Varsinainen kickoff pidettiin 9.1.2024, jolloin täsmennettiin projektin viittä vaihetta (kuva 4) ja sovittiin säännöllisistä projektiryhmän bi-weekly -palavereista.

	joulu			tammikuu				helmikuu			maaliskuu				huhtikuu				
	51	52	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17
1. Toimeksiannon käynnistys	█																		
2. Ymmärryksen syventäminen				█															
3. Käyttäjien tarpeiden ymmärtäminen								█											
4. Toteutusvaihtoehtojen iteratiivinen kehittäminen											█								
5. Yhteenveto															█				

Kuva 4. Projektin aikataulu ja vaiheistus.

Käyttäjäkyselyn tulokset

Toteutustapa

Käyttäjäkartoituksen tavoitteena oli saavuttaa ymmärrys siitä, millainen digitaalinen työkalu motivoisi ja tukisi yksilön osaamisen kartoittamista parhaalla tavalla. Kartoituksessa pyrittiin huomioimaan yksilöiden erilaiset elämäntilanteet ja muutosvaiheet kattavasti, jotta kerrytetty asiakaskokemusvisio huomioisi monipuolisesti yksilöiden erilaiset taustat, tarpeet, motiivit ja valmiudet oman osaamisen kartoittamiseen, tukien jatkuvaa oppimista sekä olemassa olevan osaamisen kehittämistä.

Käyttäjäkartoituksen suunnittelu

Käyttäjäkartoituksen suunnittelu käynnistettiin 24.1.2024 toteutetussa suunnittelutyöpajassa, johon osallistui asiantuntijoita Työ- ja elinkeinoministeriöstä, Opetus- ja kulttuuriministeriöstä sekä muista JOD-hankkeen parissa tiivisti toimivista sidosryhmistä. Työpajatyöskentely koostui yhteensä kuudesta yhteistyöskentelyosioista, joiden tarkoituksena oli saada muodostettua yhteinen ymmärrys seuraavista kysymyksistä:

1. Mitä ongelmaa olemme yhdessä ratkaisemassa osaamisen kartoittamisen työkalulla?

2. Mitkä mahdolliset juurisyyt voivat vaikuttaa edellä määritettyjen haasteiden takana?
3. Miksi nykyiset osaamisen kartoittamisen työkalut ja menetelmät eivät ole riittäviä ratkaisemaan edellä määriteltyjä ongelmia?
4. Mitä ratkaisevan tärkeää meidän tulisi osata kysyä osaamiskartoituksen potentiaalisilta käyttäjiltä, jotta pystymme suunnittelemaan mahdollisimman hyvin yksilön tarpeita ja valmiuksia tukevan digitaalisen työkalun?
5. Millaisia vastauksia voimme saada edellä määritettyihin kysymyksiin yksilöltä?
6. Millaisena itse visioimme digitaalisen osaamiskartoitustyökalun toiminnallisuudet ja/tai lopputuotokset, joilla kyetään ratkaisemaan edellä määritetyt haasteet ja puutteet nykyisissä ratkaisuissa?

Tiiviin työpajatyöskentelyn tuloksena saatiin muodostettua selkeä näkemys nykytilasta, sekä koottiin kattava määrä aineksia käyttäjille suunnattavan kyselyn suunnittelun tueksi. Työpajan aineiston pohjalta muodostettiin monipuolinen alustava runko käyttäjäkartoituksen kysymyksistä ja vastausvaihtoehdoista, joista valittiin ja viimeisteltiin projektin työryhmän toimesta lopullinen, yhteensä 12:sta kysymyksestä koostuva käyttäjäkartoituskysely (Liite 1). Suurin osa kyselyn kysymyksistä oli valmiista vastausvaihtoehdoista koostuvia monivalintakysymyksiä, joita käyttäjän oli mahdollista myös halutessaan täydentää avoimilla vastauksilla.

Käyttäjäkartoituksen toteutus

Käyttäjäkartoituskysely päätettiin toteuttaa vuorovaikutuksellisenä chatbot-haastatteluna, jossa käsikirjoitettuun keskusteludialogiin pohjautuva chatbot kuljetti käyttäjät kyselyn läpi. Tämän toteutustavan nähtiin mahdollistavan perinteistä kyselylomaketta yksilöllisemmän ja yllätyksellisemmän käyttäjäkokemuksen, jossa chatbot-haastattelijä reagoi käyttäjän antamiin vastauksiin, ja voi tarvittaessa ohittaa yksittäisiä, vastaajalle epärelevanttejä kysymyksiä edellä annettujen vastausten pohjalta. Kuvassa 5 on havainnollistettu chatbot-kyselyn keskustelunäkymää.

  Tarvekartoituskysely

Mitkä seuraavista tilanteista tai ulkoisista tekijöistä **motivoisivat** sinua erityisesti kartoittamaan omaa osaamistasi?

Voit miettiä kysymystä siitä näkökulmasta, mitkä seuraavista vaihtoehdoista näet itsellesi todennäköisimpinä syinä ryhtyä kartoittamaan omaa osaamistasi, ja voit valita alta 1-3 tärkeintä.

16:53 VALITSE 1-3 VAIHTOEHTOA

Työn haku työttömänä työnhakijana	Nykyisen työpaikan vaihtaminen	Oman työmarkkina-arvon tunnistaminen	Kehityskeskustelu tai palkkaneuvottelu
Oman osaamisen kehittämissä mahdollisuuksien ja -tarpeiden kartoittaminen	Jatko-opintoalan valinta	Alanvaihto / uudelleen kouluttautuminen	Ammatillisen itsetunnon ja minäkuvan kehittäminen
Oman osaamisen kuvaamisen jollekin ulkopuoliselle taholle tai henkilölle (esim. nykyisessä työ- tai opiskelupaikassa)	Muun kuin ammatillisen tai akateemisen osaamisen kartoittaminen ja näkyväksi tekeminen	Yhteiskunnan osaamistarpeiden kehityksen mukana pysyminen	En näe syytä kartoittaa omaa osaamistani
Joku muu, jonka sanoitan itse			

Kuva 5. Chatbot-kyselyn keskustelunäkymä.

Kysely tekniseen toteutukseen hyödynnettiin Saas-pohjaista Landbot.io-työkalua, ja kyselyä jaettiin URL-linkkinä mm. seuraavissa kanavissa:

- LinkedIn, Facebook
- Valitut koulutus- ja muut organisaatiot sekä oppilaitokset.

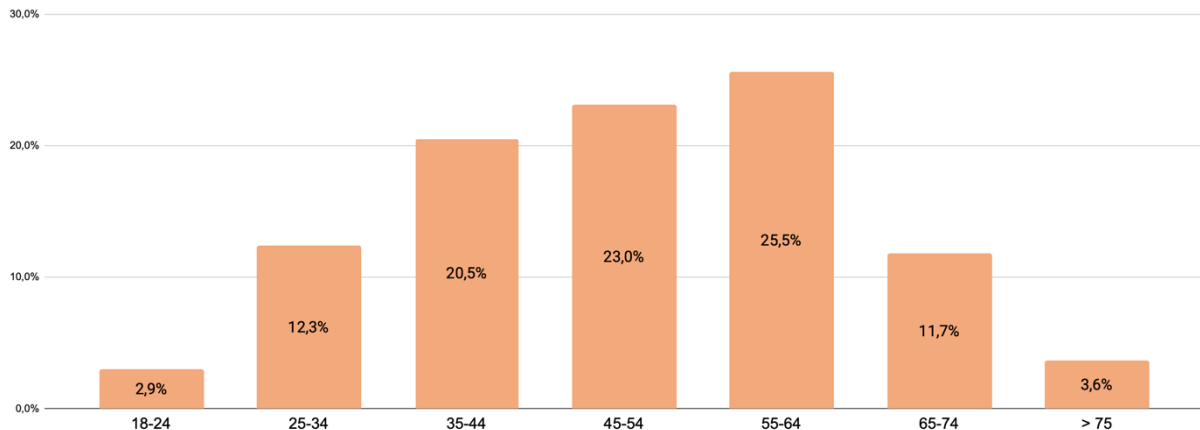
Käyttäjäkartoituksen tulokset ja löydökset

Käyttäjäkartoitus toteutettiin edellä kuvatulla menetelmällä 13.2.2024-10.3.2024 välisenä aikana, ja kyselyyn saatiin yhteensä 478 vastausta. Kyselyllä tavoitetut vastaajaryhmät, vastausjakaumat sekä kyselyn tuloksista tehdyt johtopäätökset on esitelty seuraavissa luvuissa.

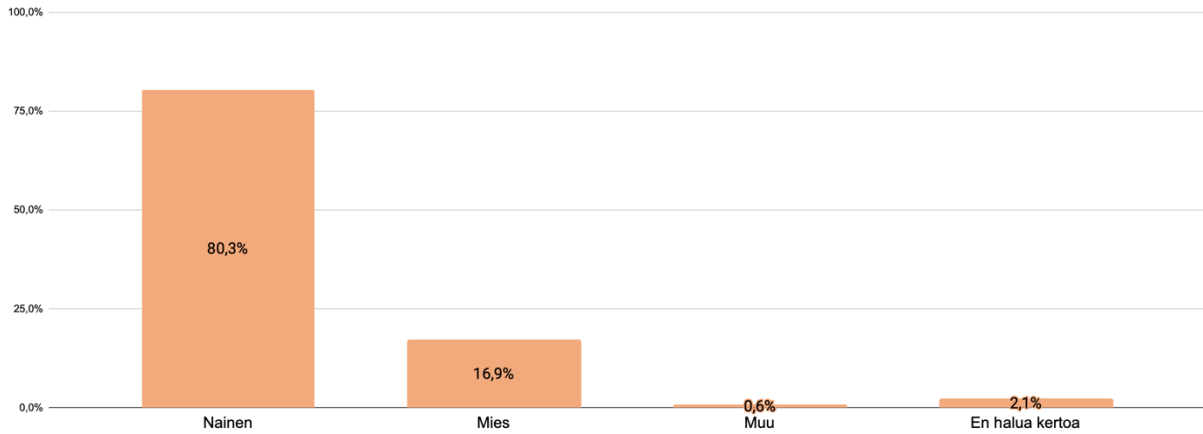
Vastaajien taustatiedot

Kyselyn kohderyhmäksi määriteltiin täysi-ikäiset Suomessa asuvat henkilöt, joilta pyydettiin vastausten käsittelyn tueksi seuraavat taustatiedot: ikä, sukupuoli, ylin koulutusaste, ammattiasema ja maakunta, jossa yksilö asuu. Kaikkien edellä mainittujen tietojen kohdalla vastaajan oli mahdollista valita myös vaihtoehto "En halua kertoa". Vastaajilta ei kerätty kyselyssä mitään yksilöivää tunnistetietoa.

Lopullisen vastausaineiston jakautuminen vastaajan iän ja sukupuolen mukaan on eritelty kuvissa 6 ja 7. Vastaajien ikäjakauman voidaan todeta vastaavaan hyvin kyselyn tavoitteita ja toisaalta väestön yhteiskunnallista rakennetta: n. 70% vastaajista edustaa ikäluokkia 35-64, joiden voidaan katsoa edustavan työikäisen väestön suurempia ikäluokkia. Sen sijaan vastaajamäärän jakautuminen sukupuolen mukaan on voimakkaasti painottunut: yli 80% kyselyn vastaajista on naisia.

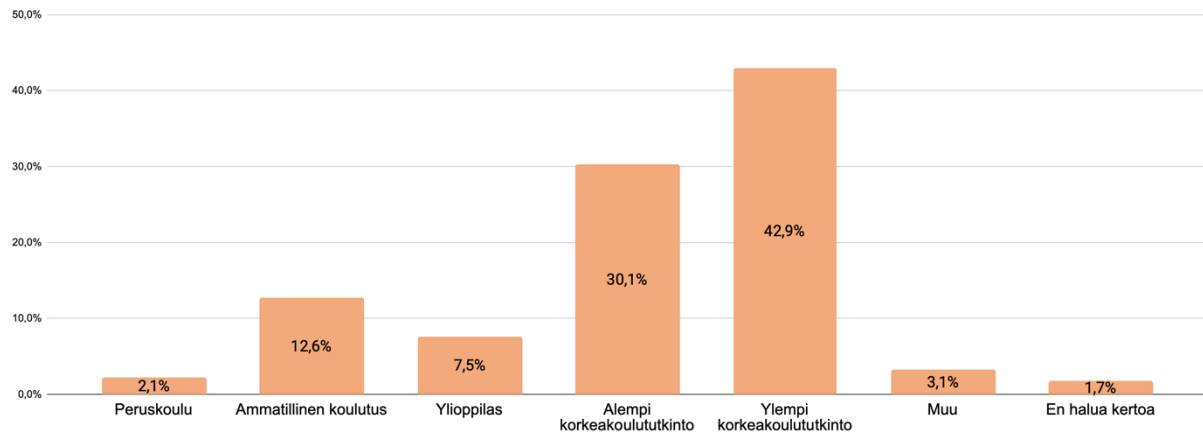

Kuva 6. Vastaajien ikä.

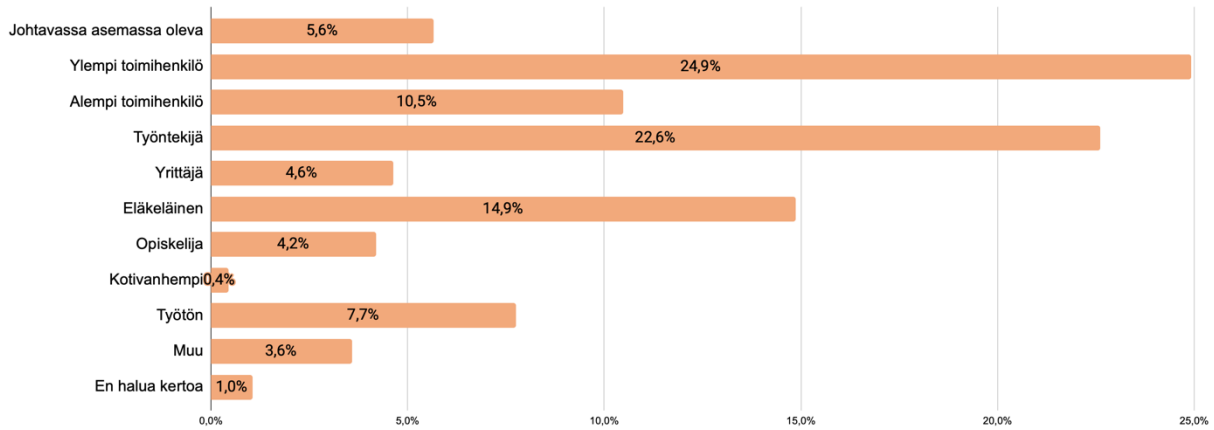

Kuva 7. Vastaajien sukupuoli.

Vastaajien koulutusasteet ja ammattiasemat on eritelty kuvissa 8 ja 9. Merkittävä vastaajista omaa alemman tai ylemmän korkeakoulututkinnon (n. 73%) ja toimii palkkatyössä tai yrittäjänä (n. 68%). Yksittäisenä merkittävänä vastaajaryhmänä kyselyssä korostuvat myös eläkeläiset, joiden osuus vastaajista on lähes 15%. Jatkuvan, läpi elämän kestävän oppimisen sekä akateemisen opiskelun ja työelämän ulkopuolella tapahtuvan oppimisen näkökulmista tämän vastaajaryhmän näkemys onkin erittäin arvokas.

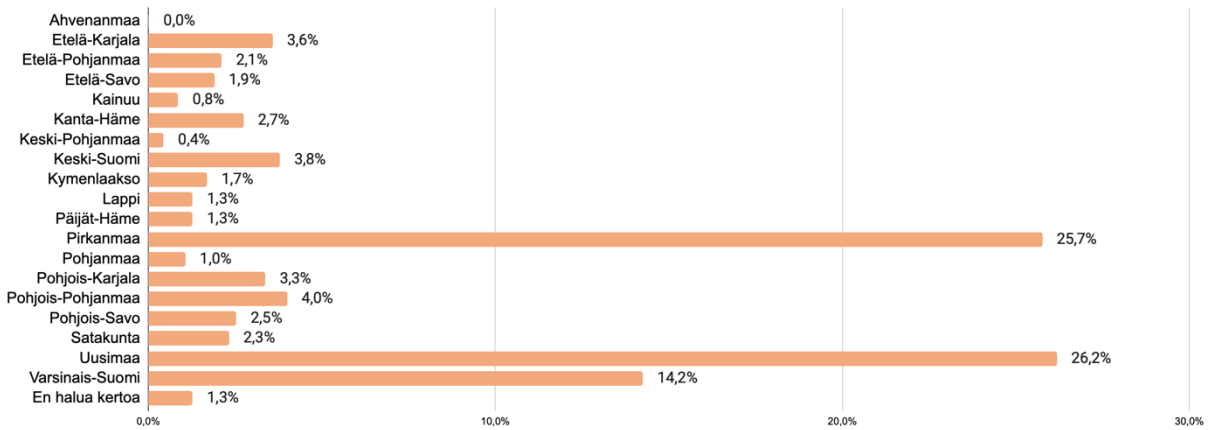

Kuva 8. Vastaajien ylin koulutusaste.

Kuva 9. Vastaajien ammattiasema

Maakunnallisesti tarkasteltuna (kuva 10) suurimmat vastaajaryhmät tulevat Suomen suurista kasvukeskuksista, eli Uusimaan, Pirkanmaan ja Varsinais-Suomen alueilta (yhteensä n. 66% vastaajista). Samaan aikaan Ahvenanmaata lukuun ottamatta kaikista maakunnista on tavoitettu vähintään yksittäisiä vastaajia, eli alueellinen kattavuus on laaja.

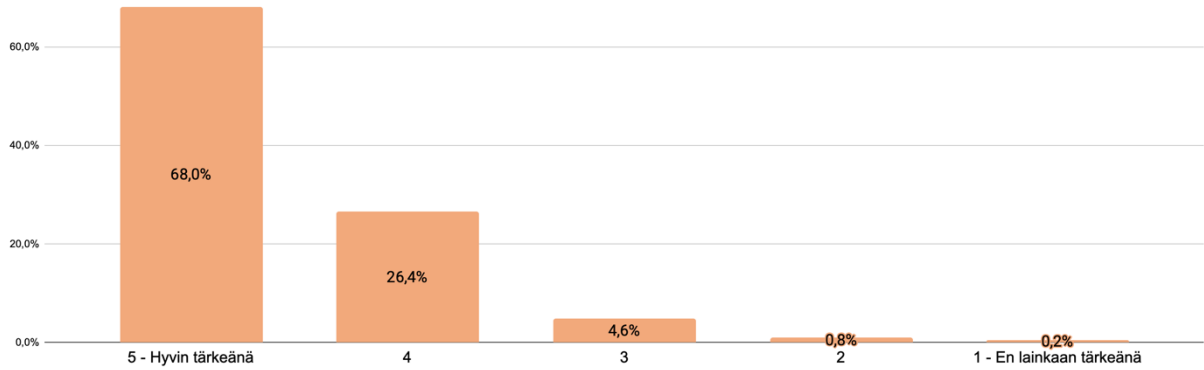

Kuva 10. Vastaajien maakunta.

Yhteenvedon voidaan todeta, että kyselyn avulla on onnistuttu tavoittamaan ja kartoittamaan näkemys Suomessa asuvien yli 18-vuotiaiden yksilöiden osalta käytännössä kaikista iän, sukupuolen, koulutus- ja ammattitaidon sekä asuinpaikan mukaan eritellyistä ryhmistä.

Jatkuva oppiminen ja osaamisen kehittäminen

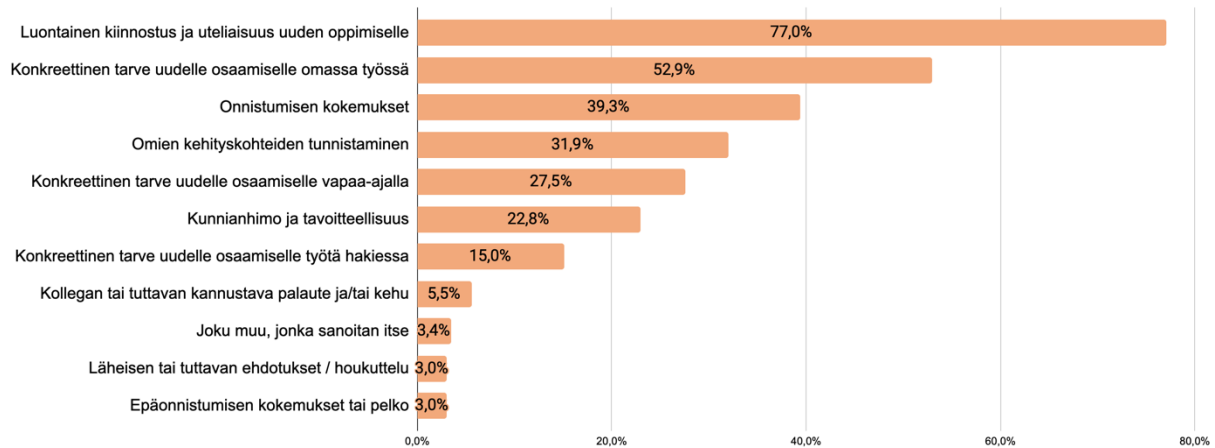
Käyttäjäkartoituksen ensimmäisessä osiossa pyrittiin kartoittamaan käyttäjien suhtautumista ja motivaatiotekijöitä läpi elämän kestäväan jatkuvaan oppimiseen. Kuvassa 11 on eritelty, kuinka tärkeänä koko vastaajaryhmä piti jatkuvaa oppimista ja oman osaamisen kehittämistä läpi elämän asteikolla 1-5 (Ei lainkaan tärkeää – Hyvin tärkeää). Vain n. 1% vastaajista ei kokenut jatkuvan oppimisen ja oman osaamisen kehittämistä läpi elämän tärkeänä, kun taas lähes 70% vastaajista piti tätä hyvin tärkeänä.

Kuva 11. Kuinka tärkeänä pidät jatkuvaa oppimista ja oman osaamisesi kehittämistä läpi elämän?

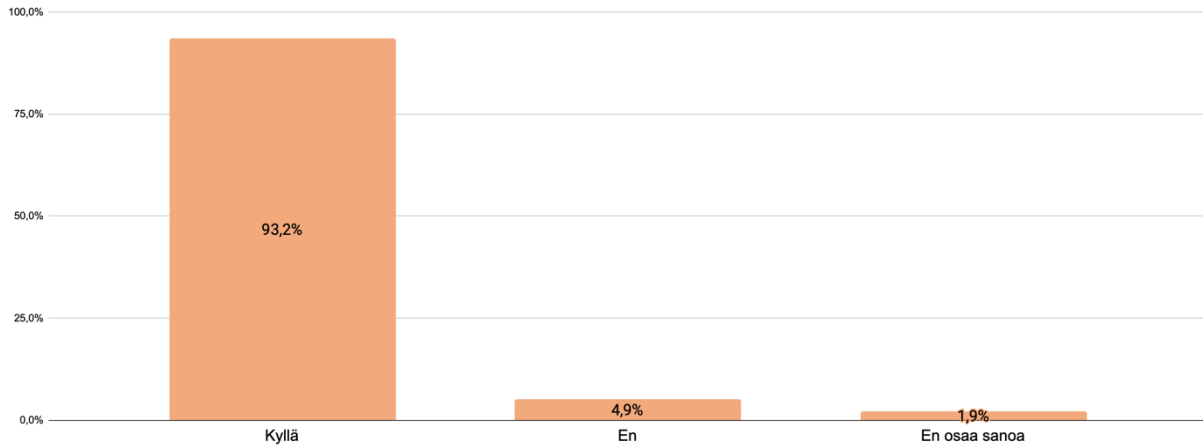
Vastaajilta, jotka arvioivat jatkuvan oppimisen tärkeyttä arvosanoilla 3-5, kartoitettiin seuraavaksi sitä, millaiset asiat tai tekijät motivoivat heitä erityisesti jatkuvaan oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen (kuva 12). Vastauksissa korostuivat erityisesti ns. sisäiset motiivit ja positiiviset ajurit, kuten kiinnostus, uteliaisuus ja onnistumisen kokemukset, kun taas ulkoiset motiivit (ulkopuolisten henkilöiden suosittelu) tai negatiiviset ajurit (epäonnistumisen pelko) nähtiin hyvin harvoin motivaation lähteenä. Vastaajien itse täydentämissä avoimissa vastauksissa korostuivat erityisesti tarve muutoksen mukana pysymiselle (korkeammat ikäluokat), mahdollisuus palkankorotukseen sekä merkityksellisyys ja yhteisöllisyyden tunteen saavuttaminen.

Huomionarvoista on, että työikäisten ja korkeammin koulutettujen vastaajaryhmissä omien kehityskohteiden tunnistaminen sekä kunnianhimo ja tavoitteellisuus korostuivat motivaation lähteinä muita vastaajaryhmiä enemmän, eli näissä ryhmissä osaamisen kehittämistä lähestytään hieman enemmän saavutusten kautta.

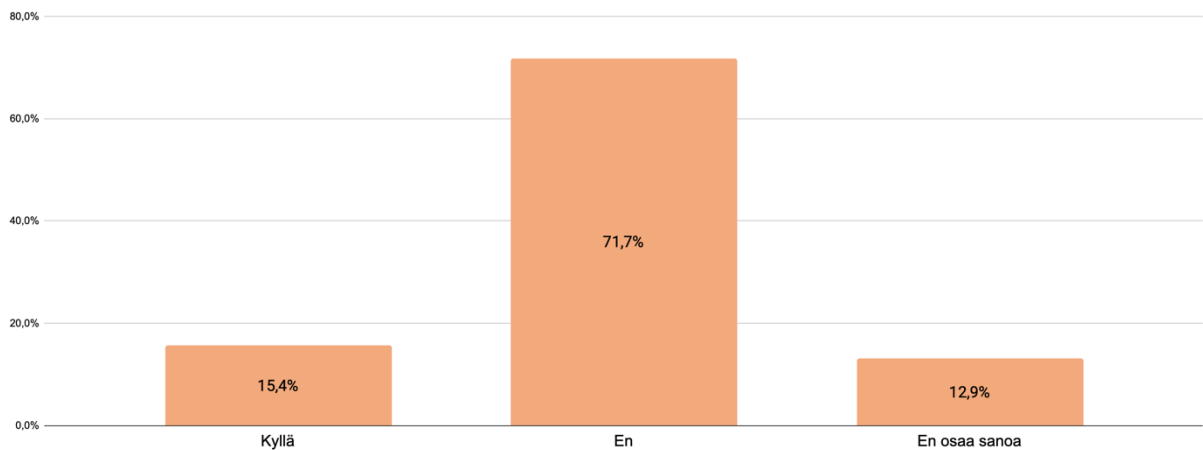

Kuva 12. Millaiset asiat tai tekijät motivoivat sinua oppimaan uusia tai kehittämään olemassa olevia taitoja?

Seuraavaksi vastaajilta kartoitettiin, ovatko he kehittäneet osaamistaan oma-aloitteisesti viimeisimmän akateemisen tutkintonsa jälkeen (kuva 13), ja jos ovat, onko henkilö hyödyntänyt jotain digitaalista työkalua oman osaamisen kartoittamiseen ja kehityskohteiden tunnistamiseen (kuva 14).

Kuva 13. Oletko kehittänyt oma-aloitteisesti osaamistasi viimeisimmän tutkintosi suorittamisen jälkeen?

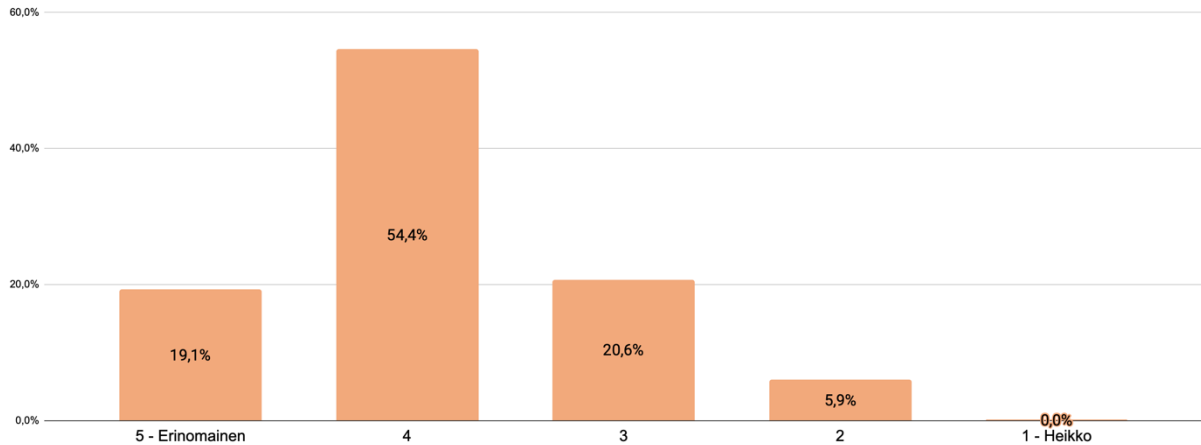
Kuva 14. Oletko hyödyntänyt jotain digitaalista työkalua siihen, että arvioit mitä osaamista sinulla jo on ja mitä osaamista sinun kannattaisi kehittää? (Osuus vastaajista, jotka olivat kertoneet kehittäneensä osaamistaan oma-aloitteisesti)

Vastausten perusteella voidaan todeta, että siinä missä yli 93% vastaajista on kehittänyt osaamistaan oma-aloitteisesti, on vain n. 15% tästä joukosta tietoisesti käyttänyt jotain digitaalista työkalua osaamisen ja/tai kehitystarpeiden kartoittamiseen. Esiselvityksen kohteena olevan ja tulevaisuudessa kehitettävän osaamiskartoitustyökalun näkökulmasta suurin osa potentiaalisista käyttäjistä ei siis vielä ole löytänyt tai hakeutunut vastaavien työkalujen äärelle. Yleisimmin käytettyinä työkaluina vastaajat mainitsivat mm. seuraavia:

- ChatGPT tai muu chat-tyyppinen tekoälyratkaisu
- Duolingo
- Kykyviisari
- Udemy
- Hohto -osaamisprofiili
- Erilaiset avoimet verkkokurssit ja -materiaalit

Toinen huomionarvoinen asia on, että lähes 13% samasta joukosta ei osaa sanoa, onko käyttänyt edellä kuvatun kaltaista digitaalista työkalua. Kun vielä huomioidaan, että monet vastaajat listasivat käyttämäkseen ”digitaaliseksi osaamiskartoitustyökaluksi” mm. älypuhelimien, tietokoneen tai Google Drive -pilvipalvelun, voidaan todeta, että yksilöillä voi olla haasteita määrittellä, mitä osaamiskartoitustyökalulla ylipäätään tarkoitetaan.

Lopuksi digitaalista osaamiskartoitustyökalua käyttäneiltä vastaajilta tiedusteltiin, millä arvosanalla he arvioisivat käyttämäänsä työkalua (kuva 15), mistä he erityisesti työkalussa pitivät ja mitä kehitettävää tai parannettavaa he työkalussa tunnistavat.

Kuva 15. Minkä arvosanan antaisit käyttämällesi työkalulle? (Osuus vastaajista, jotka olivat kertoneet hyödyntäneensä jotain digitaalista työkalua oman osaamisen ja kehityskohteiden kartoittamiseen)

Aiemmin käytetyissä työkaluissa pidettiin mm. seuraavista ominaisuuksista:

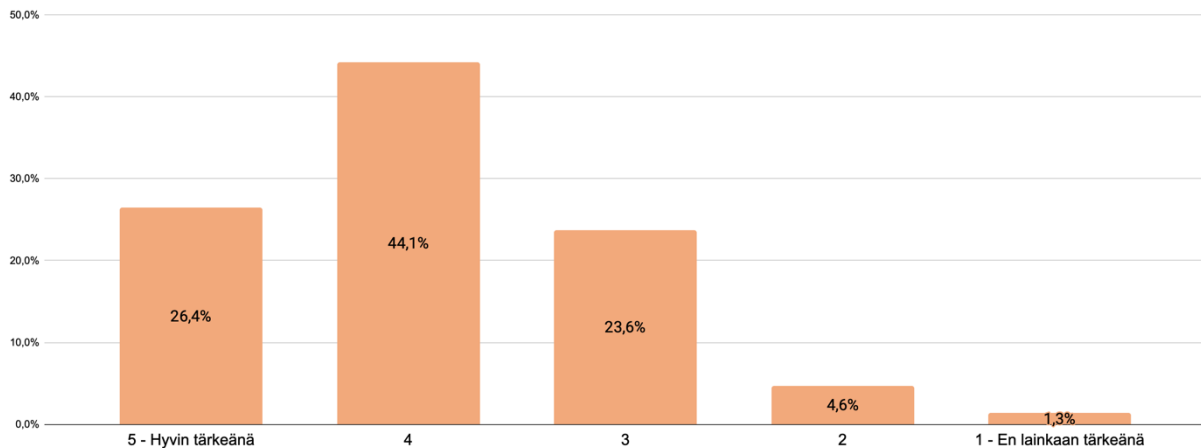
- Käytön helppous ja nopeus
- Sisällön monipuolisuus ja laajuus
- Rakenteen / etenemisen selkeys
- Oman osaamisen näkyväksi tekeminen
- Omaa osaamista vastaavat ja sen täydentämistä tukevat suositukset
- Monikielisyys
- Aika- ja paikkariippumattomuus, mahdollisuus käyttää aikaa haluamansa määrän
- Vastausten tallentuminen myöhempää käyttöä varten
- Mahdollisuus käyttää itsenäisesti
- Vuorovaikutuksellisuus ja yhteisöllisyys (mahdollisuus yhteiskäyttöön)
- Käytettävyys mobiililaitteella
- Yllättävyys ja koukuttavuus

Vastavuoroisesti yleisimmin mainittuja kehityskohteita tai puutteita työkaluissa olivat erityisesti:

- Vähäinen hyöty: työkalun sisältö ei ole relevanttia omaan osaamiseen, kiinnostuksenkohteisiin, toimialaan, työ- tai elämäntilanteeseen jne.
- Työkalun käytettävyyden haasteet
- Sisällön suppeus tai yksinkertaisuus
- Tekoälyn luotettavuus ja eettisyys
- Haasteet tunnistaa puhekieltä / suomen kieltä
- Haasteet käyttää työkalua itsenäisesti
- Työkalun kaupallisuus / hinta

Osaamisen kartoittaminen

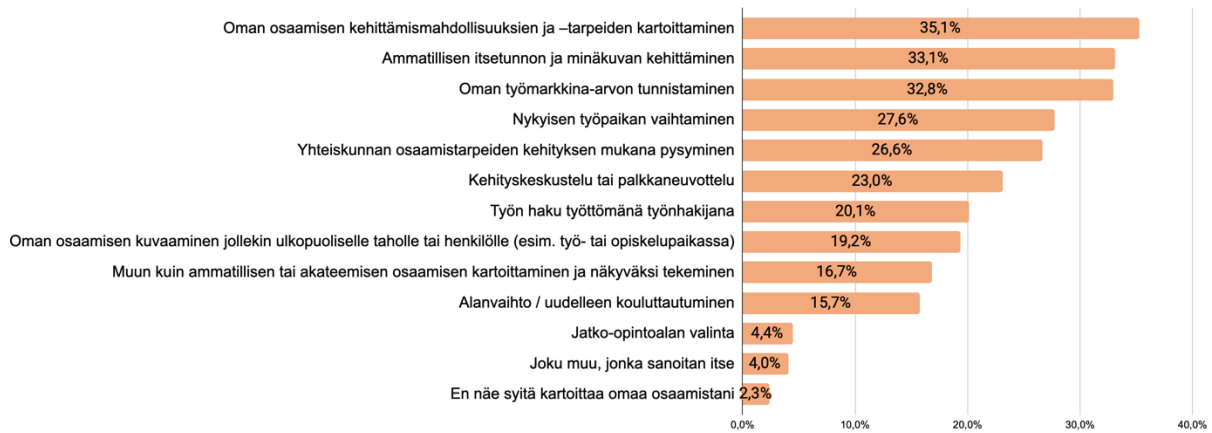
Osaamisen kartoittaminen - osio käynnistyi kysymyksellä kiinnostuksesta oman osaamisen kartoittamiseen. Tärkeänä tai hyvin tärkeänä kartoittamista pitää 70,5% vastaajista (kuva 16) ja vain vähän tai ei yhtään tärkeänä 5,9% vastaajista.

Kuva 16. Kuinka tärkeänä pidät oman osaamisesi kartoittamista säännöllisesti läpi elämän?

Oman osaamisen kartoittamiseen motivoi vastaajia melko tasaisesti kaikki annetut vaihtoehdot. TOP3 motivointitekijät erottuvat jonkin verran ja huomioitavaa on, että ne eivät suoranaisesti liity konkreettiseen muutostilanteeseen vaan pikemminkin siihen, että yksilö vahvistaa tunnettaan siitä mitä jo osaa ja mitä jatkossa kehittää. Muut vaihtoehdot liittyvät pääosin muutostilanteeseen ja huomioitavaa on, että alan vaihto ja uudelleen kouluttautuminen sekä jatko-opintoalan valinta ei vastaajien mukaan motivoi oman osaamisen kartoittamiseen (kuva 17).

Avoimien vastausten perusteella voidaan päätellä, että ihmisten motivaatiot osaamisensa kartoittamiseen ovat moninaisia ja voivat muuttua elämän eri vaiheissa. Sisäinen motivaatio, kuten halu oppia ja kehittyä henkilökohtaisesti, vaikuttaa olevan yleinen tekijä. Yksilölliset tarpeet ja yhteiskunnalliset tekijät myös vaikuttavat merkittävästi. Osaamisen kartoittaminen voi siis tukea henkilökohtaista kasvua ja auttaa ihmisiä sopeutumaan muuttuvaan maailmaan.

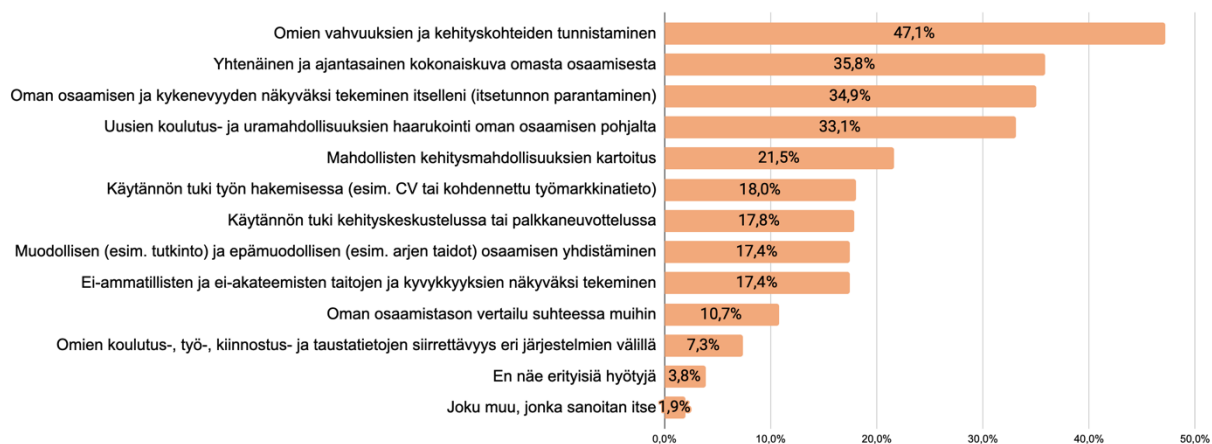
Kuva 17. Mitkä seuraavista tilanteista tai ulkoisista tekijöistä motivoisivat sinua erityisesti kartoittamaan omaa osaamistasi?

Oman osaamisen kartoittamisen hyödyistä keskeisempänä nousevat henkilökohtaiset hyödyt kuten vahvuuksien ja kehityskohteiden tunnistaminen sekä kokonaiskuva omasta osaamisesta. Myös osaamisen näkyväksi tekeminen, itsevarmuuden kasvu sekä uusien ura- ja koulutusmahdollisuuksien rooli nousee vastauksissa keskimääräistä tärkeämmäksi. Huomioitavaa on, että työikäiset korkeakoulutetut vastaajilla uusien koulutus- ja uramahdollisuuksien haarukointi nousee sijalle 2 (kuva 18).

Oman osaamistason vertailu muihin korostuu potentiaalisena hyötynä hyvin vähän (kuva 18), kun taas se on merkittävin haaste tai kynnys (kuva 19). Voidaan alustavasti tulkita, että yksilön tavoitteena ei ensisijaisesti ole saavuttaa tietoa siitä, että on esim. "parempi kuin muut", mutta osaamisen kartoitustyökaluissa perinteisesti edellytetään oman osaamisen vertaamista muihin, mikä koetaan haastavana tehtävänä.

Avoimien vastausten perusteella oman osaamisen kartoittamisesta haetaan sekä konkreettisia että abstrakteja hyötyjä, jotka liittyvät henkilökohtaiseen kasvuun, sosiaaliseen osallistumiseen ja taloudelliseen hyvinvointiin. Esiin nousee lisäksi teemoja:

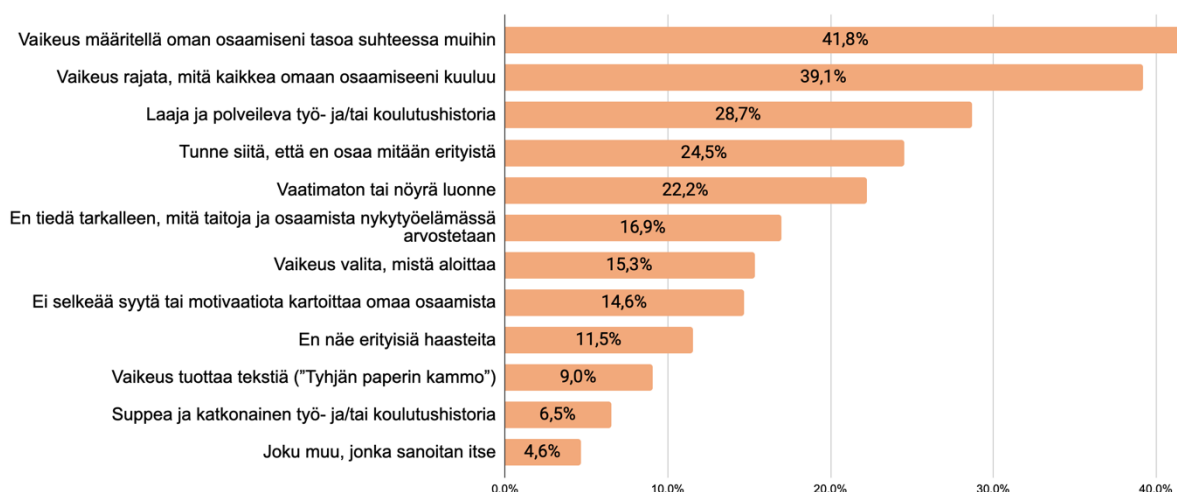
- Elämäkokemuksen ja -koulun arvostus
- Oman osaamisen sanoittaminen
- Yhteiskunnallisen osaamisen ja tietoisuuden kasvu.

Kuva 18. Mitkä näet merkittävimpinä hyötyinä, joita toivot saavuttavasi osaamisesi kartoittamisesta?

Oman osaamisen kuvaaminen on haasteellista, koska eri osaamisten tasoa suhteessa muihin on vaikea määrittellä ja osaamisen sisältöjen rajauksista ei ole tietoa. Myös työ- ja koulutushistoria on usein hajanainen sekä miltei neljänneksellä vastaajista on tunne, ettei osaa mitään erityistä. Jonkin verran koetaan myös, että kuvaamiselle ei ole tarvetta ja sitä on vaikea aloittaa (kuva 19).

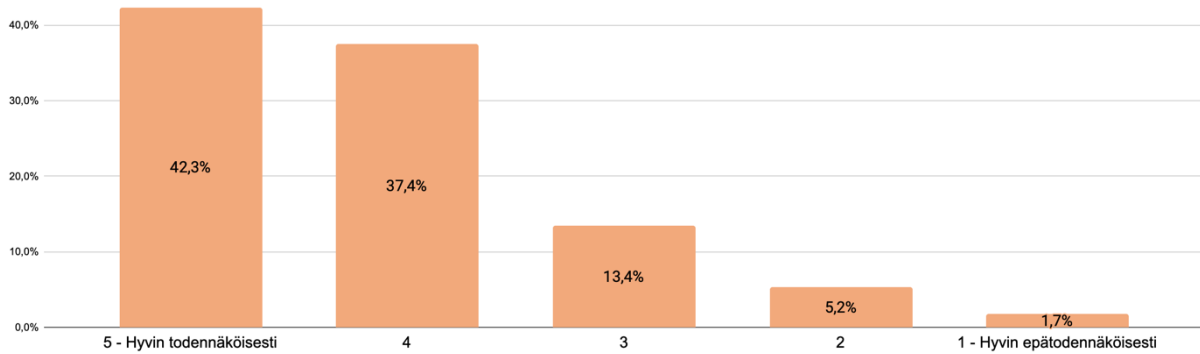
Avoimien vastausten perusteella oman osaamisen kuvaamiseen liittyvät haasteet ovat moninaisia ja vaihtelevat henkilökohtaisista esteistä yhteiskunnallisiin ja systeemisiin ongelmiin. Keskeisiä haasteita ovat ajanpuute, joka vaikeuttaa osaamisen reflektointia ja sanoittamista, sekä keskittymisen ja aloittamisen vaikeudet, joita erityisesti henkilöt keskittymisen vaikeuksien kanssa kohtaavat. Lisäksi koetaan, että nopeasti muuttuva digitaalinen maailma ja työmarkkinoiden vaatimukset luovat paineita osaamisen ajantasaisuudelle. Monet myös kamppailevat osaamisensa tunnistamisen ja sen arvon ymmärtämisen kanssa, varsinkin kun kyseessä on ei-akateeminen tai "itsestään selväksi" koettu osaaminen. Ikäsyrrjintä, työmarkkinoiden arvostusten muutokset ja epävarmuus osaamisen relevanssista ovat muita huolenaiheita. Näiden lisäksi yhteiskunnan monimutkaisuus ja laajat osaamistarpeet tekevät osaamisen kuvauksesta ja tunnistamisesta haastavaa. Henkilökohtaiset epävarmuudet ja yhteiskunnalliset näkemykset vaikuttavat myös motivaatioon ja kykyyn kuvata omaa osaamistaan tehokkaasti.

Kuva 19. Mitkä näet itsellesi merkittävimpinä haasteina tai kynnyksinä oman osaamisesi kuvaamiselle tällä hetkellä?

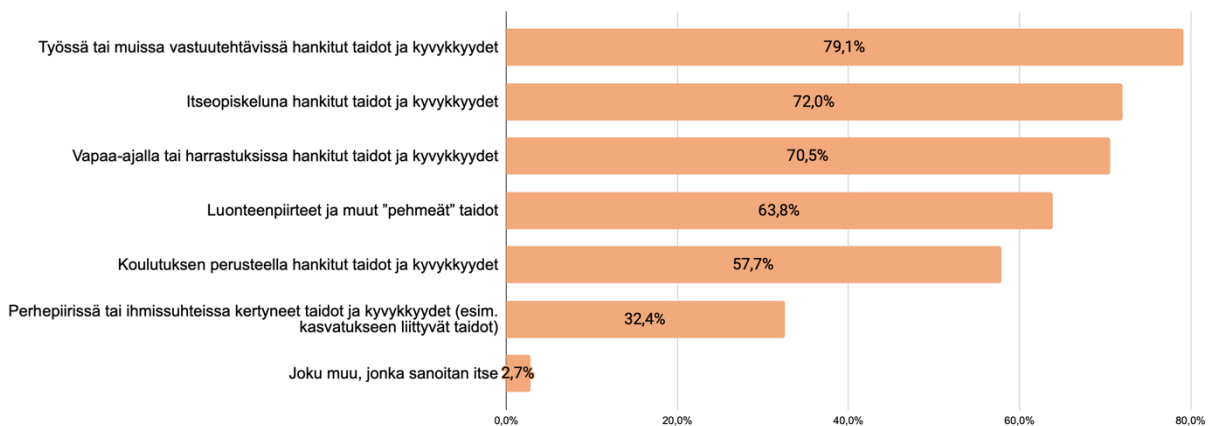
Tarpeet digitaaliselle osaamiskartoitustyökalulle

Kyselyn viimeisenä kokonaisuutena käyttäjiltä kysyttiin heidän tarpeitaan ja toiveitaan liittyen tulevaan osaamisen kartoittamiseen digitaaliseen työkaluun. Vastaajista lähes 80 prosenttia pitää todennäköisenä tai hyvin todennäköisenä sitä, että he kokeilisivat digitaalista osaamisen kartoituksen työkalua, jos sellainen olisi saatavilla (kuva 20). Tämä ei sinänsä ole yllättävää, koska kyselyyn on valikoitunut pääasiassa sellaisia henkilöitä, joita oman osaamisen jatkuva kehittäminen ja kartoittaminen lähtökohtaisesti kiinnostaa. Toisaalta on mielenkiintoista, että kuitenkin lähes 7 prosenttia (eli yli 30 vastaajaa) on kokenut, että eivät todennäköisesti kokeilisi osaamisen kartoittamisen työkalua, vaikka sellainen olisi saatavilla.

Kuva 20. Mieti tilannetta, jossa käytössäsi on digitaalinen työkalu, joka ohjaa sinua oman osaamisesi kartoittamisessa ja mahdollistaa edellä kuvaamiesi hyötyjen saavuttamisen. Kuinka todennäköisesti kokeilisit käyttää tällaista osaamiskartoitustyökalua?

Keskeinen asia tulevaa työkalua suunniteltaessa on sen käytettävyyden lisäksi se, että työkalu todella vastaa käyttäjien tarpeisiin. Kyselyssä kartoitettiin sekä sitä millaisia osaamisen osa-alueita käyttäjät odottavat työkaluun sisältyvän (kuva 21) että sitä, mitä lopputuotoksia käyttäjät toivoisivat saavuttavansa työkalun avulla (kuva 22).

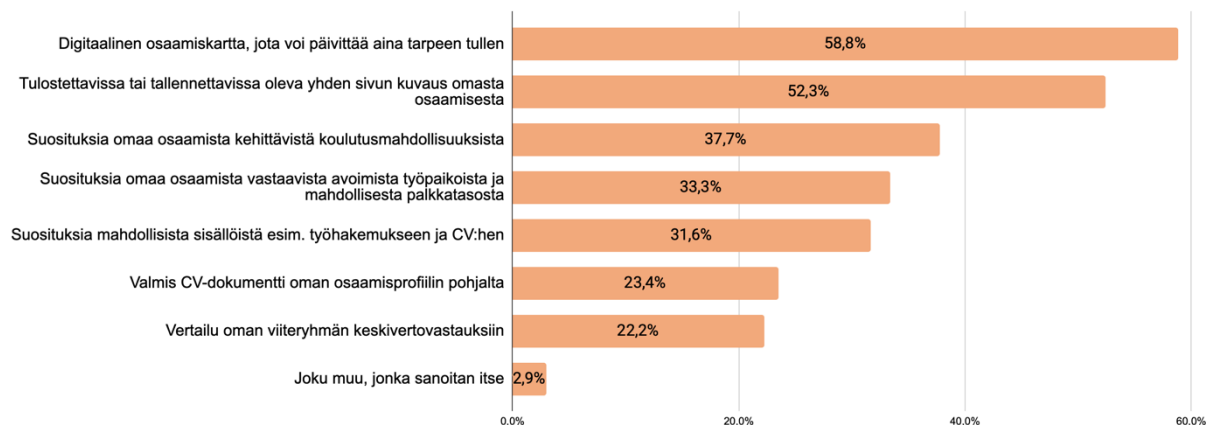

Kuva 21. Mitä kaikkia osa-alueita itse kokisit hyödylliseksi kartoittaa työkalun avulla, huomioiden että osaamiskartoitus ei olisi liian työläs tehdä?

Kysymyksessä tarpeellisista osa-alueista käyttäjiä ei vaadittu rajaamaan vaihtoehtoja, vaan käyttäjät saivat valita kaikki itsellensä relevantit osa-alueet huomioiden sen, ettei työkalun käyttö olisi liian raskasta. Valintojen kärkipäässä hajontaa ei ole merkittävästi. Keskeisimmät kartoitettavat osa-alueet ovat käyttäjien mielestä työssä tai muissa vastuutehtävissä hankitut taidot ja kyvykkyudet, itseopiskeluna hankitut taidot ja kyvykkyudet sekä vapaa-ajalla hankitut taidot ja kyvykkyudet. Neljäntenä hiukan pienemmällä painotuksella on luonteenpiirteet ja muut pehmeät taidot. Vasta näiden jälkeen tuli koulutuksen perusteella hankitut taidot ja kyvykkyudet, ja yli 40 prosenttia vastaajista oli kokenut, että formaalissa koulutuksessa opittuja taitoja ei olisi tarve kartoittaa. Selkeästi pienimmän painoarvon vastaajat antoivat perhepiirissä tai ihmissuhteissa kertyneille taidoille: vain vajaa kolmannes vastaajista näki, että näitä taitoja olisi syytä kartoittaa työkalun avulla. Avoimissa vastauksissa nousi esiin tarkemmin muun muassa:

- tarve mielenkiinnon kohteiden kartoitukselle jo olemassa olevien taitojen lisäksi, erityisesti ajatellen suositusten osuvuutta
- tarve kartoittaa tarkemmin ammatillista erikoistumista
- tarve saada tukea, jonka avulla kartoittaa osaamista, jonka formaali nimi on muuttunut vuosien varrella, mutta osaaminen itsessään on edelleen relevanttia.

Huomionarvoista on myös se, että mikään vaihtoehto päässyt yli 80 prosentin kannatukseen, eli käyttäjien tarpeet ja odotukset työkalulle ovat hyvin vaihtelevia.

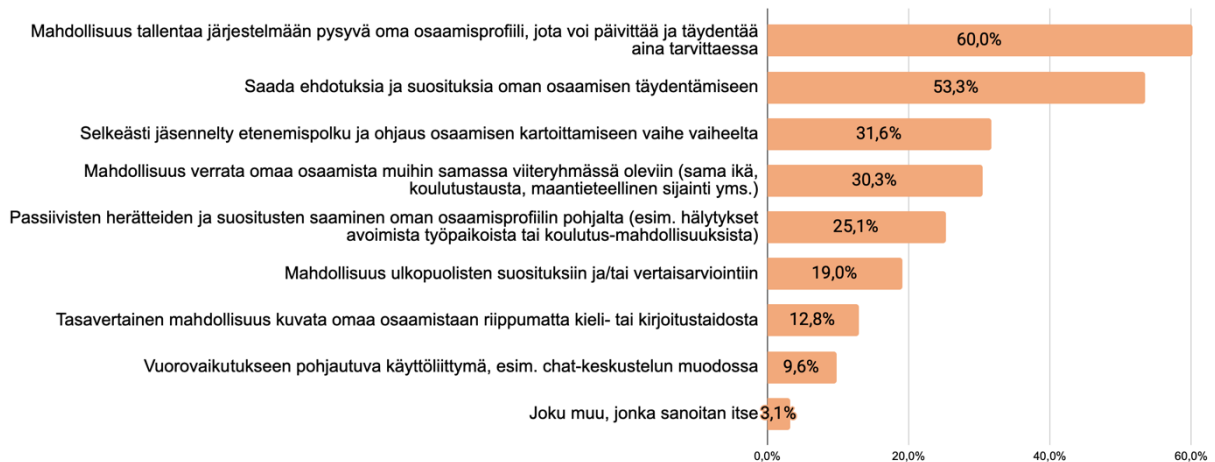
Kuva 22. Mitä toivoisit erityisesti saavasi konkreettisenä lopputuotoksena, kun olet tehnyt digitaalisen osaamiskartoituksen?

Lopputuotoksista keskeisimpinä toiveina nousivat digitaalinen, päivitettävä osaamiskartta sekä yhden sivun kuvaus omasta osaamisesta, jonka voi halutessaan tulostaa tai tallentaa. Molemmat toiveet kuvaavat hyvin sitä, että käyttäjät toivovat ensisijaisesti saavansa työkalun avulla selkeän kuvan omasta kokonaisvaltaisesta osaamisestaan. Valmistusta CV-pohjaa ei kuitenkaan toivottu erityisen paljon, eli osaamisesta halutaan selkeästi perinteistä CV:tä kattavampi yhteenveto.

Mainittujen toiveiden jälkeen seuraavaksi tärkeimpänä nähdään erilaiset suositukset perustuen omaan osaamiseen, eli esimerkiksi suositukset omaan osaamiseen parhaiten sopivista työ- tai koulutusmahdollisuuksista. CV:seen ja työhakemukseen halutaan suositeltua sisältöä, mutta ei varsinaisia valmiita vastauksia.

Vaikka käyttäjät määrittivät suurimmaksi haasteekseen vaikeuden määrittellä oman osaamisen tasoa suhteessa muihin (kuva 19), ei se korostunut lopputuotoksia miettiessä, ennemminkin päin vastoin. Vain hiukan yli viidennes vastaajista koki, että mahdollisuus oman osaamisen vertaamiseen suhteessa oman viiteryhmän keskivertovastauksiin olisi tärkeä lopputuotos. Avoimissa vastauksissa käyttäjät toivoivat konkreettisina lopputuotoksina muun muassa:

- arviota tai ennustetta siitä, mitä osaamista yhteiskunnallisesti tulevaisuudessa tarvitaan, ja miten oma osaaminen suhteutuu tähän ennusteeseen
- visuaalisesti havainnollisempia tapoja kuvata omaa osaamista, jolloin kuvaukset olisivat vähemmän kieliriippuvaisia
- suosituksia urapolun rakentamiseen ja seuraaviin askeliin.

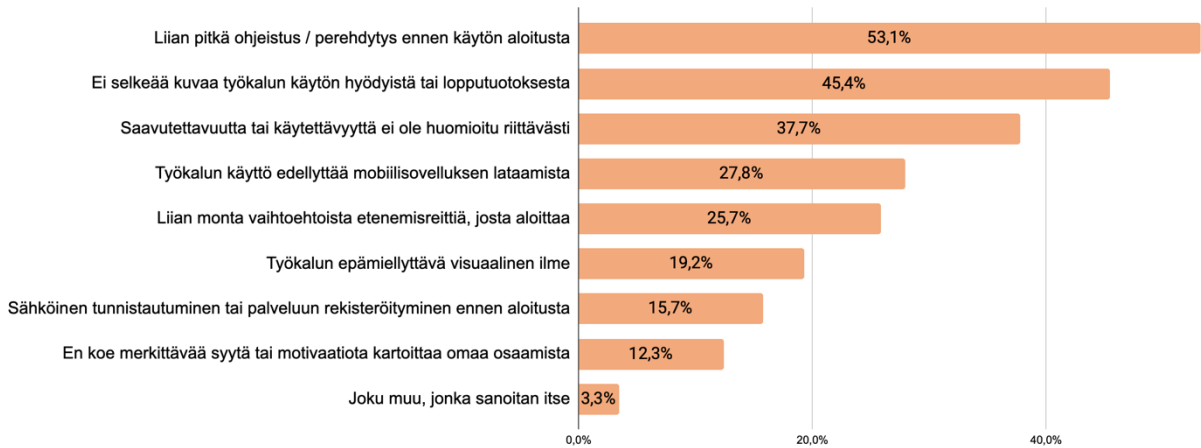

Kuva 23. Mitkä seuraavista ominaisuuksista ja toiminnallisuuksista näkisit erityisen hyödyllisinä oman osaamisesi kartoittamiseen ja kuvaamiseen tarkoitettussa digitaalisessa työkalussa?

Kysyttäessä erityisen hyödyllisistä työkalun ominaisuuksista (kuva 23) vastaukset ovat hyvin linjassa edellisten kysymysten kanssa: tärkeimpinä ominaisuuksina ja toiminnallisuuksina nousi selkeästi esiin mahdollisuus tallentaa järjestelmään osaamisprofiili, jota voi tarpeen mukaan täydentää ja päivittää. Seuraavaksi tärkeintä olisi mahdollisuus saada ehdotuksia ja suosituksia oman osaamisen täydentämiseen. Myös tämä on linjassa aiempien vastausten kanssa, joissa haluttaisiin paremmin ymmärtää tulevaisuuden osaamistarpeita ja -vaatimuksia, ja saada tukea näiden taitojen kehittämiseen.

Avoimissa kysymyksissä nousi esiin muun muassa:

- tarve saada erilaisia todistuksia omasta osaamisesta, joita voi hyödyntää esimerkiksi työpaikkaa hakiessa tai yrittäjänä omia palveluita myydessään
- toive mahdollisuudesta verrata omaa osaamista työnantajien tarpeisiin (esimerkiksi millaisia osaajia haetaan tiettyihin rooleihin ja miten oma osaaminen suhteutuu siihen)
- toive mahdollisuudesta linkittää työkalussa muodostuva profiili esimerkiksi LinkedIn-profiilin kanssa
- toive saada ulkopuolisten ihmisten tekemiä lisä- tai vertaisarvioita, jolloin työkalu ei olisi puhtaasti itsearviointiin keskittyvä.

Kuva 24. Mitkä näet merkittävimpinä mahdollisina kynnyksinä digitaalisen osaamiskartoitustyökalun käytölle?

Kysyttäessä suurimmista kynnyksistä osaamiskartoitustyökalun käytölle, selkeästi suurimpana kynnyksenä nähtiin liian pitkä ohjeistus tai perehdytys ennen käytön aloitusta (kuva 24). Kysely vahvistaa sitä ajatusta, että nykyaikana ihmiset ovat tottuneet intuitiivisiin käyttöliittymiin, ja laajaa ohjeistusta vaativat työkalut koetaan jopa niin työläinä, että sellaista työkalua ei välttämättä käytetä ollenkaan. Myös heikko käytettävyys itsessään nähtiin suurena kynnyksenä työkalun käytölle. Kynnykseksi koettiin myös se, että työkalun käyttö edellyttäisi erillisen mobiiliapplikaation lataamista, mutta sähköistä tunnistautumista tai palveluun rekisteröitymistä ennen aloitusta ei pidetty merkittävänä kynnyksenä.

Erityisen merkittävimpänä kynnyksenä koettiin se, että käyttäjällä ei ole tarpeeksi selkeää kuvaa siitä, mitä hän voi työkalua käyttämällä saavuttaa. Avoinnissa vastauksissa korostui, että nykyiset vastaavat työkalut koetaan huonosti toteutetuiksi, eivätkä käyttäjät koe yleisesti saavansa lisäarvoa nykyisten osaamisen kartoittamiseen tarkoitettujen työkalujen käyttämisestä. Muita avoimissa kysymyksissä korostuneita kynnyksiä olisivat esimerkiksi:

- käytön maksullisuus
- liian kaavamaiset tai rajoittavat valintavaihtoehdot
- liian ylätasolle jääminen: käyttäjät kaipaavat oivalluksia ja vuorovaikutteisuutta
- ajan puute työkalun käyttöön.

Yleisiä nostoja ja huomioita käyttäjäkyselystä

Käyttäjäkyselyn avulla saatiin kartoitettua kattavasti näkemys jatkuvaan oppimiseen, osaamisen kartoittamiseen sekä sitä tukevan digitaalisen työkalun käyttöön liittyviä motiiveja, hyötyjä ja mahdollisia kynnyksiä, osallistaen yksilöitä kaikista ikä- ja koulutustaustaryhmistä sekä lähes kaikista maakunnista. Huomioiden tämän esiselvityksen kohteena olevan tulevan osaamiskartoitustyökalun, käyttäjäkyselyn tuloksista voidaan nostaa esiin erityisesti seuraavat ydinhavainnot:

- Vain pieni osa potentiaalisista käyttäjistä on toistaiseksi hyödyntänyt tietoisesti jotain digitaalista työkalua oman osaamisensa kartoittamiseen, eli kehitettävään osaamiskartoitustyökaluun liittyy merkittävästi tavoittamatonta käyttäjäpotentiaalia sekä uutuusarvoa.
- Yksilön motivaatiota jatkuvaan oppimiseen tukevat erityisesti sisäiset motiivit ja positiiviset ajurit, kuten kiinnostus ja uteliaisuus, onnistumisen kokemukset ja oman itseluottamuksen vahvistaminen sekä merkityksellisyyden ja yhteisöllisyyden tunteen saavuttaminen.

- Osaamisen kartoittamisen ensisijaiset motiivit vaihtelevat merkittävästi eri yksilöiden välillä, eikä minkään yksittäisen motivaation lähteen voida katsoa edustavan vastaajien enemmistöä. Näin ollen osaamiskartoitustyökalun tulee kyetä huomioimaan yksilöiden erilaisia tarpeita ja motiiveja, ja tarjota mahdollisuuksia niin pintapuoliseen ja nopeaan kuin syvälliseen osaamisen kartoittamiseen tarpeesta riippuen.
- Merkittävimmät osaamisen kartoittamisesta saavutettavat hyödyt liittyvät yksilön omien vahvuuksien ja kehityskohteiden tunnistamiseen ja näkyväksi tekemiseen, yhtenäisen ja ajantasaisien kokonaiskuvan koostamiseen sekä konkreettiseen tukeen urasuunnittelussa ja muutostilanteissa. Näin ollen työkalulta edellytetään, että se ei vain listaa osaamista, vaan mahdollistaa myös vahvuuksien ja kehitettävien alueiden, eli osaamisen tasojen määrittelyn. Toisaalta oman osaamisen tai osaamistasojen vertailua muihin yksilöihin ei koettu tärkeäksi ja se nähtiin yhtenä merkittävimpänä haasteena oman osaamisen kartoittamisessa, eli kyseessä tulee olla ensisijaisesti yksilön oman osaamisen näkyväksi tekemisen työkalu. Toinen työkalun suunnittelussa huomioitavia tunnistettu haaste on yksilön vaikeus rajata, mitä omaan osaamiseen kuuluu.
- Kartoitettavat osaamisalueet riippuvat yksilöiden tarpeista ja elämäntilanteesta, ja niin työssä, itseopiskeluna kuin vapaa-ajalla kerrytetyjen osaamisten kartoitus nähtiin tärkeänä. Myös pehmeät taidot sekä formaalissa koulutuksessa hankitut taidot koettiin tärkeäksi vastaajien enemmistön mielestä. Perhepiirissä tai ihmissuhteissa kertyneitä taitoja ei puolestaan koettu kovin tärkeänä muihin vaihtoehtoihin nähden. Avoimissa vastauksissa korostui lisäksi yksilöiden tarve kiinnostuksen ja mielenkiinnon kohteiden kartoittamiselle osaamisten rinnalla, sekä näiden yhdistäminen parantamaan työkalun tarjoamien suositusten osuvuutta.
- Osaamiskartoitustyökalulta toivottuja ominaisuuksia ovat käytön aloittamisen helppous ja nopeus, sisällön riittävä monipuolisuus ja laajuus, selkeä ja vaiheistettu eteneminen sekä kartoitustulosten selkeä yhteenveto ja tallennettavuus. Muista lisäarvoa tuovia tekijöitä ovat esimerkiksi omaa osaamista vastaavan ja sen täydentämistä tukevat suositukset, mahdollisuus käyttää työkalua juuri haluamansa ajan sekä työkalun yllättävyys ja koukuttavuus. Käyttöä rajoittavia tekijöitä ovat puolestaan liian pitkä ohjeistus ennen käytön aloitusta, vähäiseksi koettu hyöty sekä puutteellinen käytettävyys tai saavutettavuus.

Käyttäjäkyselyn avoimissa vastauksissa korostuivat myös muutamat sellaiset teemat, jota kyselyssä ei suoraan ollut kysytty. Nämä teemat ovat kuitenkin aiheen kannalta tärkeitä näkökulmia, ja ansaitsevat erillisen maininnan.

Eläkeläisten vastauksissa korostui yhteiskunnallisten taitojen merkitys jatkuvaan oppimiseen kannustavana motivaattorina. On luonnollista, että jo eläköityneet tai pian eläköityvät eivät koe tarvetta formaalille oppimiselle, mutta jatkuvasti kiihtyvällä tahdilla kehittyvän yhteiskunnan tahdissa pysyminen motivoi ja jossain määrin myös pakottaa vanhempia sukupolvia päivittämään osaamistaan aiempaa enemmän.

Vastauksissa nousi esiin myös se, miten neuroepätyypillisten näkökulmat ja toiveet tukisi huomioida työkalussa ja koko JOD-palvelussa. Neuroepätyypillisuus ja siihen liittyvät ominaisuudet tunnistetaan ja tunnustetaan nykypäivänä koko ajan laajemmin, ja on toivottavaa, että myös julkiset palvelut tukevat jatkossa entistä paremmin neuromonimuotoisuutta.

Esiselvitysvaiheelle tyypillinen käyttäjäkysely keskittyi kartoittamaan käyttäjien yleisen tason tarpeita työkalulle tarkkojen sisällöllisten yksityiskohtien ja preferenssien sijaan. Tästä huolimatta kyselyn tuloksissa korostui selkeästi se, että käyttäjät näkevät työkalun hyödyn ja lopputuloksen merkittävästi

tärkeämpänä kuin se, mitä työkalun sisältö on. Lisäksi käyttäjien vastauksissa näkyi tietynlaista ristiriitaa siinä, mitä lopputulokselta toivotaan. Käyttäjät esimerkiksi kokivat omien taitojen osaamisen tason arvioinnin yhdeksi suureksi haasteeksi, ja etenkin vertailu muihin omassa viiteryhmissä nähtiin hankalana, mutta silti lopputuloksena ei erityisesti kaivattu mahdollisuutta vertailla omaa osaamista omaan viiteryhmään.

Aiemmat käyttäjäkyselyt

JOD-kokonaisuuteen liittyen on tuotettu aiemmin useita tutkimuksia painottuen eri näkökulmiin, esimerkiksi osaamisen tunnistamiseen, kiinnostuksen kohteiden kartoittamiseen ja erilaisiin olemassa oleviin osaamisen tunnistamisen työkaluihin. Hankkeessa kerätty aineisto on toiminut osaltaan pohjana tätä esiselvitystä tehtäessä.

Demos Helsinki toteutti vuonna 2024 käyttäjätutkimuksen otsikolla ”Osaamisen tunnistamisen hyvät käytännöt yksilöiden näkökulmasta”. Tutkimuksen pohjalta tuotettu raportti on toiminut osaltaan pohjana tämän projektin tuotoksille ja sen tuloksia on käytetty vertailukohtana tämän projektin puitteissa tehdyn käyttäjätutkimuksen tuloksia tutkittaessa. Molempien käyttäjätutkimusten tulokset tukevat toisiaan, ja luovat hyvän pohjan käyttäjien tarpeiden pohjalta rakennettavalle konseptille.

Yhteneväisyydet aiempiin tuloksiin

Oheisessa taulukossa on listattuna vertailua aiemmin toteutetun käyttäjäkyselyn ja tämän projektin puitteissa toteutetun käyttäjäkyselyn tuloksista. Lista ei ole poissulkeva, vaan enemmän esimerkinomaisesti kuvaa sitä, että tuloksissa on paljon yhteneväisyyttä.

Mikä motivoi arvioimaan omaa osaamista?	
Demos	<ul style="list-style-type: none">- Muutostilanteet (ensisijaisesti oma toive muutoksesta, mutta myös "pakotettu" muutos)- Usko siihen, että epävirallisen osaamisen arvo nousee
Gofore	<ul style="list-style-type: none">- Oman markkina-arvon tunnistaminen- Oman osaamisen kehittämismahdollisuuksien ja –tarpeiden kartoittaminen- Omien vahvuuksien ja kehityskohteiden tunnistaminen
Yhteiset tulokset	<ul style="list-style-type: none">- Oman markkina-arvon tunnistaminen etenkin muutostilanteissa
Mitkä taidot ja osaaminen mielletään tärkeäksi?	

Demos	<ul style="list-style-type: none"> - Työelämässä, harrastuksissa, perhe-elämässä, koulutuksissa ja vastoinikäymisten kautta kertyneet taidot nähtiin tärkeimpinä - Vähiten merkitystä koettiin olevan vapaaehtoistyössä opituista taidoista. Lisäksi arvioitiin, että työnantajat näkevät vapaaehtoistyössä tai muualla kertyneet pehmeät taidot "merkityksettömänä häärimisenä". - Muodollisen koulutuksen roolia pidettiin vähäisenä suhteessa työelämässä opittuihin taitoihin.
Gofore	<ul style="list-style-type: none"> - Käyttäjät pitävät työssä tai tarkoituksellisesti itseopiskeluna opittuja taitoja keskeisimpinä kartoitettavina aiheina. - Luonteenpiirteet ja muut "pehmeät" taidot koettiin myös tärkeinä, mutta perhepiirissä tai ihmissuhteissa kertyneiden taitojen ja kykyjen merkitys oli vastaajille merkittävästi vähäisempi.
Yhteiset tulokset	<ul style="list-style-type: none"> - Molemmissa kyselyissä korostui, että työssä opitut taidot nähdään keskeisimpinä - Perhepiirissä, ihmissuhteissa ja vapaaehtoistyössä opitut taidot nähtiin vastaavasti molemmissa kyselyissä arvoltaan vähäisempinä. - Muodollisen koulutuksen kautta opittuja taitoja pidettiin osaamisen kannalta selkeästi vähemmän oleellisena kuin työelämässä, itseopiskeluna tai vapaa-ajalla opittua osaamista.
Miten taitoja osataan sanoittaa?	
Demos	<ul style="list-style-type: none"> - Vastaajat kokivat olevansa hyviä sanoittamaan sekä sitä mistä he pitävät että asioita, joissa haluavat kehittyä. - Vaikeinta omaa osaamista oli sanoittaa, jos osaaminen on pirstaleista ja eri elämäntilanteissa kertynyttä - Oman osaamisen esiintuomista arastellaan, koska sen ei koeta sopivan suomalaiseen vaatimattomuuden kulttuuriin
Gofore	<ul style="list-style-type: none"> - Vastaajat kokivat, että vaikeinta oman osaamisen kuvaamisessa on arvioida oman osaamisen tasoa ja rajata, mikä kaikki kuuluu omaan osaamiseen - Laaja ja polveileva koulutus-/työhistoria vaikeuttaa oman osaamisen kuvaamista. - Koettiin myös, että nöyrän tai vaatimattoman luonteen takia omia taitojaan ei osata kehua, sekä koettiin, että ei omata mitään erityisiä taitoja
Yhteiset tulokset	<ul style="list-style-type: none"> - Molemmissa kyselyissä nousi esiin haaste siitä, miten pirstaleista osaamista osattaisiin kuvata.

	<ul style="list-style-type: none">- Myös suomalainen vaatimattomuuden kulttuuri nousi molemmissa kyselyissä jonkin verran esiin
Millaista tukea tarvitaan, jotta osaamista osattaisiin sanoittaa ja tuoda paremmin esiin?	
Demos	<ul style="list-style-type: none">- Vastaajat kaipasivat tukea siihen, että ymmärtäisivät paremmin mitä taitoja ja osaamista työelämässä tarvitaan- Koettiin, että organisaatioissa tulisi olla nykyistä parempi ymmärrys osaamiseen liittyvistä kriteeristöistä, mutta kriteeristöt mainittiin myös osaamista helposti tyypistävänä asiana.
Gofore	<ul style="list-style-type: none">- Tukea siihen, miten omaa osaamisen tasoa pystyy vertailemaan suhteessa muihin- Helpotusta siihen, miten osaisi rajata, mitä kaikkea omaan osaamiseen kuuluu
Yhteiset tulokset	<ul style="list-style-type: none">- Vastaajat kaipaava tukea siihen, että ymmärtäisivät mitä taitoja työelämässä tarvitaan, miten omaa osaamistaan pystyisi rajaamaan ja miten omaa osaamisen tasoa pystyisi määrittämään.

Ylätason konsepti, muotoiluajurit ja persoonat

Konsepti ja visio

Tässä esiselvityksessä konseptointi tarkoittaa ylätason näkemyksen luomista osaamiskartoitustyökalun rakenteista, sisällöistä ja toiminnallisuuksista. Esiselvityksen konseptilla pyritään luomaan kokonaiskuvan siitä, mitä osaamiskartoitustyökalun tulisi ainakin sisältää, millaisia erilaisia painotusmahdollisuuksia sillä on sekä mitä mahdollisuuksia, rajoitteita ja reunaehdoja tulisi huomioida. Alla on kuvattu osaamiskartoituksen konsepti ylätasolla, ja tarkempi kuvaus osaamiskartoitustyökalun konseptista sekä toteutusvaihtoehdoista on kuvattu jäljempänä tässä raportissa.

Esiselvityksen visiotyössä pyritään puolestaan luomaan selkeä ja innostava kuva siitä, mihin suuntaan osaamiskartoitustyökalun kehittäminen voi johtaa tulevaisuudessa. Tämä sisältää vision ja yksilön toiveiden määrittelyn, joka ohjaa työkalun suunnittelu- ja kehitystyötä. Visiotyössä keskitytään ymmärtämään, millaisia toiminnallisuuksia yksilö odottaa osaamiskartoitustyökalulta ja miten ne häneen vaikuttavat. Visiotyö auttaa tiimiä ja sidosryhmiä hahmottamaan, millainen lopputulos voi olla ja miksi se on merkityksellinen.

Ylätason konsepti

Osaamisen kartoittamisen palvelu tarjoaa henkilökohtaisen, intuitiivisen ja kannustavan kokemuksen omaa osaamistaan kartoittaville yksilöille, korostaen mahdollisimman laajan oman formaalin ja ei-formaalin osaamisen tunnistamista. Palvelu tukee käyttäjiä heidän matkallaan oman osaamisensa tunnistamiseen ja dokumentointiin, tarjoten selkeän ja saumattoman käyttökokemuksen eri kieliversioissa.

Sujuva verkkopalvelu toimii henkilökohtaisena tukena ja toteutusvaihtoehtopainotusten mukaan jopa muutosvalmentajana yksilön osaamisen tunnistamisen, dokumentoinnin ja kehittämisen matkalla. Tämä älykäs palvelu ei ainoastaan tarjoa intuitiivista käyttökokemusta, vaan myös tunnistaa piilossa olevia osaamisalueita sekä taipumuksia, ja auttaa sanoittamaan näitä työelämälähtöiseksi osaamiseksi. Palvelu herättää proaktiivisesti käyttäjän mielenkiinnon ja ohjaa häntä kohti jatkuvaa kehittymistä, sisältäen mahdollisesti eri toteutusvaihtoehdoissa mainittuja pelillisiä elementtejä, jotka tekevät oppimisesta hauskaa ja palkitsevaa.

Osaamiskartoituksen lopussa yksilölle tarjotaan yhteenveto hänen kartoittamastaan osaamisesta, joka visualisoi selkeällä ja ymmärrettävällä tavalla, mistä osa-alueista yksilön osaamisen koostuu, mitä taitoja näihin osa-alueisiin sisältyy sekä mitkä ovat yksilön vahvuudet ja kehityskohteet. Tämä yhteenveto tulee olla tallennettavissa, mikä mahdollistaa osaamiskartoituksen hyödynnettävyyden jatkossa esim. yksilön urasuunnittelun ja työnhakuprosessin tukena, kun käyttäjät voivat esitellä eri tilanteissa relevanteille sidosryhmille, esimerkiksi nykyiselle tai potentiaalisille työnantajille, konkreettisen näytön osaamisestaan, saavutuksistaan ja tulevaisuuden tavoitteistaan.

Yksilön asiakaskokemuksen visio

Kun yksilöasiakas lähestyy palvelua ensimmäistä kertaa, hän astuu välittömästi kutsuvaan ja kannustavaan maailmaan, jossa jokainen yksityiskohta on suunniteltu toivottamaan hänet tervetulleeksi ja rohkaisemaan osaamisensa kartoittamiseen. Palvelua avatessaan käyttäjä kohtaa käyttöliittymän, joka ei ainoastaan ole visuaalisesti miellyttävä, vaan myös intuitiivinen ja ystävällinen, suunniteltu poistamaan esteitä ja tehostamaan käyttäjäkokemusta.

Aloituskokemus on sujuva, yksilön niin halutessaan avustettu prosessi, jossa käyttäjä voi helposti ja nopeasti syöttää omaa osaamistaan järjestelmään. Selkeät ja yksinkertaiset ohjeet opastavat käyttäjää jokaisessa vaiheessa, tekevät osaamisen kirjaamisesta vaivatonta ja miellyttävää. Järjestelmä on suunniteltu niin, että jokainen edistysaskel on selkeästi nähtävissä ja tuntuu palkitsevalta, mikä kannustaa käyttäjää jatkamaan ja syventämään omaa osaamisprofiiliaan. Tämä palkitsevuus on keskeinen osa kokemusta, luoden positiivista vahvistusta, joka motivoi asiakasta käyttämään palvelua syvemmin.

Palvelu on saavutettava ja helposti ymmärrettävissä kaikille käyttäjäryhmille. Eri käyttö- ja kieliversiot varmistavat, että käyttöliittymä ja ohjeistukset ovat selkeitä ja ymmärrettäviä riippumatta käyttäjän kyy- ja kielitaustasta.

Kokonaisuudessaan yksilöasiakkaan palvelu on suunniteltu luomaan ympäristö, jossa jokainen käyttäjä tuntee olonsa arvostetuksi, tuetuksi ja inspiroiduksi. Palvelukokonaisuus pyrkii olemaan enemmän kuin pelkkä palvelu - kumppani jokaisen käyttäjän osaamisen kehityspolulla, tarjoten alustan, jossa he voivat paitsi tunnistaa ja kehittää omaa osaamistaan, myös jakaa ja juhlistaa saavutuksiaan yhteisönsä kanssa.

Muotoiluajurit

Muotoiluajurit ovat perusperiaatteita ja suuntaviivoja, jotka ohjaavat suunnittelua sekä päätöksentekoa esiselvityksen aikana. Ne auttavat varmistamaan, että tutkimus tai projekti keskittyy käyttäjien tarpeisiin ja luo arvoa organisaatiolle. Muotoilujureista osa voidaan ottaa käyttöön palvelun perusversiossa ja kehityslinjauksia tehdessä ajurit antavat yksilön näkökulman kehitettäviin ominaisuuksiin. Osa ajureista vaikuttaa tai voi saada linjauksen kokonaispalvelun toisista kehittämisalueista.

Projektissa tehdyn taustatyön ja yksilöiden tarpeita kartoittavan kyselyn perusteella yksilön osaamisen kartoittamisen muotoilujureiksi kiteytettiin seuraavaa:

Yksi näkymä omaan kartoitukseen

Käyttäjät saavat välittömästi sovelluksen avattuun näkyyinsä yksinkertaisen ja selkeän näkymän, jossa he voivat aloittaa ja myöhemmin tarkastella omaa osaamistaan. Tämä yhteenveto näyttää kaikki keskeiset tiedot ja edistymisen yhdellä silmäyksellä.

Osaamiskartoituksen tallennus ja jakaminen

Käyttäjät voivat tallentaa osaamiskartoituksensa tulokset ja tarvittaessa jakaa ne sähköpostilla, sosiaalisessa mediassa tai PDF-muodossa helposti ulkopuolisille tahoille, esimerkiksi potentiaalisille työnantajille.

Eri kieli- ja käyttäjäversiot

Palvelu on saatavilla useilla eri kielillä ja visuaalisilla elementeillä, jotta käyttäjät eri kyky- ja kulttuuritaustoista voivat hyödyntää sitä sujuvasti omalla äidinkielellään. Kielivalinta on mahdollista tehdä palvelun asetuksista.

Selkeät sisäänkirjautumisen tavat

Palvelu tarjoaa useita eri sisäänkirjautumisvaihtoehtoja, mukaan lukien sähköpostin, sosiaalisen median profiilit ja mobiilivarmenteen, varmistaen helpon ja turvallisen pääsyn palveluun.

Intuiitiivinen palvelun rakenne

Palvelun rakenne on suunniteltu niin, että käyttäjät ymmärtävät intuitiivisesti, miten edetä askeleittain osaamisensa kartoittamisessa. Apuohjeita ja vinkkejä tarjotaan sopivissa kohdissa, jotta palvelun käyttö on mahdollisimman sujuvaa.

Käyttäjän ohjaus ja kannustaminen

Palvelu sisältää motivointielementtejä, kuten edistymispalkkeja ja saavutusmerkkejä, jotka näyttävät käyttäjän edistymisen reaaliajassa. Lisäksi palvelu tarjoaa personoituja vinkkejä ja suosituksia osaamisen kehittämiseen liittyen.

Tunnistamattomien osaamisalueiden etsintä

Palvelu analysoi käyttäjän syöttämää tietoa ja toimintaa tunnistuen mahdolliset tunnistamattomat osaamisalueet. Tämä auttaa käyttäjiä laajentamaan ymmärrystään omista kyvyistään ja niiden kehittämisestä.

Osaamisen työelämälähtöinen tulkinta

Hyödyntäen kehittyneitä algoritmeja, palvelu tulkitsee käyttäjän tuottamaa sanoitusta omasta osaamisestaan ja taipumuksistaan ja pyrkii muuntamaan niitä työelämän kannalta relevantiksi tiedoksi, auttaen näin parantamaan hänen työllistyvyyttään.

Proaktiiviset herätteet ja ilmoitukset

Palvelu lähettää käyttäjille räätälöityjä herätteitä ja ilmoituksia, kannustamaan heitä tarkastelemaan uusia osaamisalueita, ottamaan osaa haasteisiin tai kokeilemaan uusia tapoja kehittyä.

Tuki osaamisten ja kiinnostusten kohteiden yhdistämiselle

Palvelu mahdollistaa joko erillisenä kokonaisuutena tai osaamisten kartoituksen yhteydessä kartoitettavien yksilön kiinnostusten kohteiden yhdistämisen yksilön osaamisten kanssa, mikä tarjoaa vielä paremmat edellytykset tuottaa yksilölle kohdennettuja ehdotuksia osaamisen kehittämiseen, jotka puolestaan tukevat henkilökohtaista ja ammatillista kasvua sekä itsevarmuuden vahvistumista.

Muutosvalmentaja

Tarjoaa jatkuvaa tukea ja neuvontaa, palvelu toimii kuin henkilökohtainen muutosvalmentaja, auttaen käyttäjiä saavuttamaan tavoitteensa ja löytämään uusia polkuja kehitykseen.

Pelillisyyden hyödyntäminen

Palvelu sisältää pelillisiä elementtejä, kuten pistejärjestelmät, tasot, saavutukset ja virtuaaliset palkinnot, jotka tekevät oppimisesta ja kehittymisestä motivoivaa ja hauskaa.

Käyttäjäpersoonat

Käyttäjäpersoonat auttavat suunnittelijoita ja kehittäjiä ymmärtämään paremmin loppukäyttäjiä eli asiakkaita. Tämä ymmärrys puolestaan auttaa suunnittelijoita luomaan tuotteita, palveluita tai käyttökokemuksia, jotka vastaavat käyttäjien tarpeita, toiveita ja käyttäytymistä. Käyttäjäpersoonat tarjoavat konkreettisen kuvan siitä, millaisia käyttäjiä tuote tai palvelu on suunniteltu palvelemaan. Ne auttavat suunnittelijoita kuljettamaan käyttäjien tarpeet tiiviisti mukana läpi suunnittelu- ja kehitysprosessin, mikä voi parantaa lopputuotteen käyttäjäkokemusta ja hyväksyttävyyttä. Samaan aikaan tulee hahmottaa, että tässä yhteydessä käyttäjäpersoonilla ei pyritä jaottelemaan yksilöitä erilaisiin käyttäjäsegmentteihin esim. ikään, taustaan, elämäntilanteeseen tai maantieteellisen sijaintiin pohjautuen joiden pohjalta voitaisiin laskea potentiaalisten asiakassegmenttien kokoa, painoarvoa tai tavoitettavuutta. Käyttäjäpersoonien tarkoituksena on tehdä perusteltuja yleistyksiä merkittävimmistä käyttäjäkartoituksessa tunnistetuista tarpeista niin, että suunnittelu- ja kehitystyössä ei päädytä tilanteeseen, jossa pyritään täyttämään kaikkia esiin nousseita tarpeita yksitellen tai ilman priorisointia.

Projektin käyttäjäpersoonat on luotu käyttäjäkartoituksen 478 vastauksen datasta, tekoälyä hyödyntäen. Neljä persoonaa ovat:

Uteliias itsensä kehittäjä

- **Motivaatiot:** Yksilöä ajavat sisäiset motiivit kuten uteliaisuus, kiinnostus oppimiseen ja tyytyväisyys saavutuksista. Arvostaa suuresti henkilökohtaista kehitystä ja kasvun alueiden tunnistamista, sekä erityisesti korkeammissa ikäryhmissä kykyä pysyä muutosten tahdissa.
- **Mieltymykset:** Käyttää erilaisia työkaluja itsensä kehittämiseen, mukaan lukien ChatGPT/AI, Duolingo, Udemy ja erilaiset avoimet verkkokurssit. Arvostaa käytön helppoutta, sisällön monimuotoisuutta ja suosituksia, jotka täydentävät olemassa olevia taitoja.

- Haasteet: Kohtaa vaikeuksia määrittellä, mitä taitojen arviointityökalulla tarkoitetaan. Saattaa käyttää yleisiä digitaalisia työkaluja, kuten älypuhelimia tai pilvipalveluita itsearviointiin tajuamatta niiden rajoituksia.

Uraa edistävä

- Motivaatiot: Kunnianhimo ja tavoitteellisuus. Etsii mahdollisuuksia palkankorotuksiin ja urakehitykseen.
- Mieltymykset: Haluaa oppimistyökaluissa selkeän rakenteen, henkilökohtaisten taitojen näkyvyyden ja ehdotuksia ammatilliseen kehittymiseen. Arvostaa monikielistä tukea ja joustavuutta oppia itsenäisesti.
- Haasteet: Odottaa, että digitaaliset työkalut ovat suoraan relevantteja heidän uralleen, kiinnostuksilleen ja elämäntilanteelleen.

Yhteisöllinen oppija

- Motivaatiot: Etsii kuuluvuuden tunnetta ja merkityksellisyyttä oppimisen kautta. Kiinnostunut kehittämään taitoja menetelmillä, jotka parantavat yhteisöllisyyttä ja sosiaalista sitoutumista.
- Mieltymykset: Arvostaa digitaalisissa oppimistyökaluissa vuorovaikuttavia ja yhteisöllisiä ominaisuuksia, kuten jakamisen ja yhdessä oppimisen mahdollisuutta. Etsii koukuttavaa sisältöä, joka on käytettävissä millä tahansa laitteella.
- Haasteet: Kokee vaikeuksia aloittaa ja ylläpitää motivaatiota omatoimisessa oppimisessa. Tarvitsee rohkaisua ja konkreettisia hyötyjä oppimiskokemuksista.

Skeptinen tarkkailija

- Motivaatiot: Varovainen digitaalisten työkalujen tehokkuuden ja relevanssin suhteen henkilökohtaiseen kehitykseen. Huolissaan AI:n luotettavuudesta ja eettisistä näkökohdista, sekä oppimistyökalujen kaupallisuudesta ja kustannuksista.
- Mieltymykset: Suosii työkaluja, jotka tarjoavat korkean asteen personointia ja relevanssia omiin taitoihinsa ja kiinnostuksiinsa. Skeptinen yleisiä sisältöjä ja kaikille sopivia lähestymistapoja kohtaan.
- Haasteet: On varauksia AI:n ja digitaalisten työkalujen luotettavuudesta taitojen arvioinnissa ja parantamisessa. Huolissaan kielentunnistuksen kyvystä ja työkalujen itsenäisestä käytöstä.

Käyttäjäpersoonat auttavat kehitystiimiä pysymään suunnitelmassa ja tavoitteissa suunnittelun ja kehityksen aikana, kun heidän täytyy tehdä päätöksiä, jotka vaikuttavat lopputuotteen ominaisuuksiin ja käyttöliittymään. Käyttäjäpersoonat toimivat käytännön työkaluna, jonka avulla tiimi voi pitää käyttäjän tarpeet ja odotukset mielessä koko suunnitteluprosessin ajan.

Vaihtoehtoiset toteutustavat

Projektin aikana kartoitettujen ja tunnistettujen käyttäjätarpeiden, ylätason konseptin, käyttäjäkokemuksen vision sekä muotoiluajurien pohjalta tultiin johtopäätökseen, että osaamiskartoitusta potentiaalisesti käyttävät yksilöt ovat hyvin heterogeeninen ryhmä, joilla on erilaiset taustat ja edellytykset oman osaamisensa sanoittamiseen. Tältä pohjalta laadittiin ehdotus osaamiskartoitustyökalun ns. ”MVP”-ratkaisusta (*Minimum Viable Product*, suom. pienin julkaistavissa oleva tuote), joka on toteutuskelpoinen ja vaiheittainen palvelukokonaisuus, joka palvelee mahdollisimman tasapuolisesti erilaisia käyttäjäryhmiä, tarjoaa vaihtoehtoiset etenemistavat sekä mahdollistaa osaamisen kartoittamisen mielekkäällä tavalla riippumatta käytettävissä olevasta ajasta.

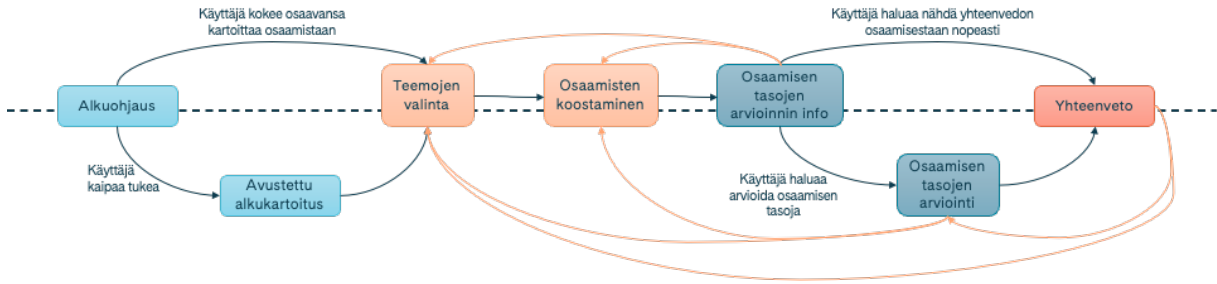
Lisäksi MVP-ratkaisun rinnalle on tuotettu neljä vaihtoehtoista toteutustapaa, jotka täydentävät MVP-ratkaisua painottaen eri tavoin niitä olennaisimpia käyttäjätarpeeseen liittyviä teemoja, joita käyttäjäkartoituksessa on tunnistettu ja edellä kuvattu. Jokainen näistä neljästä täydentävästä toteutusvaihtoehdosta tarjoaa merkittävä potentiaalisen lisäarvon tiettyihin käyttäjätarpeisiin, ja tukevat niin palvelun käytön kynnyksen madaltamista, käyttäjien sitouttamista, käyttökokemuksen parantamista kuin saavutettavan hyödyn maksimointia. Samaan aikaan on kuitenkin tiedostettava, että vaihtoehtoiset painotusvaihtoehdot eivät vastaa kaikkien yksilöiden tarpeita, minkä vuoksi näiden elementtien tuonti osaksi osaamiskartoitustyökalua on suositeltavaa tehdä niin, että ne ovat käyttäjälle mahdollisimman suurilta osin vapaaehtoisia. Vaihtoehtoiset toteutustavat eivät myöskään ole lähtökohtaisesti rinnakkaisia tai toisiaan poissulkevia, vaan osaamiskartoituksen toteutustapa voi olla yhdistelmä parhaaksi koettuja ominaisuuksia ja toiminnallisuuksia eri toteutusvaihtoehdoista.

“MVP”-ratkaisu osaamisen kartoittamiseen

Ehdotettu MVP-ratkaisu pyrkii tarjoamaan toteutuskelpoisen ja mahdollisimman laajan joukon tarpeita tukevan kokonaisuuden. Ratkaisussa käyttäjää kuljetetaan läpi vaiheistetun prosessin, jossa varmistetaan tämän valmius lähteä sanoittamaan omaa osaamistaan, sekä avustetaan yksilöä alkuun tarpeen mukaan. Vaiheistettu osaamiskartoitus pyrkii mahdollistamaan yhtä lailla nopean ja pintapuolisen osaamisen kartoituksen kuin myös syvällisemmän ja pidempikestoisen osaamisen koostamisen, jota voi myös tehdä useammassa osassa ajan kuluessa.

Käyttäjän polku sekä vaihtoehtoiset etenemistavat on kuvattu kuvassa 25. Käyttäjän polkua suunniteltaessa on pyritty huomioimaan erityisesti seuraavat mahdollisuudet:

- Käyttäjälle annetaan mahdollisuus tehdä kartoitus nopeasti tai syvällisesti, ja hänet ohjataan alkuun sen mukaan, millaiset valmiudet hänellä on lähteä sanoittamaan omaa osaamistaan.
- Käyttäjälle mahdollistetaan palaaminen aiempiin vaiheisiin täydentämään kartoitusta.
- Käyttäjä voi keskeyttää kartoituksen tekemisen milloin vain, ja palata täydentämään sitä myöhemmin.

Kuva 25. Käyttäjän polku ja vaihtoehtoiset etenemistavat.

Käyttäjän polku koostuu neljästä päävaiheesta, joita on yllä kuvattu eri värein. Nämä neljä päävaihetta ovat:

- Alkuohjaus ja avustettu alkukartoitus
- Osaamisen kartoittaminen
- Osaamisen tasojen arviointi
- Osaamisen yhteenveto

Käyttäjän polun päävaiheiden kuvaukset

Alkuohjaus ja avustettu alkukartoitus: Tavoitteena on tehdä osaamisen kartoittamisen aloittamisesta mahdollisimman ripeää ja helppoa, ja samaan aikaan tarjota tukea yksilölle, joka ei tiedä miten lähteä koostamaan osaamistaan. Käyttäjälle voidaan tarjota aluksi mahdollisuus arvioida, kokeeko hän oman osaamisen kartoittamisen helpoksi vai onko hänellä vaikeuksia tietää, mistä hän aloittaisi osaamisen kartoittamisen:

Esimerkkikysymys:	"Arvioi, miten hyvin osaat tällä hetkellä arvioida omia taitojasi ja osaamistasi?"
Vastausvaihtoehdot:	"Minulla on hyvät valmiudet lähteä sanoittamaan omaa osaamistani"
	"Uskon, että pystyn sanoittamaan omaa osaamistani, mutta aloitan silti mielelläni kysymysten ja ehdotusten kautta"
	"En tiedä mistä aloittaisin"

Jos käyttäjä kokee, että hänellä on hyvät valmiudet lähteä sanoittamaan osaamistaan, voidaan hänet ohjata suoraan varsinaiseen osaamisen kartoittamisen vaiheeseen. Muussa tapauksessa yksilö ohjataan avustettuun alkukartoitukseen, joka mahdollistaa tuetun ja strukturoidun tavan lähteä liikkeelle oman osaamisen kartoittamisessa.

Avustetussa alkukartoituksessa käyttäjälle tarjotaan yksinkertaiset ja helpot tavat kartoittaa painotuksia ja osaamisalueita, jotka toimivat syötteinä varsinaisten osaamisen kartoittamisessa. Avustettu alkukartoitus toteutetaan kyselynä, joka sisältää niin valmiita valintavaihtoehtoja, avoimia kysymyksiä sekä mahdollisuuden tuottaa vapaamuotoisen kuvauksen omasta osaamisestaan omin sanoin. Tavoitteena on, että kynnys osaamisen kartoittamiselle on mahdollisimman matala, ja jokainen yksilö taustoista riippumatta saa tunteen siitä, että hänellä on yksilöllistä osaamista, jota lähteä syventämään seuraavassa vaiheessa.

Esimerkkikysymys (valmiit vastausvaihtoehdot):	<i>"Valitse seuraavista vaihtoehtoista se, jonka koet kuvaavan sinua paremmin."</i>
Esimerkkejä valittavista vastinpareista:	"Käden taidot – Teoreettiset taidot" "Luovat taidot – Analyttiset taidot" "Itsenäinen työ – Ryhmätyö" "Puhuminen – Kirjoittaminen" "Johtaminen – Toteuttava työ" "Kaupallinen osaaminen – Yhteiskunnallinen osaaminen"
Esimerkkikysymys (avoimet vastaukset):	<i>"Kysyn seuraavaksi sinulta muutamia kysymyksiä, jotka tukevat oman osaamisesi tunnistamisessa"</i>
Esimerkkejä avoimista kysymyksistä:	"Mitä olet tehnyt työksesi?" "Mitä olet opiskellut?" "Mitä teet mieluiten vapaa-ajallasi?" "Mistä kouluaineista pidät/olet pitänyt eniten?" "Mitä näet suurimpina vahvuuksinasi?" "Miten sinut hyvin tunteva henkilö sinua kehuisi?" "Mitä asioita/taitoja kokisit luontevimmaksi opettaa muille?"
Esimerkkikysymys (vapaa sanallinen kuvaus):	<i>"Kuvaa vielä omin sanoin osaamistasi: missä olet hyvä, mitkä taidot sinua innostavat, millaisissa taidossa olet saanut kiitosta tai kehuja muilta jne."</i>

Edellä kuvatut avustetun alkukartoituksen esimerkkisällöt etenevät alun valmiista valinnoista kohti käyttäjän omaa sanoitusta, ja auttavat käyttäjää ymmärtämään oman osaamisensa kokonaisvaltaisemmin kuin vain työssä ja opinnoissa kerrytettyjen formaalien osaamisten kautta. Tapoja voidaan käyttää myös vaihtoehtoisina etenemistapoina riippuen siitä, mitä tietoja käyttäjältä jo on, ja perustuen käyttäjän arvioon omasta osaamisten kartoittamisen kyvystä. Jos käyttäjä kokee, ettei tiedä mistä aloittaa, hän saa laajemman alkukartoituksen kuin käyttäjä, joka kokee tarvitsevansa vain jonkin verran tukea osaamisen sanoittamisessa ja kartoittamisessa.

Kaikki tässä vaiheessa kerätty tieto hyödynnetään pohjatietona varsinaiseen osaamisen kartoittamisen vaiheeseen, jossa kyetään tarjoamaan valmiita ehdotuksia osaamisteemoista esikartoituksessa kerätyn tiedon pohjalta. Esikartoituksen aikana annetuista vastauksista voidaan koneellisesti tunnistaa avainsanoja, joiden pohjalta pystytään seuraavassa vaiheessa tuomaan käyttäjälle valmiita vaihtoehtoja niin, ettei hänen tarvitse lähteä tuottamaan vaihtoehtoja itse osaamisista tyhjältä pöydältä.

Osaamisen kartoittaminen ja luokittelu: Varsinaisessa osaamisen kartoittamisen vaiheessa edetään ylätasoon osaamisteemojen tunnistamisesta kohti yksityiskohtaisempia osaamisista. Tavoitteena on mahdollistaa yksilöllä selkeä ja helppo tapa koostaa osaamisensa niin, että kartoituksessa ei jäädä liian ylätasolle eikä toisaalta olla rajattomien vaihtoehtojen äärellä.

Käyttäjälle ehdotetaan yleiseurooppalaisen ESCO-osaamissanoituksen mukaisia osaamisteemoja perustuen alkukartoituksessa annettuihin tietoihin, mahdollisiin palveluun tuotuihin työ- ja opiskeluhistoriatietoihin sekä muihin JOD-kokonaisuudessa käyttäjästä mahdollisesti kerättyihin tietoihin. Lisäksi käyttäjän on mahdollista hakea osaamisteemoja vapaasanahaualla, ja siten täydentää ehdotettavien osaamisteemojen listaa joista valita itselleen hänelle sopivat osaamiset. Käyttäjälle näytetään kerrallaan rajallinen määrä ehdotettuja osaamisteemoja, ja hänen on mahdollista pyytää uudet ehdotukset, kun hän ei halua enää valita nykyisistä ehdotuksista itselleen osaamisteemoja.

Jos käyttäjä ei ole tehnyt alkukartoitusta, eikä hän ole tuonut työ- / opiskeluhistoriatietoa palveluun, on hän alkuohjausvaiheessa määritellyt itsellään olevan hyvät valmiudet oman osaamisensa kartoittamiseen ja sanoittamiseen, ja yksilölle tarjottavat ehdotukset pohjautuvat ensisijaisesti tämän itse vapaasanahaualla tuottamiin vaihtoehtoihin.

Käyttäjää ohjataan tunnistamaan osaamisteemoja siten, että käyttäjä saa valita niin monta osaamisteemaa kuin kokee mielekkääksi, mutta samalla hänelle tehdään selväksi, että muutamalla valittavalla teemalla hänen on mahdollista päästä jo hyvin eteenpäin kartoituksessa, jotta tehtävän työn määrä ei tunnu toivottoman suurelta ja rajattomalta.

Esimerkkiohjeistus:	<i>"Valitse alta esim. 3-5 sellaista teemaa, joissa erityisesti ajattelet sinulla olevan taitoja ja osaamista. Voit valita valmiista ehdotuksista tai hakea itse sopivia teemoja hakukentän avulla. Voit myös halutessasi pyytää uuden listan ehdotuksia."</i>
Esimerkkisyöte alkukartoituksesta: <i>Käyttäjä kertonut alkukartoituksessa mm. pitävänsä ryhmätyöstä enemmän kuin yksilötyöstä, tehnyt asiakaspalvelutyötä, ollut koulussa hyvä kielissä ja vapaa-ajallaan harrastavansa taidetta.</i>	Esimerkkejä valittavista teemoista: "Asiakaspalvelu" "Sosiaaliset ja viestintätaidot" "Yhteistyötaidot" "Kielet" "Kuvataiteet"
Esimerkkisyöte alkukartoituksesta: <i>Käyttäjä kertonut alkukartoituksessa mm. tehneensä pitkän työuran myynnin ja markkinoinnin parissa ict-alalla, ja vapaa-ajalla harrastavansa urheiluvalmennusta junioreille.</i>	Esimerkkejä valittavista teemoista: "Kauppa ja hallinto" "Markkinointi ja mainonta" "Tieto- ja viestintätekniikka (ict)" "Valmennus ja opastus" "Suunnittelu ja organisointi"
Esimerkkisyöte alkukartoituksesta: <i>Käyttäjä kertonut, että ei ole kouluttautunut peruskoulua pidemmälle ja työllistyminen on ollut haastavaa, mutta pyrkii kuitenkin säilyttämään positiivisen asenteen tulevaan. Kertonut,</i>	Esimerkkejä valittavista teemoista: "Työskentely tietokoneiden kanssa" "Tietotekniikan käyttö" "Työskentely muiden kanssa"

<p> <i>että opastaa usein lähipiiriään tietotekniikkaan liittyvissä kysymyksissä, ja on saanut kehuja avuliaisuudestaan. Vapaa-ajallaan pelaa mieluiten tietokonepelejä ulkomaalaisten ystäviensä kanssa.</i> </p>	<p> ”Neuvoa ja konsultoida” ”Käyttää vieraita kieliä” ”Säilyttää myönteinen asenne” </p>
--	--

Seuraavaksi käyttäjän on mahdollista halutessaan lähteä tarkentamaan osaamisensa kuvausta listaamalla yksittäisiä taitoja ja osaamisia niiden teemojen alle, joita hän on itselleen valinnut. Osaamisten tarkentamista voi myös palata tekemään milloin vain myöhemmin, eli pelkkä osaamisteemojenkin valinta luo riittävän pohjan yksilön osaamisen koostamiselle ensimmäisellä käyttökerralla.

Tarkentavat osaamisedotukset pohjautuvat yleiseurooppalaiseen ESCO-osaamissanoitukseen, josta on siistitty pois kulttuurinormistoomme sopimattomat ilmaukset (ns. puhdistettu ESCO). Käyttäjän on mahdollista täydentää ehdotettujen taitojen listaa myös omin sanoin, ja näin täydentää tarvittavalla tavalla ESCO-sanoitusta.

<p>Esimerkkiohjeistus:</p>	<p> <i>”Valitse jokaiseen teemaan liittyen esim. 1-3 taitoa, joita koet sinulla olevan. Voit myös lisätä taitoja omin sanoin kirjoittamalla kuvauksen vapaan tekstin kenttään.”</i> </p>
<p>Esimerkkejä valittavista taidoista:</p>	<p> Valittu osaamisteema – Asiakaspalvelu: ”Kartoittaa asiakkaan tarpeita” ”Käsitellä kanta-asiakasohjelmia” ”Hoitaa asiakas- ja yhteisösuhteita” ”Vastata tarjouspyyntöön” ”Vapaa kuvaus” </p>

Osaamisen tasojen arviointi:

Kun käyttäjä on määritellyt itselleen listan osaamisen ylätasoon teemoja sekä mahdollisesti yksittäisiä taitoja, siirtyään osaamisen tasojen arvioinnin vaiheeseen, jossa käyttäjä voi määrittellä, millä tasolla hänen edellä valitsemansa osaamiset ovat. Näin osaamiskartoitus ei ole vain geneerinen lista osaamisia, vaan yksilön on mahdollista määrittellä yksilöllisiä vahvuuksiaan ja kehityskohteitaan. Osaamistasojen määrittely voi palvella käyttäjää myös osaamisen todentamisen välineenä esim. työnhaun yhteydessä, kun hän voi kuvata realistisella tavalla sitä, missä osaamisissa hän ei esim. kykene vielä itsenäiseen työskentelyyn. Samaan aikaan käyttäjälle tulee kuitenkin tehdä selkeästi näkyväksi, että osaamistasojen määrittämisellä ei ole teknistä kohtaantoa hänelle ehdotettavien työ- ja/tai opiskeluvaihtoehtojen kanssa, vaan kyseessä on puhtaasti yksilön oman itsetuntemuksen, vahvuuksien ja kehityskohteiden kartoittamista tukeva ominaisuus.

Käyttäjä voi itse päättää, haluaako hän määrittää osaamisen tason pelkästään ylätasoon teemalle (esim. ”Asiakaspalvelu”) vai kullekin edellisessä vaiheessa valitulle yksittäisille taidoille erikseen (esim. ”Hoitaa asiakas- ja yhteisösuhteita”). Osaamistasoon voi myös jättää kokonaan määrittelemättä, tai käyttäjä voi palata myöhemmin tekemään tämän vaiheen.

Koska osaamistasojen määrittely toteutetaan yksilön itsearviointina, mikä tunnistettiin käyttäjäkartoituksessa merkittävimmäksi haasteeksi oman osaamisen sanoittamisessa, tulee osaamistasojen määrittely perustua mahdollisimman selkeään kriteeristöön ja riittävän rajalliseen määrään tasovaihtoehtoja. Osaamistasojen määrittely toteutetaan 5-portaisella arviointiasteikolla, jonka vaihtoehdot on sanoitettu auki niin, että yksilön on mahdollisimman selkeä arvioida omaa asettumistaan tälle asteikolle. Samaan aikaan eri tasot on sanoitettu positiiviseen ja kannustavaan sävyyn niin, ettei mikään vaihtoehdoista viesti käyttäjän olevan ”huono” tai ”osaamaton”, vaan vasta oppimisvaiheen alkupäässä. Näin pyritään minimoimaan mahdollisia eroja yksilöiden luontaisissa taipumuksissa (itsevarmuus vs. vaatimattomuus) sekä tarkastelun laajuudessa (osaamisen vertailu omaan lähipiiriin vs. työyhteisöön vs. ammattikuntaan vs. kaikkiin mahdollisiin yksilöihin).

Esimerkkiohjeistus:	<i>”Valitse, mikä oheisista vaihtoehdoista kuvaa parhaiten oman osaamisesi tasoa.”</i>
Esimerkkejä osaamistasojen sanallisesta kriteeristöstä:	<p>1: “Tiedän mitä taito tarkoittaa, mutta en ole juurikaan itse käyttänyt sitä”</p> <p>2: “Hallitsen perusteet, ja pystyn käyttämään taitoa ohjatusti / avustetusti”</p> <p>3: “Hallitsen taidon niin, että voin käyttää sitä itsenäisesti”</p> <p>4: “Hallitsen taidon erittäin hyvin, ja olen itsevarma sen käytöstä”</p> <p>5: “Hallitsen taidon syvällisesti. Minulla on paljon kokemusta, asiantuntemusta ja erityisosaamista”</p>

Osaamisen yhteenveto:

Lopuksi kaikki yksilön tuottama tieto osaamiskartoituksen eri vaiheissa koostetaan yhteen niin, että yksilö saa selkeän yhden näkymän koosteen oman osaamisensa ulottuvuuksista ja tasoista. Osaamisen yhteenvedon syvyys ja monipuolisuus pohjautuu luonnollisesti siihen, kuinka syvällisesti yksilö on eri vaiheessa tuottanut tietoa – esim. osaamistasojen määrittely mahdollistaa huomattavasti monipuolisemmat tavat visualisoida yksilön osaamista. Samaan aikaan yhteenvetonäkymän tavoitteena on kuitenkin se, että riippumatta yksilön käyttämästä ajasta ja kartoittamisen syvyysasteesta, jokaiselle käyttäjälle syntyy kuva siitä, että hänellä on arvokasta ja yksilöllistä osaamista.

MVP-ratkaisussa yksilön itselleen valitsevat taidot esitetään suodatettavana listana, jossa on esitetty jokainen valittu osaamisteema sekä näille mahdollisesti määritetty osaamistaso. Lisäksi aukeavana näkymänä on mahdollista saada näkyviin kaikki osaamisteemojen alta mahdollisesti valitut yksittäiset osaamiset, näille määritelty taso sekä mahdolliset sanalliset syventämiset.

Esimerkkiohjeistus:	<i>”Alla näet yhteenvedon osaamisestasi”</i>
Esimerkki yksittäisen osaamisteeman yhteenvedosta:	<p>Asiakaspalvelu – Taitotaso: 4</p> <p>Valitut erityistaidot:</p> <p>“Käsitellä kanta-asiakasohjelmia” – Taitotaso: 4</p> <p>”Hoitaa asiakas- ja yhteisösuhteita” – Taitotaso: 3</p>

	"Käsitellä kirjallisia rekламаatioita" (Yksilön itse lisäämä osaaminen) – Taitotaso: 5
--	--

Jatkoversioissa suositeltavaa olisi tarjota yksilölle myös vaihtoehtoisia visualisointitapoja. Yksi visualisointitapa (esim. suodatettava lista) voisi olla oletuksena kaikille käyttäjille ensimmäinen näytettävä, mutta käyttäjä voisi valita haluamiaan vaihtoehtoisia näkymiä visualisoimaan osaamistaan (esim. radar-näkymä, matriisinäkymä, pylväsdiagrammi, karttanäkymä). Vaihtoehtoiset näkymät tekevät osaamisdatasta mielenkiintoisempaa, mutta palvelevat myös käytännöllisemmällä tasolla: erilaiset näkymät tarjoavat ymmärrettäviä tapoja eri lailla asioita hahmottaville käyttäjille, ja esimerkiksi osa ratkaisusta saattaa olla erityisen hyviä saavutettavuuden näkökulmasta.

Esimerkkejä erilaisten käyttäjien poluista työkalussa

Työkalun MVP-version tavoitteena on palvella mahdollisimman laajasti erilaisia käyttäjiä. Perusrakenne työkalussa on kaikille sama, eikä segmentointia esimerkiksi koulutustason tai muiden taustamuuttujien perusteella tehdä. Polku on kuitenkin erilainen riippuen siitä, mitä tietoja käyttäjä on aiemmin palveluun täyttänyt, mikä hänen oma kokemuksensa osaamisen sanoittamisen valmiuksista on, ja millä syvyydellä käyttäjä haluaa kartoitusta tehdä. Seuraava taulukko perustuu kuvassa 25 esiteltyyn käyttäjän polkuun.

Alkuohjaus	Avustettu alku-kartoitus	Teemojen valinta	Osaamisen koostaminen	Osaamisen tasojen arvioinnin infonäkymä	Osaamisen tasojen arviointi	Yhteenveto
<i>Esimerkki 1. Käyttäjä on lisännyt työ- ja/tai opiskelutiedot palveluun. Hän kokee tarvitsevansa tukea osaamisen sanoittamisessa, ja tekee alkukartoituksen.</i>						
Käyttäjälle informoidaan alkuohjauksen yhteydessä, että hänen jo täyttämänsä tiedot toimivat pohjana ehdotuksille, joita hän saa teemojen valinnassa. Käyttäjä kokee, että hän ei vielä näiden tietojen perusteella osaa lähteä täydentämään osaamistaan, tai haluaa selkeästi korostaa työ- ja koulutus-historian ulkopuolista osaamista, joten hän siirtyi alkukartoitukseen.	Koska käyttäjä on jo lisännyt työ- ja/tai koulutustiedot, keskitytään kyselemään, haluaako käyttäjä korostaa jotakin näistä taidoista tai keskittyä enemmän täysin näiden ulkopuolisiin taitoihin.	Teemat perustuvat käyttäjän alkukartoitus-osuuden valintojen perusteella työ- ja/tai opintohistoriaan sekä alkukartoituksessa nousseisiin muihin taitoihin. Käyttäjä voi vapaasti myös täydentää vapaasana-haulla sellaista osaamista, jota työkalu ei ehdota.	Käyttäjä syventää teemoja sen mukaan, missä määrin hän kokee sen omaan tarkoitukseensa tarpeelliseksi. Käyttäjä voi siis halutessaan valita vain muutaman teeman, joiden kohdalla hän valitsee tarkempia taitoja, tai hän voi täyttää yksityiskohtaiset tiedot osaamisestaan kaikkiin teemoihin.	Käyttäjälle kerrotaan, miksi tasoja kannattaa arvioida, sekä se, että tasoarviointiin voi palata takaisin koska tahansa myös myöhemmin.	Käyttäjä ohjataan läpi taitotasojen arvioinnin. Hän voi täydentää osaamista teematasoisesti tai vielä tarkemmin yksittäisten osaamisen tasolla.	Käyttäjälle näytetään yhteenveto käyttäjän osaamisesta ja sen tasoista syötteiden perusteella. Syötetyt työ- ja opintotiedot voi näkyä yhteenvedossa esim. niin, että tietyt taidot on mahdollista merkitä jossain tietyssä kontekstissa opituiksi.
<i>Esimerkki 2. Käyttäjä on lisännyt työ- ja/tai opiskelutiedot palveluun. Hän kokee olevansa taitava sanoittamaan osaamistaan, ja jättää alkukartoituksen pois.</i>						

<p>Käyttäjälle informoidaan alkuohjauksen yhteydessä, että hänen jo täyttämänsä tiedot toimivat pohjana ehdotuksille, joita hän saa teemojen valinnassa.</p> <p>Käyttäjä kokee, että pohjatiedot ja hänen omat kykynsä osaamisen sanoittamiseen ovat riittävät, ja hän jättää alkukartoituksen väliin.</p>		<p>Teemaehdotukset perustuvat käyttäjän työ- ja/tai opiskeluhistoriaan. Käyttäjä voi vapaasti myös täydentää vapaasana- haulla sellaista osaamista, jota työkalu ei ehdota.</p>	<p>Käyttäjä syventää teemoja sen mukaan, missä määrin hän kokee sen omaan tarkoitukseensa tarpeelliseksi. Käyttäjä voi siis halutessaan valita vain muutaman teeman, joiden kohdalla hän valitsee tarkempia taitoja, tai hän voi täyttää yksityiskohtaiset tiedot osaamisestaan kaikkiin teemoihin.</p>	<p>Käyttäjälle kerrotaan, miksi tasoja kannattaa arvioida, sekä se, että tasoarviointiin voi palata takaisin koska tahansa myös myöhemmin.</p>	<p>Käyttäjä ohjataan läpi taitotasojen arvioinnin. Hän voi täydentää osaamista teematasoisesti tai vielä tarkemmin yksittäisten osaamisten tasolla.</p>	<p>Käyttäjälle näytetään yhteenveto käyttäjän osaamisesta ja sen tasoista syötteiden perusteella.</p> <p>Syötetyt työ- ja opintotiedot voi näkyä yhteenvedossa esim. niin, että tietyt taidot on mahdollista merkitä jossain tietyssä kontekstissa opituiksi.</p>
--	--	---	---	--	---	---

Esimerkki 3. Käyttäjä on tunnistautumaton, eikä hänestä ole mitään etukäteistietoja. Käyttäjä tekee alkukartoituksen.

<p>Käyttäjä ei ole tunnistautunut eikä hänestä ole mitään taustatietoja. Käyttäjälle suositellaan alkukartoituksen tekoa, jotta hän saa parempia ehdotuksia teemoihin.</p>	<p>Käyttäjistä ei ole taustatietoja, joten alkukartoitus keskittyy rakentamaan mahdollisimman kattavan kuvan käyttäjän taustasta ja mahdollisista osaamisista, jotta seuraavan vaiheen teemaehdotukset ovat mahdollisimman täsmällisiä.</p>	<p>Teemaehdotukset perustuvat käyttäjän alkukartoitusvaiheessa antamiin tietoihin.</p> <p>Käyttäjä voi vapaasti myös täydentää vapaasana- haulla sellaista osaamista, jota työkalu ei ehdota.</p>	<p>Käyttäjä syventää teemoja sen mukaan, missä määrin hän kokee sen omaan tarkoitukseensa tarpeelliseksi. Käyttäjä voi siis halutessaan valita vain muutaman teeman, joiden kohdalla hän valitsee tarkempia taitoja, tai hän voi täyttää yksityiskohtaiset tiedot osaamisestaan kaikkiin teemoihin.</p>	<p>Käyttäjälle kerrotaan, miksi tasoja kannattaa arvioida, sekä se, että tasoarviointiin voi palata takaisin koska tahansa myös myöhemmin.</p>	<p>Käyttäjä ohjataan läpi taitotasojen arvioinnin. Hän voi täydentää osaamista teematasoisesti tai vielä tarkemmin yksittäisten osaamisten tasolla.</p>	<p>Käyttäjälle näytetään yhteenveto käyttäjän osaamisesta ja sen tasoista syötteiden perusteella.</p> <p>Käyttäjälle suositellaan sisäänkirjautumista tai profiilin luomista, jotta hänen tekemänsä osaamiskartoitus pysyy tallessa, ja jotta hän voi palata täydentämään sitä myöhemmin.</p>
--	---	---	---	--	---	---

Esimerkki 4. Käyttäjä on tunnistautumaton, eikä hänestä ole mitään etukäteistietoja. Käyttäjä ei tee alkukartoitusta. Hän haluaa saada nopeasti näkymän osaamisistaan, eikä halua tehdä taitotasojen arviointia.

<p>Käyttäjä ei ole tunnistautunut eikä hänestä ole mitään taustatietoja. Käyttäjälle suositellaan alkukartoituksen tekoa, jotta hän saa parempia ehdotuksia teemoihin. Käyttäjä päättää silti siirtyä suoraan teemojen valintaan tekemättä alkukartoitusta. Käyttäjälle</p>		<p>Käyttäjälle ehdotetaan sellaisia teemoja, joita työkalun käyttäjät usein valitsevat. Käyttäjä voi täydentää teemoja itselleen sopivammiksi lisäämällä niitä vapaasana- haun avulla.</p>	<p>Käyttäjä syventää teemoja sen mukaan, missä määrin hän kokee sen omaan tarkoitukseensa tarpeelliseksi.</p> <p>Käyttäjä voi nopeita tuloksia halutessaan käytännössä jättää osaamisen arvioinnin vain tasolle, ja siirtyä</p>	<p>Käyttäjälle kerrotaan, miksi tasoja kannattaa arvioida, sekä se, että tasoarviointiin voi palata takaisin koska tahansa myös myöhemmin.</p> <p>Käyttäjä haluaa nopeita tuloksia ja hän jättää osaamistasojen arvioinnin väliin.</p>		<p>Käyttäjälle näytetään yhteenveto käyttäjän osaamisesta ja sen tasoista syötteiden perusteella. Käyttäjälle kerrotaan, että vähäisten syötteiden takia tulokset eivät välttämättä anna kattavaa kokonaiskuvaa käyttäjän osaamisista.</p> <p>Käyttäjälle suositellaan</p>
---	--	--	---	--	--	--

kerrotaan, että tulokset voivat olla ympäripyöreitä, jos hän ei tuo tietoja palveluun eikä tee alkukartoitusta.			suoraan eteenpäin.			sisäänkirjautumista tai profiilin luomista, jotta hänen tekemänsä osaamiskartoitus pysyy tallessa, ja jotta hän voi palata täydentämään sitä myöhemmin.
---	--	--	--------------------	--	--	---

ESCO-sanoituksen yhteensopivuus

Osaamiskartoitustyökalun tulee pohjautua yleiseurooppalaiseen ESCO-osaamissanoitukseen, jotta työkalun käytön aikana arvioitavat teemat ja osaamiset ovat yhtenäisiä kansainvälisesti tunnistettujen osaamisten kanssa, ja näin myös kartoituksen tulokset ovat suoraan vertailukelpoisia niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla.

Osaamistyökalun osalta on huomioitava kulttuuriset normit, ja on syytä siistiä pois kulttuurinormistoomme sopimattomat ehdotukset ja ilmaukset. Käytämme tästä siistitystä versiosta nimitystä *puhdistettu ESCO*. ESCO-sanoituksen puhdistamisella tarkoitetaan siis sellaisten yksittäisten termien poistamista, joiden voidaan katsoa olevan suomalaiseseen kulttuurinormistoon tai lainsäädäntöön sopimattomia. Näin voidaan varmistaa, että kun käyttäjän alkukartoituksessa antamiin tietoihin tai hänen täydentämään vapaasanahakuun pohjautuen ehdotetaan hänelle ESCO-yhteensopivia osaamisia, ei hänelle vahingossakaan tarjota epämiellyttäviksi tai mahdollisesti loukkaaviksi koettuja vaihtoehtoja. Esimerkkejä tällaisista puhdistettavista termeistä voivat olla esimerkiksi ”Tarjota intiimipalveluja” sekä ”Tarjota seuralaispalveluita”.

ESCO-sanoitus ei ole kaikenkattava eikä välttämättä päivity sillä tahdilla kuin arkinen kieli ja tavat ilmaista jotain tiettyä osaamista. Siksi olisi hyvä, että työkalussa ei rajoiteta käyttäjiä liikaa, vaan heille tarjottaisiin mahdollisuus lisätä osaamista myös omin sanoin ja heille tutuin termein. Tulevaisuudessa ESCO-luokitukseen perustuvia osaamisia voitaisiinkin täydentää käyttäjien omilla syötteillä: käyttäjän itsensä syöttämiä osaamisia voidaan tarkastaa koneellisesti ja tekoälyn mahdollisuuksia hyödyntäen (huomioitu myöhemmin tässä raportissa toteutusvaihtoehdossa 4: Tekoälyavusteisuutta painottava ratkaisu), ja viedä sitten tietokantaan uusiksi valittaviksi vaihtoehtoiksi tuleville käyttäjille. Tällöin ESCOn päälle muodostuisi käyttäjien syötteiden perusteella kansallinen laajennusosa, josta käytämme nimitystä *laajennettu ESCO*.

Formaali, non-formaali ja informaali osaaminen

Työelämän muutoksen myötä osaamisen laaja-alaisuuden merkitys korostuu entisestään. Työkalun tulee kartoittaa tasapuolisesti sekä formaalia, non-formaalialta että informaalia osaamista. On useita mahdollisia tapoja toteuttaa kartoitus niin, että se huomioi sekä formaalin että informaalin osaamisen. Seuraavaksi esiteltävät kuvaukset erilaisista, vaihtoehtoisista tavoista jaotella tai teemoitella käyttäjän osaamista. Lista ei ole poissulkeva.

1. Pelkistetty jako

Käyttäjät tuetaan taitojen kartoittamisessa keskittymällä itse taitoihin enemmän kuin siihen mistä taidot on opittu. Tämän vuoksi vaihtoehdossa 1 taidot on jaoteltu sen mukaan, millaisista taidoista on kyse:

konkreettisista taidoista vai enemmän ns. pehmeistä taidoista. Käyttäjä voi siis lähteä miettimään osaamistaan laajasti, rajoittamatta ajatteluaan siihen mistä osaaminen on kertynyt. Tämä jako voi vähentää kognitiivista kuormaa käyttäjillä, jotka kokevat, että heidän osaamisensa on pirstaleista ja useista paikoista opittua. Toisaalta näin laaja jako voi kuormittaa käyttäjiä, jotka kaipaivat enemmän askelkohtaista tukea ja ohjausta työkalulta.

Konkreettiset taidot (“kovat taidot”)	Pehmeät taidot
<p>Viestintä</p> <ul style="list-style-type: none"> - Copywriting - Tekstin editointi <p>Asiakaspalvelu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reklamaatioiden käsittely - Kanta-asiakasohjelmien käsittely - Asiakkaan tarpeiden kartoittaminen - Markkinointi - Hakukoneoptimointi - Graafinen suunnittelu <p>Projektijohtaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Agile -metodologia - Kanban -metodologia - Waterfall -metodologia 	<p>Kommunikaatio</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kuunteleminen - Toisten johtaminen - Vakuuttavuus - Empatia <p>Sopeutumiskyky</p> <ul style="list-style-type: none"> - Joustavuus - Johdonmukaisuus - Muutoshalukkuus <p>Ongelmanratkaisukyky</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tiedonhaku - Kriittinen ajattelu - Yksityiskohtien huomiointi

2. Jako osaamisen lähteen perusteella

Aiemmin tässä raportissa kuvattiin osaamiskartoituksen potentiaalisille käyttäjille suunnatun käyttäjäkyselyn tuloksia ja johtopäätöksiä, joissa mm. todettiin, että yksilöiden mieltymyksissä ja tarpeissa on jonkin verran hajontaa siitä, miten tärkeäksi eri lähteistä kerrytetyn osaamisen kartoittamisen yksilöt kokevat. Käyttäjäkartoituksessa tärkeimmiksi osa-alueiksi nousivat työssä tai muissa vastuutehtävissä, itseopiskeluna sekä vapaa-ajalla ja harrastuksissa hankitut taidot ja kyvykkyudet, mutta myös pehmeiden taitojen sekä formaalin koulutuksen kautta hankitun osaamisen kartoittamisen koko tärkeäksi n. 60% vastaajista. Toisaalta mikään edellä mainituista osa-alueista ei saanut yli 80% osuutta, eli yksiselitteisesti ei voitu todeta, että jokin osa-alueista olisi ehdottoman tärkeä muihin verrattuna.

Yksi vaihtoehto osaamisen teemoittelulle onkin jakaa ylätasen teemat osaamisen lähteen perusteella. Tällainen jako voisi olla esimerkiksi seuraavanlainen jaottelu:

- Työssä hankitut taidot
 - Pääasiassa non-formaalia tai informaalia osaamista, mutta esim. strukturoitujen koulutusten kautta voi olla myös formaalia osaamista
- Itseopiskeluna hankitut taidot

- Non-formaalia tai informaalia osaamista
- Vapaa-ajalla ja harrastuksissa hankitut taidot
 - Non-formaalia tai informaalia osaamista
- Koulutuksessa hankitut taidot
 - Formaalia osaamista
- Luontaiset taipumukset ja toimintatavat
 - Non-formaalia tai informaalia osaamista

Tämän tyyppinen jaottelu voi tukea sellaisia käyttäjiä, joilla on paljon osaamista, ja osaaminen on kertynyt selkeästi erillisistä kohteista. Osaamisen lähteisiin perustuva jaottelu voi myös olla monelle yksilölle konkreettisempi ja käytännönläheisempi tapa lähteä koostamaan osaamistaan verrattuna osaamisen luonteeseen ja tyypeihin perustuvaan jaotteluun, joka voi jäädä osaamisen kartoittamisen substanssiin perehtymättömälle yksilölle etäiseksi. Haaste on toisaalta taas se, että tämä jaottelu rajoittaa helposti käyttäjän näkemystä kokonaiskuvasta. Kun käyttäjä keskittyy kokonaisuosaamisen sijaan erillisistä lähteistä kertyneisiin osaamisen osa-alueisiin, voi käyttäjä helposti keskittyä liikaa perinteisillä tavoilla mitattavaan osaamiseen (koulutuksessa ja työssä opittuihin taitoihin) ja tulla ohittaneeksi etenkin informaalia osaamista. Osaamisen lähteeseen perustuva jaottelu voi olla haastava myös sellaisissa tilanteissa, jossa osaamista on kerrytetty ja syvennetty usealla eri tavalla (esim. koulutuksen, itseopiskelun ja työn kautta), jolloin luokittelu voidaan kokea turhan rajaavana ja päällekkäisyyksiä mahdollistavana.

3. ESCO- tai OEF-luokitukseen perustuva jako

Kolmas vaihtoehtoinen tapa jaotella osaamisen ylätasoon teemoja on käyttää ESCO-luokituksen kanssa yhtenäistä luokittelua. ESCO-luokituksessa osaaminen on jaettu seuraavien neljän teeman tai kokonaisuuden alle:

- Taidot
- Tiedot
- Laaja-alaiset taidot
- Kielitaito ja kielten tuntemus

Tämä luokitus on kansainvälisesti tunnustettu ja sitä käytetään pohjana, jotta eri kansalliset koulutukset ja osaaminen olisi vertailukelpoista. Suoraan siihen perustuva jaottelu helpottaisi siis käyttäjien osaamisen vertailtavuutta kansainvälisesti ja voisi jouhevoittaa työnhakua myös muissa EU-maissa. ESCOn mukainen ylätasoon luokittelu vähentäisi myös teknisen kehitystyön määrää, sillä muissa esitetyissä tavoissa tietojärjestelmäarkkitehtuuriin tulee rakentaa toiminnallisuus, joka jaottelee ESCO-luokituksen mukaiset osaamiset ja taidot oikeiden osaamisen ylätasoteemojen alle. Suurin ongelma ESCO- tai OEF-luokitukseen perustuvassa teemoituksessa osaamiskartoituksen kannalta on kuitenkin se, että niissä käytettävä kieli on usein vieraan tai epäluonnollisen kuulosta käyttäjille. Kieltä tulisi siis "inhimillistää", eli liittää tiettyihin ESCO-luokituksiin käyttäjille tutumpaa kieltä ja tapoja kuvata kyseistä osaamista. Tämä vaatii paljon manuaalista työtä, ja alkuun voi olla vaikeaa löytää sellaista termistöä, joka vastaa laajasti käyttäjien ajatuksia siitä, miten tiettyä osaamista pystyy kuvaamaan.

Teknologiset reunaehdot

Palvelua ei tule lähteä suunnittelemaan teknologia edellä, vaan teknologian tulee palvella palvelu- ja käytettävyyssuunnittelun aikana syntynyttä suunnitelmaa työkalun toteuttamiseksi optimaalisella tavalla. Yhteistyössä JOD-palvelukokonaisuuden kokonaisarkkitehtuurista vastaavien asiantuntijoiden kanssa pyrittiin määrittämään osaamiskartoitustyökalun suunnittelulle teknisiä reunaehtoja, jotka tukevat ratkaisun liitettävyyttä kokonaisarkkitehtuuriin ilman, että päädytään tekemään liian pitkälle meneviä rajoituksia tai määrittelyitä. Tarkat teknologiaratkaisut kannattaa päättää vasta, kun palvelu- ja käytettävyyssuunnittelu on luonut selkeät suuntaviivat valinnalle, mutta teknologiaratkaisuja valittaessa tulee huomioida vähintään seuraavat näkökulmat ja reunaehdot:

- **Tarpeiden ja tavoitteiden täyttäminen:** Teknologian on kyettävä täyttämään määritellyt tarpeet ja tavoitteet. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi kykyä käsitellä suuria tietomääriä, tarjota reaaliaikaista analytiikkaa tai tukea tiettyjä toimintoja, kuten osaamisen tunnistamista ja arviointia.
- **Käytettävyys:** Teknologisesti palvelun on oltava helppokäyttöinen ja intuitiivinen. Käyttäjien on voitava käyttää sitä tehokkaasti ilman laajaa perehdytystä tai teknistä osaamista.
- **Luotettavuus ja suorituskyky:** Valitun teknologian on oltava luotettava ja suorituskykyinen. Sen on kyettävä käsittelemään tarvittava kuormitus ilman suorituskyvyn heikkenemistä tai katkoksia palvelussa.
- **Yhteensopivuus:** Teknologian on oltava yhteensopiva muiden käytössä olevien järjestelmien ja teknologioiden kanssa. Kaikkien toteutussuunnitelmien tulee olla JOD-hankkeen arkkitehtuuriperiaatteiden mukaisia.
- **Tietoturva ja yksityisyys:** Teknologian on täytettävä kaikki tietoturva- ja yksityisyysvaatimukset. Tämä tarkoittaa esimerkiksi kykyä suojata käyttäjien henkilökohtaisia tietoja ja varmistaa, että kaikki tiedot käsitellään asianmukaisesti.
- **Laajennettavuus ja skaalautuvuus:** Teknologian on oltava laajennettavissa ja skaalautuvissa tarpeiden muuttuessa. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi kykyä lisätä uusia ominaisuuksia tai käsitellä suurempia tietomääriä tulevaisuudessa.
- **Kustannustehokkuus:** Teknologian valinnassa on otettava huomioon myös kustannukset. Tämä sisältää sekä alkuinvestoinnin että ylläpitokustannukset. Valitun teknologian tulisi tarjota hyvä hinta-laatusuhde.

Taulukossa mainittuja teknologisia ja käyttöliittymään liittyviä elementtejä ja rajoitteita voidaan käyttää suuntaviivoina työkalun tulevalle tarkemmalle palvelu- ja käytettävyyssuunnittelulle.

<i>Esimerkkejä soveltuvista elementeistä tai ratkaisuista käyttöliittymään</i>	Käyttäjille tutut, modernin käytettävyyssuunnittelun mukaiset elementit <ol style="list-style-type: none">1. Syöttöelementit (Input elements): esimerkiksi pudotusvalikot, tekstikentät, vipukytkimet2. Tulostuselementit (Output elements): esimerkiksi käyttäjän toimintaan liittyvät virheilmoitukset, varoitukset, onnistumisen indikaattorit
--	---

	<p>3. Avustavat elementit (Helper elements): esimerkiksi notifikaatiot, linkkipolut, etenemissymbolit.</p> <p>Kaikkien elementtien tulee olla mobiilioptimoituja, ja koko työkalun tulee olla responsiivinen eli sellainen, että käyttäjät voivat käyttää sitä sujuvasti pelkästään mobiililaitteella.</p> <p>Käyttöliittymäkomponentit pitää olla toteutettavissa JOD-hankkeen mukaisesti React-käyttöliittymäkehysellä.</p> <p>Käyttöliittymäkomponenteissa hyödynnetään JOD-hankkeen Design-systeemiä ja komponenttikirjastoa.</p>
<p><i>Esimerkkejä huonosti soveltuvista käyttöliittymäelementeistä</i></p>	<p>Työpöytäkäyttöön suunnitellut, esimerkiksi kooltaan liian pienet tai osoitinaktivoituvat (hover) elementit voivat olla hankalia tai täysin käyttökelvottomia mobiilikäyttäjille.</p> <p>Navigaatio, jossa on paljon osa-alueita tai tasoja.</p>
<p><i>ESCO-sanoituksen teknisen yhteensopivuuden huomioiminen</i></p>	<p>ESCO-sanoituksen siistiminen osaamisista, jotka katsotaan kansallisesti ja kulttuurisesti epäsoveltuviksi (puhdistettu ESCO) vaatii manuaalista työtä. Vastaavanlaista työtä on tehty aiemmin esim. KEHA-keskuksen toteuttamissa hankkeissa, joista mahdollisesti saatavissa olevia kokemuksia ja parhaita käytäntöjä voidaan hyödyntää työn suunnittelun tukena.</p> <p>ESCO-sanoituksen täydentäminen käyttäjien syötteillä: kevyimmillään ratkaisu voisi olla se, että käyttäjä saa lisätä avoimia syötteitä omaan osaamisprofiiliinsa, ja ne lisätään vain paikallisesti. Myöhemmässä vaiheessa käyttäjien syötteitä voitaisiin myös tallentaa laajempaan tietokantaan, ja tietokannasta luotaisiin uusia ehdotuksia muille käyttäjille.</p>
<p><i>Taustajärjestelmät ja prosessointi</i></p>	<p>Käyttöliittymien kommunikointi taustajärjestelmien kanssa tapahtuu REST/JSON-muotoisen rajapinnan yli.</p> <p>Tietojen tallentaminen ja prosessointi toteutetaan taustajärjestelmässä Java-ohjelmointikielellä.</p>
<p><i>Muita huomioitavia reunaehdoja</i></p>	<p>Yhteensopivuus JOD-palvelun kokonaisuuteen: osaamisen kartoittamisen työkalu on itsenäinen osa suurempaa JOD-palvelua, mutta sen tulee</p> <ul style="list-style-type: none"> - noudattaa JOD-palvelun kokonaisarkkitehtuurin periaatteita - huomioida palvelun muissa osa-alueissa käytettävät käyttöliittymän elementit ja ominaisuudet, jotta työkalun käyttö sujuu käyttäjältä ilman ylimääräistä kognitiivista kuormaa, tarjoten käyttäjälle saumattoman palvelukokonaisuuden. <p>Kiinnostusten kartoittamisen työkalu tulee mahdollisuuksien mukaan fuusoida osaksi osaamisen kartoittamisen työkalua.</p> <p>Käyttäjien syötteiden automaattinen suodattaminen: palvelun tulee tarkistaa käyttäjien antamat avoimet syötteet automaattisesti erilaisten</p>

	<p>kiellettyjen syötteiden (esim. kiro sanat, henkilötiedot) varalta ja estää kiellettyjen syötteiden tallentaminen.</p> <p>Osaamisen kartoittamisen kontekstiin automaattisesti mukautuvien tekstisisältöjen tuottamisessa käytetään suuria kielimalleja (LLM).</p> <p>Integraatiot Työmarkkinatorin, Opintopolun ja mahdollisten muiden liittyvien palveluiden kanssa JOD-hankkeen kokonaisarkkitehtuurin periaatteet huomioiden.</p> <p>Saavutettavuus on huomioitava läpi koko palvelun vähintään WCAG 2.1 (tai uudemmalla, jos sellainen on saatavilla) AA-tasolla. Tämä tarkoittaa, että kaikki osaamisen syöttäminen tulee olla WCAG 2.1 AA saavutettavuustason mukaista, tai tietojen syöttämiselle pitää olla saavutettava vaihtoehto.</p>
--	--

Vaihtoehto 1: Tarvepohjaisuutta painottava ratkaisu

Osaamiskartoitustyökalun potentiaalisille käyttäjille toteutetun tarvekartoituksen yksi merkittävimmistä johtopäätöksistä oli, että motiivit oman osaamisen kartoittamiselle vaihtelevat suuresti yksilöiden välillä: mm. erilaiset työuraan liittyvät muutostilanteet (työpaikan vaihto, uudelleen kouluttautuminen), itseluottamuksen ja positiivisen minäkuvan vahvistaminen sekä omien vahvuuksien ja kehityskohteiden tunnistaminen nousivat lähes yhtä yleisinä motivoivina tekijöinä, eli hyvin erilaisin lähtökohdin ja tarpein palvelun äärelle saapuville yksilöille tulisi pystyä tarjoamaan yhtäläisen kiinnostava ja motivoiva käyttökokemus oman osaamisensa kartoittamisesta.

Ensimmäinen vaihtoehtoinen painopistealue osaamiskartoituksen toteutukselle onkin yksilön elämäntilannetta ja/tai tarvetta korostava ratkaisu. Tarvepohjaisuuteen perustuvassa toteutustavassa pyritään kartoittamaan ja huomioimaan jokaisen käyttäjän yksilöllisiä tarpeita ja motiiveja osaamisen kartoittamiselle heti palvelun käytön aloittamisesta lähtien, mikä mahdollistaa personoidumman käyttökokemuksen ja suositukset, sekä osaltaan voi parantaa yksilön sitoutumista palvelun käyttöön. Tarvepohjaisen toteutustavan ydintoiminnallisuudet ja MVP:tä täydentävät sisällöt on kuvattu alla käyttäjän polun mukaisessa järjestyksessä.

Alkuohjaus ja avustettu alkukartoitus: Käyttäjän alkuohjaus ja alkukartoitus pohjautuu yksilön tarpeeseen ja/tai elämäntilanteeseen. Alkuohjauksessa käyttäjä voi valita, onko hän ensisijaisesti dokumentoimassa omaa osaamistaan, vai hakeeko hän tukea itsensä kehittämiseen tai tavoittelemaansa muutokseen.

Esimerkkikysymys alkuohjaukseen:	<i>"Mitä ensisijaisesti tavoittelet osaamisesi kartoittamiselta?"</i>
Vastausvaihtoehdot:	"Haluan tunnistaa ja kirjata oman osaamiseni tässä hetkessä"
	"Haluan kehittää osaamistani, ja kaipaan tukea omien kehityskohteideni tunnistamiseen"
	"Kaipaankonkreettisia työkaluja oman osaamiseni kuvaamiseen tavoittelemani muutoksen tueksi"

Osaamisen tasojen arviointi: Osaamisen tasojen arviointia voidaan tarvepohjaisessa toteutustavassa laajentaa niin, että 5-portaisen valinta-asteikon lisäksi yksilön on mahdollista lisätä oma sanallinen kuvaus osaamisensa tasosta. Tämä syventää entisestään yksilön osaamisen kartoitusta ja auttaa yksilöä, joka kokee valmiiksi sanoitetun portaikon liian lokeroivana tai suppeana tapana kuvata omaa osaamistaan esim. työnhaun tukena. Toisaalta omaksi ilokseen osaamiskartoitusta tekevän yksilön ei tarvitse käyttää sanalliseen syventämiseen aikaa, jos hän ei koe saavansa siitä itselleen suurta hyötyä.

Toinen merkittävä lisäominaisuus tarvepohjaisessa toteutustavassa on yksilön kiinnostusten tuominen kiinteäksi osaksi osaamisen kartoittamista. Yksilön on mahdollista määrittää kullekin valitsemalleen osaamiselle osaamistason lisäksi myös se, kuinka kiinnostunut hän on käyttämään kyseistä osaamista. Kiinnostustason määrittely on mahdollista tehdä samassa näkymässä osaamistason määrittelyn kanssa vastaavalla 5-portaisella asteikolla (1 – En lainkaan kiinnostunut, 5 – Hyvin kiinnostunut).

Esimerkkiohjeistus:	”Valitse, mikä oheisista vaihtoehtoista kuvaa parhaiten oman osaamisesi tasoa, sekä kuinka kiinnostunut olet käyttämään ja/tai kehittämään kyseistä taitoa. Voit myös syventää oman osaamistasosi kuvausta omin sanoin kirjoittamalla kuvauksen vapaan tekstin kenttään.”
Esimerkki osaamistason määrittelynäkymästä:	Osaamisen taso: 1–5 (kriteeristö avattu myös sanallisesti) Kiinnostuksen taso: 1–5 Sanallinen kuvaus:

Osaamisen yhteenveto: Mikäli yksilö on määritellyt tarpeekseen saada tukea ja työkaluja esim. työnhakua opintosuunnitelman tekemistä varten, voidaan hänelle tarjota mahdollisuus tulostaa koostedokumentti tai jakaa suora linkki yksilön henkilökohtaiseen osaamisen yhteenvetonäkymään jaettavaksi eteenpäin. Edellä määritetyt yksilön kiinnostuksen kohteet voidaan tuoda myös osaksi osaamisen yhteenvetonäkymää, mikä monipuolistaa huomattavasti hänelle tarjottavissa olevia vaihtoehtoisia yhteenvetonäkymiä. Yksilön on mahdollista esim. suodattaa osaamisen listausnäkyvässä vain sellaiset osaamiset, jotka ovat hänellä korkeimmalla tasolla ja/tai kiinnostavat häntä eniten, tai tarkastella kaikkia osaamisiaan matriisinäkymässä, jossa osaamiset on sijoitettu osaamis- ja kiinnostustasojen mukaisille akseleille.

Proaktiiviset herätteet / ilmoitukset:

Yksilön tarpeiden ja tavoitteiden kartoitus palvelun alussa sekä vieminen osaksi osaamisprofiilia mahdollistaa myös sen, että yksilölle voidaan tuottaa palvelun käytön jälkeen hänelle kohdistettuja proaktiivisia herätteitä. Jos yksilö on määritellyt hakevansa uutta työpaikkaa, voidaan hänelle lähettää suosituksia avoimista omaa osaamista vastaavista työpaikoista sähköpostilla.

Alla on vielä tiivistetty tarvepohjaisen toteutusvaihtoehdon merkittävimmät lisäarvoa tuottavat mahdollisuudet, sekä toisaalta huomioitavat rajoitteet:

Merkittävimmät lisäarvoa tuottavat mahdollisuudet:	Tärkeimmät huomioitavat rajoitteet:
--	-------------------------------------

<ul style="list-style-type: none">• Palvelun käytön aloitus ja etenemisreitit määräytyminen perustuu yksilön tarpeeseen ja elämäntilanteeseen – yksilö tulee huomioiduksi yksilöllisesti, ja omien henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttaminen motivoi palvelun käyttöön• Osaamisen kartoittamisen yhteydessä voidaan huomioida myös yksilön kiinnostuksen kohteet• Käyttäjä voi määrittää itselleen tavoitteita (esim. työn tai opiskelupaikan hakuun), jotka on mahdollista tuoda osaksi käyttäjän osaamisprofiilia• Osaamistasoja on mahdollista syventää sanallisesti siten, että ne tukevat käyttäjää esim. työnhaussa• Käyttäjän on mahdollista jakaa oman osaamisensa yhteenvetokooste esim. työnhaun tai henkilökohtaisen opintosuunnittelun tueksi• Palveluun on mahdollista rakentaa toiminnallisuus, jolla tarjotaan käyttäjän tarpeeseen ja osaamisprofiiliin pohjautuvia proaktiivisia herätteitä (esim. "Haen työtä" → suositukset avoimista omaa osaamista vastaavista työpaikoista)	<ul style="list-style-type: none">• Käyttäjän yksilöllisen tarpeen ymmärtäminen voi viedä enemmän aikaa palvelun alkuvaiheessa• Käyttäjätarpeet eivät ole aina yksiselitteisiä tai toisiaan pois sulkevia, ja niiden osalta voidaan myös tehdä virhetulkintoja• Käyttäjän tavoitteisiin ja elämäntilanteeseen liittyvä tieto tulee salata sellaisissa näkymissä ja koosteissa, joita tämä jakaa eteenpäin (esim. tieto siitä, että yksilö harkitsee työpaikan vaihtoa)
---	--

Vaihtoehto 2: Pelillisyyttä painottava ratkaisu

Toinen käyttäjille suunnatussa tarvekartoituksessa esiin noussut tarve on kiinnostuksen herättäminen nopeasti ja innostavasti nykyaikana, jolloin monien yksilöiden sitouttaminen digitaalisiin palveluihin tulee tapahtua sekunneissa. Toinen ehdotettu toteutusvaihtoehto hyödyntääkin osaamiskartoituksen tukena pelillisiä elementtejä, joilla pyritään herättämään yksilöiden kiinnostus sekä sitouttamaan heidät palvelun käyttöön. Pelillisillä elementeillä, kuten erilaisilla pisteytyksillä, saavutuksilla ja tasoilla voidaan tehdä osaamisen kartoittamisesta kiinnostavampaa ja viihdyttävämpää, ja niillä voidaan kannustaa käyttäjää vertailemaan sekä kehittämään osaamistaan. Pelillisyyttä painottavan toteutustavan ydintoiminnallisuudet ja MVP:tä täydentävät sisällöt on kuvattu alla.

Alkuohjaus ja avustettu alkukartoitus: Pelillisessä toteutustavassa yksilölle tarjotaan alkuohjauksen yhteydessä mahdollisuus valita, haluaako hän toteuttaa osaamisen kartoituksen pelin muodossa. Näin ketään ei pakoteta pelillisen käyttökokemuksen äärelle, vaan tämä perustuu vapaaehtoisuuteen. Tämän jälkeen alkukartoitus pyritään toteuttamaan mahdollisimman kiinnostusta ja motivaatiota herättävällä tavalla, ja alkukyselyssä voidaan hyödyntää esim. swipe-tyylisesti toteutettuja kysymyksiä.

Etenemisen seuranta: Yksilön etenemistä käyttäjän polulla ja oman osaamiskartoituksen syventämistä sanoitetaan käyttäjälle kannustavalla ja rohkaisevalla tavalla siten, että tämä kokenee etenevänsä tasolta toiselle.

Esimerkkejä etenemisen sanoittamisesta:	"Hienoa, olet nyt suorittanut alkukartoituksen, ja pääset etenemään seuraavalle tasolle!"
	"Hyvää työtä! Valitse itsellesi vielä X taitoa lisää, niin saavutat seuraavan tason."

Osaamisen tasojen arviointi: Osaamisen tasojen määrittelyyn voidaan tuoda sanallisen kriteeristön rinnalle pelilliset elementit, kuten tähtiluokitus.

Esimerkkiohjeistus:	"Valitse alta, millä tasolla osaamisesi on tällä hetkellä."
Esimerkkejä osaamistasojen pelillisestä kriteeristöstä:	<p>★: "Tiedän mitä taito tarkoittaa, mutta en ole juurikaan itse käyttänyt sitä"</p> <p>★★: "Hallitsen perusteet, ja pystyn käyttämään taitoa ohjatusti / avustetusti"</p> <p>★★★: "Hallitsen taidon niin, että voin käyttää sitä itsenäisesti"</p> <p>★★★★: "Hallitsen taidon erittäin hyvin, ja olen itsevarma sen käytöstä"</p> <p>★★★★★: "Hallitsen taidon syvällisesti. Minulla on paljon kokemusta, asiantuntemusta ja erityisosaamista"</p>

Osaamisen yhteenveto: Osaamisen yhteenvetonäkymä voidaan tuottaa visuaalisena pelin omaisena kokonaisuutena, jota yksilö rakentaa itselleen vaihe vaiheelta (taulu, reitti, avatar jne.). Näkymä luo yksilölle myös selkeän kuvan siitä, mitä tämän on vielä mahdollista saavuttaa, jos hän jatkaa osaamiskartoituksensa täydentämistä ja syventämistä myöhemmin. Yksilölle voidaan tuottaa myös virtuaalisia "todistuksia" tai "kunniamerkkejä" osaamiskartoituksen suorittamisesta, jonka käyttäjä voi myös jakaa omalle verkostolleen, kannustaen siten myös muita yksilöitä palvelun äärelle.

Proaktiiviset herätteet / notifikaatiot: Pelillisesti toteutettu palvelukokonaisuus voi muistuttaa ja kannustaa jatkamaan osaamiskartoituksen tekoa, jos osaamiskartoituksen täyttö on jäänyt kesken, tai jos viimeisestä käyttökerrasta on kulunut aikaa. Yksilölle voidaan esim. lähettää automatisoitu viesti kun viimeisestä käyttökerrasta on kulunut vuosi, jossa tätä kannustetaan tekemään "osaamisprofiilinsa vuosihuolto".

Alla on vielä tiivistetty pelillisiä elementtejä painottavan toteutusvaihtoehdon merkittävimmät lisäarvoa tuottavat mahdollisuudet, sekä toisaalta huomioitavat rajoitteet:

Merkittävimmät lisäarvoa tuottavat mahdollisuudet:	Tärkeimmät huomioitavat rajoitteet:
<ul style="list-style-type: none"> • Palvelun käytön aloitus ja eteneminen perustuu pelillisiin elementteihin ja selkeästi jaksotettuun vaiheittaiseen etenemiseen – palvelun käytön aloitus on nopeaa ja hauskaa, ja eteneminen vaiheelta toiselle motivoi jatkamaan palvelun käyttöä • Osaamisen koostenäkymä on visuaalisen kokonaisuus (avatar, reitti, taulu), jota täydennetään etenemällä tasolta toiselle • Yksilö voi saada etenemisestä ja suoritteista virtuaalisia todistuksia tai kunniamerkkejä, joita on myös mahdollista jakaa omalle verkostolleen • Palvelu voi muistuttaa ja kannustaa käyttäjää jatkamaan pelaamista, jos osaamiskartoituksen täyttö jää kesken, tai jos viimeisestä käyttökerrasta on kulunut aikaa (ns. Osaamisprofiilin vuosihuolto) 	<ul style="list-style-type: none"> • Pelillisyyden ei sovi kaikille yksilöille, ja se voi olla joillekin käyttöä rajoittava elementti • Pelillisyyden voi vähentää joidenkin käyttäjien silmissä osaamiskartoituksen vakavasti otettavuutta ja luotettavuutta • Pelillisten elementtien tulee olla vapaaehtoisia ja suunnattu vain sellaisille käyttäjille, jotka niitä aidosti kaipaavat

Vaihtoehto 3: Yhteisöllisyyttä painottava ratkaisu

Kolmas merkittävä tunnistettu käyttäjätarve liittyy yhteisöllisyyden kokemuksen merkitykseen oman osaamisen tunnistamisessa, vertailtavuudessa sekä kehittämisessä. Tämän pohjalta yhtenä ratkaisuvaihtoehtona ehdotetaan yhteisöllisyyttä tukevien elementtien hyödyntämistä osana osaamiskartoitusta. Tämä toteutustapa keskittyy yksilöiden välisen vuorovaikutuksen ja vertaistuen rakentamiseen, millä pyritään lisäämään yksilön sitoutumista, osallistumista ja merkityksellisuuden tunnetta. Yhteisöllisen toteutusvaihtoehdon tuottaman lisäarvon ytimessä ovat erilaiset vertaisarviointit, vertailut sekä mahdollisuus tunnistaa yhteisiä kiinnostus- ja kehityskohteita oman verkoston sisällä, joita on kuvattu tarkemmin alla.

Palvelun käytön aloitus: Yhteisöllisessä toteutustavassa palvelun käytön aloitus voi tapahtua oman tuttavien tai verkoston jäsenen kutsumana kutsulinkin kautta. Samoin yksilön on itse mahdollista kutsua oman verkostonsa jäseniä mukaan laatimaan osaamiskartoitusta. Näin yksilölle rakentuu oma henkilökohtainen yhteisö, jonka kanssa vertailla ja täydentää osaamisia osaamisen kartoittamisen aikana ja sen jälkeen.

Osaamisen ulottuvuuksien ja tasojen arviointi: Kun yksilö on koonnut palvelun yhteyteen oman yhteisönsä, on hänen mahdollista antaa ja saada vertaissuosituksia ja -arvioita, jotka täydentävät yksilön omaa osaamiskartoitusta. Yksilö voi esim. pyytää yhteisönsä muita jäseniä arvioimaan hänen osaamisensa tasoa eri osaamisten osalta, tai vastavuoroisesti suositella muille yhteisön jäsenille esim.

uusia osaamisia, joita kyseinen yksilö ei vielä ole listannut omaan osaamisprofiilinsa. Näin osaamisen kartoittamisesta tulee aidosti yhteisöllinen kokemus, jossa myös kartoittamiseen kuluvan työn ja ajan määrää on mahdollista jakaa useammille hartioille.

Osaamisen yhteenveto: Yksilöiden muodostamat yhteisöt mahdollistavat myös osaamisalueiden- ja tasojen, sekä vahvuuksien, kehityskohteiden ja kiinnostusten vertailun yhteisön jäsenten välillä. Yhteenvetonäkymään tuotavat vertailunäkymät mahdollistavat esim. sen, että yksilöt voivat tunnistaa yhteisiä kiinnostuksen kohteita tai kehityskohteita, joita lähteä yhdessä syventämään. Toisaalta vertailun avulla oman yhteisön muilta jäseniltä on mahdollista löytää sellaista osaamista, joka yksilöllä itsellään on vielä oppimisen tasolla, mikä tukee tiedon ja osaamisen jakamista eteenpäin yhteisön sisällä.

Proaktiiviset herätteet / notifiikaatiot: Yhteisölliseen toteutusvaihtoehtoon on mahdollista rakentaa automaattiset herätteet esim. yksilön oman yhteisön jäsenten aktiivisuudesta palvelussa tai ehdotuksia yhteistyöstä yhteisön jäsenten välillä. Näiden herätteiden avulla voidaan kannustaa yksilöä palaamaan palvelun äärelle, sekä olemaan yhteisön aktiivinen jäsen.

Esimerkkejä yksilölle lähteivistä herätteistä:	"Sinulla ja yhteisösi jäsen X:llä on uusi yhteinen kiinnostuksen kohde! Käy vertaamassa osaamisprofiilejanne."
	"Etsitkö henkilöitä, joiden kanssa kehittää englannin kielen taitoasi? Yhteisösi jäsenet Y ja Z ovat tasolla 5, pääset tästä katsomaan heidän osaamisprofiilinsa!"

Alla on vielä koostettu yhteisöllisyyttä painottavan toteutusvaihtoehdon merkittävimmät mahdollisuudet ja huomioitavat rajoitteet:

Merkittävimmät lisäarvoa tuottavat mahdollisuudet:	Tärkeimmät huomioitavat rajoitteet:
<ul style="list-style-type: none"> Palvelun käytön aloitus ja eteneminen perustuu suositteluun ja/tai yhteisöllisyyden kokemukseen Oma osaamisprofiili voi olla mahdollista linkittää esim. LinkedIn-palvelun kanssa, ja profiiliin on mahdollista pyytää sekä tallentaa vertaisarviointeja ja suosituksia omista verkostoista Osaamistasoja on mahdollista vertailla suhteessa omaan viiter ryhmään käytettävissä olevaan dataan pohjautuen (esim. "x %:lla omassa ammattiryhmässäsi on vastaavat taidot") Omaan osaamisprofiiliin on mahdollista jakaa pääsy haluamilleen verkostoille linkin kautta, ja verkoston sisällä on myös 	<ul style="list-style-type: none"> Vaatii aktiivista ja säännöllistä osallistumista muilta verkoston / yhteisön jäseniltä, jotta hyödyt saavutetaan Kaikilla yksilöillä ei ole verkostoja tai henkilöitä, joita kutsua mukaan palveluun, jolloin yhteisöllisyyden korostaminen osana osaamiskartoitusta voi aiheuttaa jopa mielihapaa tai surua Jotkut yksilöt voivat olla hyvin varautuneita jakamaan itsestään mitään tietoa muiden kanssa – yhteisöllisten ominaisuuksien tulee perustua vapaaehtoisuuteen

<p>mahdollista vertailla osaamisia eri osa-alueilla</p> <ul style="list-style-type: none">• Palvelun kautta on mahdollista saada herätteitä oman verkoston toiminnasta palvelun sisällä – läheisten ja tuttavien tekemät päivitykset osaamisprofiiliin herättelevät käyttäjää itseään palaamaan palvelun pariin• Pelillisten ja yhteisöllisten ominaisuuksien yhdistäminen mahdollistaa vielä suuremman hyödyn ja lisäarvon, kun yhteisön keskinäiseen toimintaan tuodaan mukaan hyvähenkinen kilpailullinen elementti	
---	--

Vaihtoehto 4: Tekoälyavusteisuutta painottava ratkaisu

Neljännessä toteutusvaihtoehdossa painotetaan tekoälyn hyödyntämistä osaamiskartoitustyökalun tukena, mikä on yksi merkittävimmistä ja nopeimmin kehittyvistä megatrendeistä tällä hetkellä. Parhaimmillaan tekoäly mahdollistaa tehokkaan ja skaalautuvan tavan kartoittaa ja sanoittaa yksilön osaamista, tarjoten samalla vuorovaikutuksellisen ja räätälöidyn käyttökokemuksen. Tekoälytuettu osaamiskartoitus voi auttaa käyttäjää tunnistamaan osaamista, vahvuuksia ja kehityskohteita selkeästi nopeammin kuin strukturoitu ja vaiheistettu eteneminen, ja parhaimmillaan osaamiskartoitus voi toimia yksilöä tukevana ja kannustavana muutosvalmentajana, joka ei vain kartoita vaan valmistele yksilöä saavuttamaan tavoitteensa. Tekoälyavusteisen toteutusvaihtoehdon tärkeimmät työkalua täydentävät toiminnallisuudet käyttäjän polun eri vaiheissa on kuvattu tarkemmin alla.

Käyttäjän ohjaus ja alkukartoitus: Generatiiviseen tekoälyyn pohjautuvassa toteutuksessa käyttäjä voidaan toivottaa tervetulleeksi palveluun kannustavan ja vuorovaikutuksellisen chatbotin toimesta, jonka kanssa yksilö voi suorittaa osaamisensa alkukartoituksen vuorovaikutuksellisen keskustelun muodossa ja vapaamuotoisemmin kuin perinteisessä käsikirjoitetussa chat-haastattelussa. Chatbot-haastattelijat kartoittaa yksilöltä ennalta määritetyt alkukartoituskysymykset, mutta kykenee myös esittämään tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä, sekä tarvittaessa vastaamaan vastavuoroisesti yksilön kysymyksiin ja esittämään tälle hänen tavoitteisiinsa ja tarpeisiinsa liittyvää lisätietoa, kuten eri ammattialojen työllistymiseen tai opiskeluvaihtoihin liittyvää dataa. Näin osaamiskartoitustyökalun käyttökokemuksessa siirrytään yksilökohtaisesta kyselystä ja käyttäjävetoisesta syötteiden tuottamisesta kohti sparrailevaa ja ohjaavaa vuorovaikutusta, jossa tekoälytuettu palvelu valmentaa yksilöä kohti tämän tavoittelemaa muutosta.

Osaamisen kartoittaminen: Merkittävä tekoälyn hyödyntämiseen liittyvä mahdollisuus on tunnistamattomien osaamisten näkyväksi tekemien ja ”tulkkaus” työelämälähtöiseen muotoon. Usein yksilö saattaa olla epävarma omasta osaamisestaan, ja pitää esimerkiksi joitain pehmeitä taitojaan tai luontaisia ominaisuuksiaan työelämän kannalta jopa negatiivisena asiana. Tällöin yksilö ei välttämättä tietoisesti tai tietämättään osaa tunnistaa eikä sanoittaa kaikkia osaamisensa osa-alueita. Tekoälytuettu

toteutustavan keskeinen tarkoitus onkin kannustaa yksilöä tunnistamaan taitoja mahdollisimman laaja-alaisesti ja tuomaan esiin myös niitä taitoja tai piirteitä, joita yksilö ei välttämättä itse arvosta.

Tekoälyä hyödyntävä ja keskustelevala käyttöliittymä voisi kannustaa käyttäjää tunnistamaan myös käyttäjän itsensä sivuuttamia tai aliarvioimia taitoja, ominaisuuksia ja osaamista, ja tulkata näitä sellaiseen muotoon, jossa ominaisuudet on sanoitettu positiivisiksi vahvuuksiksi. Lisäksi käyttäjälle voitaisiin suositella paremmin sellaisia ammatteja tai työtehtäviä, jotka erityisesti ottavat huomioon käyttäjän laaja-alaiset ominaisuudet ja osaamisen.

Esimerkkejä käyttäjän tuottamasta sanoituksesta:	Esimerkkejä tekoälytuetusta "tulkkauksesta"
"Tykkään olla paljon yksin ja kuormitun jatkuvasta ihmisten kanssa olemisesta."	"Viihdyn parhaiten tehtävissä, joita saan tehdä itsenäisesti."
"Sanon helposti tosi suoraan, jos mielestäni joku asia voitaisiin tehdä paremmin."	"Olen rohkea tuomaan mielipiteeni esiin, kun näen mahdollisuuksia kehittää toimintaa."

Osaamisen yhteenveto: Generatiivista tekoälyä voidaan hyödyntää vuorovaikutuksellisen käyttöliittymän ja tekstintuotannon lisäksi myös erilaisten uniikkien ja käyttäjälle personoitujen jalosteiden ja visualisointien tuottamiseen. Tekoälytuetussa ratkaisussa yksilölle voidaan tuottaa reaaliaikaisesti hänen tarpeeseensa perustuen esim. CV- ja hakemustekstipohjia tai erilaisia tapoja koostaa osaamisestaan yhteenvetonäkymiä erilaisten taulukkojen, kuvaajien ja matriisien muodossa, usealla eri kielellä ja saavutettavuus huomioiden.

Alla on vielä tiivistetty tekoälytuetun toteutusvaihtoehdon merkittävimmät lisäarvoa tuottavat mahdollisuudet, sekä toisaalta huomioitavat rajoitteet:

Merkittävimmät lisäarvoa tuottavat mahdollisuudet:	Tärkeimmät huomioitavat rajoitteet:
<ul style="list-style-type: none"> • Palvelun käytön aloitus ja eteneminen tapahtuu tekoälyyn pohjautuvan, keskustelevan ja kannustavan "muutosvalmentajan / -ohjaajan" kanssa – palvelu ei vain kartoita yksilön osaamista, vaan myös valmistelee tätä kohti tavoiteltua muutosta tai ymmärryksen lisäämistä • Tekoälypohjainen "tulkki" voi kääntää yksilön osaamisen ja persoonallisuuspiirteiden sanoitusta työelämälähtöiseen sekä esim. ESCO-luokituksen huomioivaan muotoon (yksilön ominaisuuksia ja osaamisista sanoitetaan vahvuudeksi, joihin liittyy paljon työelämässä arvokkaita piirteitä) 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaatii laadukasta dataa ja algoritmien jatkuvaa kehittämistä • Osa yksilöistä voi olla hyvin varautuneita tekoälyn hyödyntämiseen • Tekoälyn hyödyntämiseen liittyvät eettiset ja lainsäädännölliset reunaehdot tulee huomioida erittäin tarkasti, erityisesti käsiteltäessä yksilön henkilötietoa • Edellyttää perusteellista tarveharkintaa ja aitoon tunnistettuun tarpeeseen pohjautuvaa toteutusta. Tekoälyn hyödyntämisen ei tule olla itseisarvo, vaan ensisijaista on, mitä tekoälyn hyödyntämisellä halutaan saavuttaa.

<ul style="list-style-type: none"> • Tekoälyavusteisesti voidaan tuottaa monipuolisempi valikoima kieliversioita, sekä mahdollistaa esim. puhetunnistukseen perustuva käyttö tai oman osaamisprofiilin pohjalta tuotetut jalosteet (esim. hakemustekstit tai CV) 	
---	--

Vaihtoehtojen vertailu

Edellä on kuvattu tämän esiselvityksen aikana laadittu, käyttäjien tunnistettuihin tarpeisiin pohjautuva osaamiskartoitustyökalun ylätason konsepti, sekä sen pohjalta konkretisoitu MVP-ratkaisu, jolla pyritään tarjoamaan mahdollisimman laajalle joukolla yksilöitä heidän oman osaamisensa tunnistamista sekä sanoittamista tukeva sekä toisaalta näihin liittyviä kynnyksiä madaltava toteutuskelpoinen digitaalinen palvelukokemus. Lisäksi osaamiskartoitustyökalulle on tunnistettu neljä vaihtoehtoista täydentävää toteutustapaa, jotka painottavat eri teemoja ja voivat tuoda merkittävää lisäarvoa tietyille käyttäjäryhmille palvelupolun eri vaiheissa. Kuten jo aiemmin tässä raportissa on todettu, nämä vaihtoehtoiset toteutustavat eivät ole lähtökohtaisesti rinnakkaisia tai toisiaan poissulkevia suosituksia, vaan lopullinen toteutustapa voi olla yhdistelmä parhaaksi koettuja ominaisuuksia ja toiminnallisuuksia eri painotusvaihtoehdoista. Eri toteutusvaihtoehdot voivat myös täydentää MVP-ratkaisua myöhemmässä vaiheessa, kun niiden tuominen osaksi palvelua nähdään tarpeellisena ja teknisesti mahdollisena.

Alla on laadittu vertailutaulukko, jossa tuodaan esiin kuhunkin vaihtoehtoon liittyvät tekniset reunaehdot ja mahdollisuudet sekä käyttäjäkokemukseen liittyvät arvio. Teknisten reunaehtojen ja mahdollisuuksien määrittelyn tukena on hyödynnetty JOD-hankkeen teknisestä kokonaisarkkitehtuurista vastaavien asiantuntijoiden näkemyksiä ja arvioita. Käyttäjäkokemukseen liittyvä arvio puolestaan pohjautuu projektin aikana toteutetussa käyttäjien tarvekartoituksessa sekä JOD-hankkeen eri sidoshenkilöitä osallistaneissa työpajoissa esiin nousseisiin huomioihin ja havaintoihin, sekä projektityöryhmässä mukana olleen UX-suunnittelun ammattilaisen näkemyksiin.

	MVP	Tarvepohjainen painotus	Peliillinen painotus	Yhteisöllinen painotus	Tekoälytuettu painotus
Toiminnot					
Palvelun käytön aloitus	Ohjattu ja nopea alkukartoitus, joka kattaa kaikki kartoitettavat osaamisen osa-alueet, ja tuottaa syötteitä varsinaiseen osaamiskartoitukseen	Yksilön tarpeeseen ja/tai elämäntilanteeseen pohjautuva alkuohjaus ja -kartoitus: osaamisen koostaminen / itsensä kehittäminen / muutostilanne	Mahdollisuus valita peliillinen versio osaamiskartoituksesta Alkukartoitus toteutettu peliillisen elementein, kuten swipe-valinnat	Mahdollisuus kutsua muita tai tulla kutsutuksi palvelun äärelle oman verkoston sisällä Mahdollisuus rakentaa oma yhteisö palvelun sisällä, jonka kanssa kartoittaa osaamista yhteistyönä ja vuorovaikutuksessa muiden kanssa	Tekoälyyn pohjautuva chat-keskustelu, joka kartoittaa yksilön tarpeen ja alkukartoituksen vapaamuotoisen keskustelun muodossa, sekä ohjaa ja sparrailee käyttäjää osaamiskartoituksen koostamisessa
Osaamisen kartoittaminen	Eteneminen kategorisoidusti ylätason osaamisteemoista kohti yksityiskohtaisempaa osaamisen valintaa Tarjotaan automaattiset osaamisedotukset alkukartoituksen sekä	Yksilön kiinnostusten tuominen osaksi osaamisen kartoitusta: yksilö voi määrittää valitsemilleen osaamiselle, kuinka kiinnostunut hän on hyödyntämään / kehittämään kyseisiä taitoja.		Mahdollisuus saada ehdotuksia sekä ehdottaa uusia osaamisia muille oman yhteisön sisällä	Tunnistamattomien osaamisalueiden ja osaamisen näkyväksi tekemien Yksilön ominaisuuksien ja osaamisen "tulkkauksen" työelämälähtöiseen

	MVP	Tarvepohjainen painotus	Pelillinen painotus	Yhteisöllinen painotus	Tekoälytuettu painotus
	muun käyttäjistä tuodun datan pohjalta, minkä lisäksi mahdollista hakea osaamisia vapaa-sanahaulilla Mahdollisuus täydentää tarjottua osaamisvaihtoehtoja myös vapaamuotoisella tekstillä				ja positiiviseen muotoon
Osaamisen tasoluokittelu	Sanallisesti kuvattu asteikko, jolla voidaan arvioida sekä kokonaisosaamisteemoja että yksittäisiä osaamisia	Mahdollisuus täydentää osaamistason määrittelyä sanallisesti	Osaamistason sanallisen kriteeristön rinnalle tuodaan pelillisiä elementtejä, kuten taitoluokitus	Mahdollisuus antaa ja pyytää vertaisarviointeja oman taitotason luokitteluun	
Osaamisen yhteenveto	Listanäkymä yksilön valitsemista osaamisista ja näille mahdollisesti määritetyistä tasoista	Osaamisten ja kiinnostusten yhdistäminen samaan yhteenvetönäkymään, joka tukee yksilön ydinosaamisten ja kehityskohtien tunnistamisessa Mahdollisuus tulostaa tai jakaa pääsy osaamiskartoituksen yhteenvetönäkymään	Visuaalinen pelinomainen yhteenvetönäkymä, joka rakentuu vaihe vaiheelta (taulu, reitti, avatar jne.) Digitaaliset ja jaettavat "kunniamerkit" tai todistukset suoritetuista tasoista	Vertailunäkymät osaamisalueista ja tasoista sekä vahvuuksista, kehityskohteista ja kiinnostuksista oman yhteisön jäsenten välillä	Yksilön kartoitettuun osaamiseen perustuvat uniikit ja personoidut yhteenvetojälitteet, kuten visualisoidut yhteenvetönäkymät tai erilaiset CV- ja hakemusohjat
Etenemisen seuranta	Jäljellä olevien kysymysten ja vaiheiden määrä koko ajan käyttäjän näkyvillä		Osaamiskartoituksen etenemistä ja syventämistä kuvataan etenemisenä tasolta toiselle, ja sanoitetaan käyttäjälle kannustavalla ja rohkaisevalla tavalla		
Proaktiiviset herätteet / notifiointit		Yksilölle on mahdollista lähettää automatisoituja herätteitä tämän itselleen määrittämien tarpeiden sekä hänen laatimansa osaamisprofiilin pohjalta (esim. tietoa uusista avoimista työmahdollisuuksista)	Yksilölle voidaan lähettää muistutuksia palata takaisin palvelun äärelle tietyn ajanjakson jälkeen ("osaamisprofiilinsa vuosihuolto") tai esim. suorittamaan loppuun aiemmin kesken jäänyt "taso"	Yksilölle voidaan lähettää automaattisia herätteitä esim. yhteisön jäsenten aktiivisuudesta tai mahdollisuuksista jakaa osaamista ja kiinnostuksia yhteisön sisällä	
Muut huomiot					
Tekniset reunaehdot ja mahdollisuudet	Mobiilioptimoitu verkkosovellus, joka mahdollistaa käytön ensisijaisesti mobiilina Alkukartoitus voidaan toteuttaa käsikirjoitetulla chatbot-tekniikalla, joka mahdollistaa vuorovaikutuksellisen mutta	Käyttäjän tavoitteisiin ja elämäntilanteeseen liittyvä tieto tulee salata jaettavassa muodossa olevista jaloiteista	Pelilliset elementit edellyttävät erityisen tarkkaa ja syvästi saavutettavuusmäärittelyä Mahdolliset integraatiot esim. LinkedIn-palvelun tai muiden somekanavien kanssa mahdollistavat osaamis-	Yhteisöllisyyden toteutumisen täysimääräisesti edellyttää integraatioita esim. LinkedInin tai muihin sosiaalisen median palveluihin Yksilön tulee olla mahdollista määrittellä tarkasti, mitkä hänen	Oikeanlaisten tekoälyratkaisujen implementointi voi mahdollistaa lukuisten eri kieliversioiden tuottamisen tekoälyavusteisesti sekä puhutunnistuksen hyödyntämisen

	MVP	Tarvepohjainen painotus	Pelillinen painotus	Yhteisöllinen painotus	Tekoälytuettu painotus
	<p>selkeästi strukturoidun käyttökokemuksen</p> <p>Osaamissanoitus on ESCO-yhteensopiva ja ESCOn luokittelun mukainen, jolloin teknisessä kehitystyössä ei edellytetä erillisiä rakenteita ESCOn mukaiselle osaamissanoitukselle</p> <p>Saavutettavuus: Vähintään WCAG 2.1 AA (tai uudemman) -standardin mukainen. Voidaan myös hyödyntää esim. työvoimapalveluiden viitearkkitehtuurin saavutettavuusmäärittelyä</p>		<p>kartoituksessa saavutettavien todistusten ja kunniamerkkien jakamisen omille verkostoille</p>	<p>tiedoistaan ovat nähtävissä muille yhteisön jäsenille</p>	<p>Tekoälyn avulla on mahdollista tehostaa yksilön omin sanoin tuottamien taitojen koneellista tarkastamista, ja laajentaa siten palvelun tietokannassa olevaa osaamissanoitusta</p> <p>Vaatii laadukasta dataa ja algoritmien jatkuvaa kehittämistä</p> <p>Huomioitava tekoälyn eettisyyteen, tietoturvaan ja henkilötietojen käsittelyyn liittyvät rajoitteet</p> <p>Edellyttää perusteellista tarveharkintaa ja merkittävää tunnistettua lisäarvoa</p>
Arvio käyttäjäkokemuksesta	<p>+ Mahdollistaa vaiheittaisen etenemisen, palaamisen aiempaan vaiheeseen sekä palvelun käytön keskeyttämisen ja jatkamisen vapaasti</p> <p>+ Mahdollistaa ylätasoinen osaamisten koostamisen nopeasti, mutta myös osaamisalueiden ja tasojen määrittelyn käyttäjän haluamassa laajuudessa</p> <p>+ Mahdollistaa palvelun käytön ja oman osaamisen sanoittamisen hyvin erilailla taustoilla ja valmiuksilla oleville yksilöille</p> <p>+ Mahdollistaa osaamistasojen määrittelyn selkeällä ja yksitulkintaisella kriteeristöllä, jossa kaikki osaamisen tasot on sanoiattu positiiviseen ja arvostavaan sävyyn</p> <p>- Yksilön sitoutuminen palvelun käyttöön perustuu pitkälti omaan motivaatioon</p> <p>- Käyttökokemuksen erilaisuus perustuu lähinnä yksilön omaan valintaan siitä, kuinka syvällisesti hän</p>	<p>+ Käyttäjän tarve ja tausta tulee huomioiduksi yksilöllisesti, ja omien henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttaminen motivoi palvelun käyttöön</p> <p>+ Yksilöiden vaihtelevat tarpeet tulevat kohdatuksi tasa-arvoisesti, ja huomioivat myös esim. työuran jälkeisen oman osaamisen kartoittamisen</p> <p>+ Kiinnostusten yhdistäminen osaamistasojen sanallinen täydentäminen sekä mahdollisuus jakaa yhteenvetojalosteita omasta osaamisesta tarjoavat yksilölle monipuolisempia työkaluja hyödynnettäväksi omien tavoitteiden saavuttamisessa</p> <p>- Käyttäjätarpeet eivät ole aina yksiselitteisiä tai toisiaan pois sulkevia, ja niiden osalta voidaan myös tehdä virhetulkintoja</p> <p>- Tavoitteellisuutta korostava</p>	<p>+ Palvelun käytön aloitus on nopeaa ja hauskaa, ja eteneminen vaiheelta toiselle motivoi jatkamaan palvelun käyttöä</p> <p>+ Pelillisuus on erityisesti nuoremmille käyttäjäryhmille luontainen ja kiinnostava käyttökokemus</p> <p>+ Erilaisiin tasoihin ja saavutuksiin perustuva eteneminen voi sitouttaa käyttäjää palaamaan myöhemmin palvelun äärelle ja syventämään omaa osaamiskartoitustaan</p> <p>- Pelilliset elementit voi olla joillekin käyttäjille häiritsevä kokemus</p> <p>- Pelillisuus voi vähentää joidenkin käyttäjien silmissä osaamiskartoituksen vakavasti otettavuutta ja luotettavuutta</p>	<p>+ Yhteisöllisyyden kokemus sitouttaa ja motivoi yksilöitä palvelun käyttöön</p> <p>+ Yhteisön sisällä voidaan tunnistaa yhteisiä kiinnostuksen kohteita tai toisiaan täydentävää osaamista, jota jakaa eteenpäin</p> <p>+ Osaamiskartoituksen syventämiseen kuluvaan aikaan ja työtä voi vähentää pyytämällä vertaisarviointeja muilta</p> <p>+ Erityisen suuri lisäarvo on saatavilla yhdistämällä yhteisöllisiä ja pelillisiä elementtejä</p> <p>- Ei tarjoa merkittävää lisäarvoa, jos yksilö ei saa kutsuttua muita yksilöitä mukaan palveluun tai osallistuminen ei ole aktiivista</p> <p>- Yhteisöllisyyden korostaminen voi aiheuttaa vierastusta tai mielihapaa sellaisilla yksilöillä, jotka ovat tarkkoja yksityisyydestään tai joilla ei ole omia verkostoja</p>	<p>+ Mahdollistaa vuorovaikutuksellisemmän käyttökokemuksen verrattuna käsikirjoitettuihin ja strukturoituihin toteutuksiin</p> <p>+ Käyttökokemus ei perustu yksilökohtaiseen kysymys/vastausrakenteeseen, vaan käyttäjän on myös itse mahdollista esittää kysymyksiä</p> <p>+ Yksilön ominaisuuksien ja osaamisen "tulkkauksen" korostaa ja tekee paremmin näkyväksi vahvuuksia, joita yksilö ei itsessään välttämättä tunnista</p> <p>- Osa yksilöistä voi olla hyvin varautuneita tai skeptisiä käyttämään tekoälytuettuja ratkaisuja</p> <p>- Tekoälyn kanssa käyty keskustelu voi johtaa myös virhetulkintoihin tai ei-toivottuihin suosituksiin ja ohjeistuksiin</p>

	MVP	Tarvepohjainen painotus	Pelillinen painotus	Yhteisöllinen painotus	Tekoälytuettu painotus
	osaamiskartoitusta tekee	lähestyminen voi tuntua vieraalta tai painostavalta joillekin yksilöille			
Arvio vaihtoehtojen sopivuudesta eri käyttäjäpersoonille	+ Pyrkii palvelemaan kaikkia tunnistettuja käyttäjäpersoonia tarjoamalla riittävän relevantin sisällön sekä käyttäjän itsensä määrittelemän sisällön ilman, että työkalu sisältää toiminnallisuuksia joita voidaan kokea häiritsevinä tai rajoittavina	+ Pyrkii lisäämään erityisesti uteliaan itsensä kehittäjän sekä uraa edistävän käyttäjäpersoonan kokemaa lisäarvoa ja työkalun relevanssia. Samoin voi vähentää skeptisen käyttäjäpersoonan kokemaa huolta työkalun hyödyllisyydestä tai relevanssista omaan tilanteeseen peilaten	- Voi rajata skeptisen tarkkailijan käyttäjäpersoonan kiinnostusta palvelun käytölle + Muissa käyttäjäryhmissä voi lisätä kiinnostusta, sillä pelillisillä elementeillä voidaan tukea uteliaiden, tavoitteellisten sekä kouluttavaa ja merkityksellistä sisältöä hakevien käyttäjien kokemaa lisäarvoa	+ Pyrkii lisäämään erityisesti yhteisöllisen oppijan kokemaa lisäarvoja ja tämän sitouttamista palvelun käyttöön. Myös uraa edistävälle käyttäjäpersoonalle yhteisölliset elementit tarjoavat mahdollisuuden kasvattaa sosiaalisia verkostoja ja statusta sekä tuoda omaa osaamistaan esiin laajemmalle verkostolle.	- Voi heikentää skeptisen tarkkailijan käyttäjäpersoonan kokemusta palvelusta tai kasvattaa kynnystä palvelun käytölle. + Toisaalta voi parantaa muiden käyttäjäpersoonien palvelukokemusta vuorovaikutuksellisuuden, valmentavuuden sekä tuetun osaamisen sanoittamisen kautta

Yhteenvedo ja suositeltavat jatkoaskeleet

Esiselvityksessä laadittiin digitaalisen JOD-osaamiskartoitustyökalun ylätasoinen konsepti ja toteutusvaihtoehdot kolmen kerroksen avulla. Toiminnallisessa kerroksessa määritettiin työkalun keskeiset käyttäjätarpeet ja keskeisimmät asiakasarvoa tuovat toiminnallisuudet käyttäjäkartoituksen avulla sekä perehtymällä laajaan taustamateriaaliin. Sisällöllisessä kerroksessa työkaluun määritettiin projektityön ja työpajojen kautta käytettävät osaamissanoitukset, -luokitukset ja rakenteet sekä varmistettiin, että kuvataan tavat peilata teknisenä ratkaisuna niiden yhteensopivuus ESCO-luokituksen kanssa. Toteutuskerroksessa määritettiin tarvittavat ja mahdolliset yhteydet muihin palveluihin sekä toteutuksen tekniset reunaehdot, rajoitteet ja mahdollisuudet.

Esiselvityksen tuloksena laadittiin ehdotus osaamiskartoitustyökalun ns. "MVP"-ratkaisusta (Minimum Viable Product, suom. pienin julkaistavissa oleva tuote), joka on toteutuskelpoinen ja vaiheittainen palvelukokonaisuus, joka palvelee mahdollisimman tasapuolisesti erilaisia käyttäjäryhmiä, tarjoaa vaihtoehtoiset etenemistavat sekä mahdollistaa osaamisen kartoittamisen käyttäjäystävällisellä tavalla. MVP-ratkaisun rinnalle tuotettiin neljä vaihtoehtoista toteutustapaa, jotka täydentävät MVP-ratkaisua painottaen eri tavoin niitä olennaisimpia käyttäjätarpeeseen liittyviä teemoja, joita käyttäjäkartoituksessa on tunnistettu.

Toteutusvaihtoehdoista koottiin vertailutaulukko, jossa tuodaan esiin kuhunkin vaihtoehtoon liittyvät tekniset reunaehdot ja mahdollisuudet sekä käyttäjäkokemukseen liittyvät arvio. Teknisten reunaehto- ja mahdollisuuksien määrittelyn tukena on hyödynnetty JOD-hankkeen teknisestä kokonaisarkkitehtuurista vastaavien asiantuntijoiden näkemyksiä ja arvioita. Käyttäjäkokemukseen liittyvä arvio puolestaan pohjautuu projektin aikana toteutetussa käyttäjien tarvekartoituksessa sekä JOD-hankkeen eri sidoshenkilöitä osallistaneissa työpajoissa esiin nousseisiin huomioihin ja havaintoihin, sekä projektityöryhmässä mukana olleen UX-suunnittelun ammattilaisen näkemyksiin.

Esiselvityksen perusteella voidaan tehdä JOD-hankkeen kokonaissuunnitteluun ja tietoarkkitehtuuriin sopiva palvelu- ja käytettävyyssuunnittelu, jonka perusteella tehdään teknologiaratkaisut.

Esiselvitys on näin selvittänyt osaamiskartoitustyökalun sisällölliset mahdollisuudet, ja niihin perustuvat teknologiset raamit sekä luonut työkalulle ylätasoinen konseptin, joka sisältää eri laajuisia ja eri painotuksiin perustuvia toteutusvaihtoehtoja.

Suosittelavat jatkoaskeleet:

- Linjataan osaamiskartoituksen rooli JOD-palvelun kokonaisuudessa, ja linjauksen perusteella tehdään toiminnallisten vaatimusten määrittely, jossa laaditaan tarkemmat toiminnalliset vaatimukset digitaaliselle työkalulle sekä priorisoidaan ja ryhmitellään vaatimukset niiden merkityksen ja toteutettavuuden mukaan.
 - Tässä vaiheessa kannattaa arvioida, tulisiko osaamisen kartoittamisen työkalu ja kiinnostusten kartoittamisen työkalu yhdistää yhdeksi kokonaisuudeksi.
- Toteutetaan tarkempi palvelu- ja käytettävyyssuotoilullinen prosessi sekä päätetään työkalun graafinen ilme. Tutkitaan erilaisia teknisiä ratkaisuja ja alustoja, jotka sopivat suunnitellun työkalun tarpeisiin ja arvioidaan integraatio- ja resurssimahdollisuudet sekä yhteensopivuus muiden järjestelmien kanssa.
 - On suositeltavaa, että työkalulle teetetään palvelu- ja käytettävyyssuunnitteluprosessin päätteeksi kevyt käyttäjättestaus, jolla varmistetaan työkalun hyvä käytettävyys ja havaitaan mahdolliset parannustarpeet ennen koodausprosessia.
- Tarkastellaan tietoturva- ja tietosuojavaatimuksia ja varmistetaan, että digitaalinen työkalu täyttää alan standardit ja säädökset. Suunnitellaan tietoturvastrategia ja -käytännöt, jotka varmistavat käyttäjätietojen turvallisuuden.
- Arvioidaan jatkotyön riskejä ja toteutetaan tarvittavia toimenpiteitä riskien lieventämiseksi tai hallitsemiseksi. Tässä vaiheessa voi ilmetä uusia riskejä, jotka on huomioitava.
- Laaditaan suunnitelma digitaalisen työkalun käyttöönotolle ja käyttöönoton tukitoimille.
- Määritetään avainmittarit, joiden avulla arvioidaan digitaalisen työkalun tehokkuutta ja vaikuttavuutta sekä suunnitellaan seurantajärjestelmä käyttäjätietoihin perustuvaa analytiikkaa ja raportointia varten. Hyödynnetään Suomi.fi Laatu työkaluja.
- Jatkuva kehitys ja iterointi: suunnitellaan järjestelmä jatkuvaa kehitystä mahdollistaen, jossa toimintaprosessi iteroi ja päivittää digitaalista työkalua säännöllisesti parantaakseen käyttäjäkokemusta ja lisätäkseen asiakasarvoa.

Nämä jatkoaskeleet ja suositukset auttavat viemään digitaalisen osaamisen kartoituksen työkalun esiselvityksen seuraaville tasoille sekä varmistamaan sen onnistuneen toteutuksen ja käyttöönoton.

Liite 1: Käyttäjäkartoituskyselyn kysymykset

Orientoivat kysymykset

1. Kuinka tärkeänä pidät jatkuvaa oppimista ja oman osaamisesi kehittämistä läpi elämän?

- 1 (En lainkaan tärkeänä) – 5 (Hyvin tärkeänä)
 - Jos vastaus "1" tai "2", siirrytään suoraan kysymykseen 4.

2. Millaiset asiat tai tekijät motivoivat sinua oppimaan uusia tai kehittämään olemassa olevia taitoja? Valitse 1-3 vaihtoehtoa.

- Omien kehityskohteiden tunnistaminen
- Konkreettinen tarve uudelle osaamiselle omassa työssä
- Konkreettinen tarve uudelle osaamiselle työtä hakiessa
- Konkreettinen tarve uudelle osaamiselle vapaa-ajalla
- Läheisen tai tuttavän ehdotukset / houkuttelu
- Epäonnistumisen kokemukset tai pelko
- Onnistumisen kokemukset
- Kollegan tai tuttavän kannustava palaute ja/tai kehu
- Luontainen kiinnostus ja uteliaisuus uuden oppimiselle
- Kunnianhimo ja tavoitteellisuus
- Joku muu, jonka sanoitan itse

3. Oletko kehittänyt oma-aloitteisesti osaamistasi viimeisimmän tutkintosi suorittamisen jälkeen?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa
 - Jos kyllä: Oletko hyödyntänyt jotain digitaalista työkalua siihen, että arvioit mitä osaamista sinulla jo on ja mitä osaamista sinun kannattaisi kehittää?
 - Kyllä
 - En
 - En osaa sanoa
 - Jos kyllä: Mitä työkalua olet viimeisimpänä käyttänyt? (avoin tekstikenttä)
 - Jos kyllä: Minkä arvosanan antaisit käyttämällesi työkalulle? (1 Heikko – 5 Erinomainen)

- Avoimet vapaaehtoiset kentät:
 - Mistä erityisesti pidit käyttämässäsi työkalussa?
 - Mitä kehitettävää tai parannettavaa siinä olisi?

Osaamisen kartoittamisen tavoitteet, motiivit ja kynnykset

4. Kuinka tärkeänä pidät oman osaamisesi kartoittamista säännöllisesti läpi elämän?

- 1 (En lainkaan tärkeänä) – 5 (Hyvin tärkeänä)

5. Mitkä seuraavista tilanteista tai ulkoisista tekijöistä motivoisivat sinua erityisesti kartoittamaan omaa osaamistasi? Valitse 1-3 vaihtoehtoa.

- Työn haku työttömänä työnhakijana
- Nykyisen työpaikan vaihtaminen
- Oman työmarkkina-arvon tunnistaminen
- Kehityskeskustelu tai palkkaneuvottelu
- Oman osaamisen kehittämismahdollisuuksien ja –tarpeiden kartoittaminen
- Jatko-opintoalan valinta
- Alanvaihto / uudelleen kouluttautuminen
- Ammatillisen itsetunnon ja minäkuvan kehittäminen
- Oman osaamisen kuvaamisen jollekin ulkopuoliselle taholle tai henkilölle (esim. nykyisessä työ- tai opiskelupaikassa)
- Muun kuin ammatillisen tai akateemisen osaamisen kartoittaminen ja näkyväksi tekeminen
- Yhteiskunnan osaamistarpeiden kehityksen mukana pysyminen
- En näe syitä kartoittaa omaa osaamistani
- Joku muu, jonka sanoitan itse

6. Entä mitä näet merkittävimpinä hyötyinä oman osaamisesi kartoittamisessa? Valitse 1-3 vaihtoehtoa.

- Yhtenäinen ja ajantasainen kokonaiskuva omasta osaamisesta
- Muodollisen (esim. tutkinto) ja epämuodollisen (esim. arjen taidot) osaamisen yhdistäminen
- Omien vahvuuksien ja kehityskohteiden tunnistaminen
- Oman osaamistason vertailu suhteessa muihin
- Mahdollisten kehitysmahdollisuuksien kartoitus
- Käytännön tuki työn hakemisessa (esim. CV tai kohdennettu työmarkkinatieto)
- Käytännön tuki kehityskeskustelussa tai palkkaneuvottelussa

- Omien koulutus-, työ-, kiinnostus- ja taustatietojen siirrettävyys eri järjestelmien välillä
- Ei-ammattillisten ja ei-akateemisten taitojen ja kyvykkyyksien näkyväksi tekeminen
- Oman osaamisen ja kykenevyyden näkyväksi tekeminen itselleni – itsetunnon ja -luottamuksen parantaminen
- Uusien koulutus- ja uramahdollisuuksien haarukointi oman osaamisen pohjalta
- En näe erityisiä hyötyjä
- Joku muu, jonka sanoitan itse

7. Minkä näet merkittävimpänä haasteena oman osaamisesi kuvaamiselle tällä hetkellä? Valitse 1-3 vaihtoehtoa.

- Vaatimaton tai nöyrä luonne
- Tunne siitä, että en osaa mitään erityistä
- Vaikeus valita, mistä aloittaa
- Vaikeus rajata, mitä kaikkea omaan osaamiseen kuuluu
- Vaikeus määritellä oman osaamiseni tasoa suhteessa muihin
- Ei selkeää syytä tai motivaatiota kartoittaa omaa osaamista
- Vaikeus tuottaa tekstiä ("Tyhjän paperin kammo")
- Laaja ja polveileva työ- ja/tai koulutushistoria
- Suppea ja katkonainen työ- ja/tai koulutushistoria
- En tiedä tarkalleen, mitä taitoja ja osaamista nykytyöelämässä arvostetaan
- En näe erityisiä haasteita
- Joku muu, jonka sanoitan itse

Osaamiskartoitustyökaluun liittyvät kysymykset

8. Mieti seuraavaksi tilannetta, jossa käytössäsi on digitaalinen työkalu, joka ohjaa sinua oman osaamisesi kartoittamisessa ja mahdollistaa edellä kuvaamiesi hyötyjen saavuttamisen. Kuinka todennäköisesti kokeilisit käyttää tällaista osaamiskartoitustyökalua?

- 1 (Hyvin epätodennäköisesti) – 5 (Hyvin todennäköisesti)

9. Mitä kaikkia osa-alueita itse kokisit hyödylliseksi kartoittaa työkalun avulla, huomioiden että osaamiskartoitus ei olisi liian työläs tehdä? Valitse kaikki haluamasi vaihtoehdot.

- Työssä tai muissa vastuutehtävissä hankitut taidot ja kyvykkyydet
- Koulutuksen perusteella hankitut taidot ja kyvykkyydet
- Itseopiskeluna hankitut taidot ja kyvykkyydet

- Vapaa-ajalla tai harrastuksissa hankitut taidot ja kyvykkyydet
- Perhepiirissä tai ihmissuhteissa kertyneet taidot ja kyvykkyydet (esim. kasvatukseen liittyvät taidot)
- Luonteenpiirteet ja muut ”pehmeät” taidot
- Joku muu, jonka sanoitan itse

10. Mitä toivoisit erityisesti saavasi konkreettisena lopputuotoksena, kun olet tehnyt osaamiskartoituksen? Valitse 1-3 vaihtoehtoa.

- Tulostettavissa tai tallennettavissa oleva yhden sivun kuvaus omasta osaamisesta
- Valmis CV-dokumentti oman osaamisprofiilin pohjalta
- Suosituksia mahdollisista sisällöistä esim. työhakemukseen ja CV:hen
- Digitaalinen osaamiskartta, jota voi päivittää aina tarpeen tullen
- Suosituksia omaa osaamista kehittävästä koulutusmahdollisuuksista
- Suosituksia omaa osaamista vastaavista avoimista työpaikoista ja mahdollisesta palkkatasosta
- Vertailu oman viiteryhmän keskivertovastauksiin
- Joku muu, jonka sanoitan itse

11. Mitkä seuraavista ominaisuuksista ja toiminnallisuuksista näkisit erityisen hyödyllisinä oman osaamisesi kartoittamiseen ja kuvaamiseen tarkoitettussa digitaalisessa työkalussa? Valitse 1-3 vaihtoehtoa.

- Mahdollisuus ulkopuolisten suosituksiin ja/tai vertaisarviointiin
- Mahdollisuus tallentaa järjestelmään pysyvä oma osaamisprofiili, jota voi päivittää ja täydentää aina tarvittaessa
- Vuorovaikutuksellinen käyttöliittymä, esim. chat-keskustelun muodossa
- Passiivisten herätteiden ja suositusten saaminen oman osaamisprofiilin pohjalta (esim. hälytykset avoimista työpaikoista tai koulutusmahdollisuuksista)
- Mahdollisuus verrata omaa osaamista muihin samassa viiteryhmässä oleviin (sama ikä, koulutustausta, maantieteellinen sijainti yms.)
- Saada ehdotuksia ja suosituksia oman osaamisen täydentämiseen
- Tasavertainen mahdollisuus kuvata omaa osaamistaan riippumatta kieli- tai kirjoitustaidosta
- Selkeästi jäsennelty etenemispolku ja ohjaus osaamisen kartoittamiseen vaihe vaiheelta
- Joku muu, jonka sanoitan itse

12. Mitä näet merkittävimpinä mahdollisina kynnyksinä osaamiskartoitustyökalun käytölle? Valitse 1-3 vaihtoehtoa.

- En koe merkittävää syytä tai motivaatiota kartoittaa omaa osaamista
- Liian pitkä ohjeistus / perehdytys ennen käytön aloitusta
- Sähköinen tunnistautuminen tai palveluun rekisteröityminen ennen aloitusta
- Liian monta vaihtoehtoista etenemisreittiä, josta aloittaa
- Ei selkeää kuvaa työkalun käytön hyödyistä tai lopputuotoksesta
- Työkalun käyttö edellyttää mobiilisovelluksen lataamista
- Työkalun epämiellyttävä visuaalinen ilme
- Saavutettavuutta tai käytettävyyttä ei ole huomioitu riittävästi
- Joku muu, jonka sanoitan itse

Taustatiedot

13. Taustatiedot / Demografiset tiedot:

- Ikä
 - 18-24
 - 25-34
 - 35-44
 - 45-54
 - 55-64
 - 65-74
 - > 75
 - En halua kertoa
- Sukupuoli
 - Nainen
 - Mies
 - Muu
 - En halua kertoa
- Ylin koulutusaste
 - Peruskoulu
 - Ammatillinen koulutus
 - Ylioppilas
 - Alempi korkeakoulututkinto
 - Ylempi korkeakoulututkinto

- Muu
- En halua kertoa
- Ammattiasema
 - Johtavassa asemassa oleva
 - Ylempi toimihenkilö
 - Alempi toimihenkilö
 - Työntekijä
 - Yrittäjä
 - Eläkeläinen
 - Opiskelija
 - Kotivanhempi
 - Työtön
 - Muu
 - En halua kertoa
- Maakunta, jossa asut
 - Ahvenanmaa
 - Etelä-Karjala
 - Etelä-Pohjanmaa
 - Etelä-Savo
 - Kainuu
 - Kanta-Häme
 - Keski-Pohjanmaa
 - Keski-Suomi
 - Kymenlaakso
 - Lappi
 - Päijät-Häme
 - Pirkanmaa
 - Pohjanmaa
 - Pohjois-Karjala
 - Pohjois-Pohjanmaa
 - Pohjois-Savo
 - Satakunta

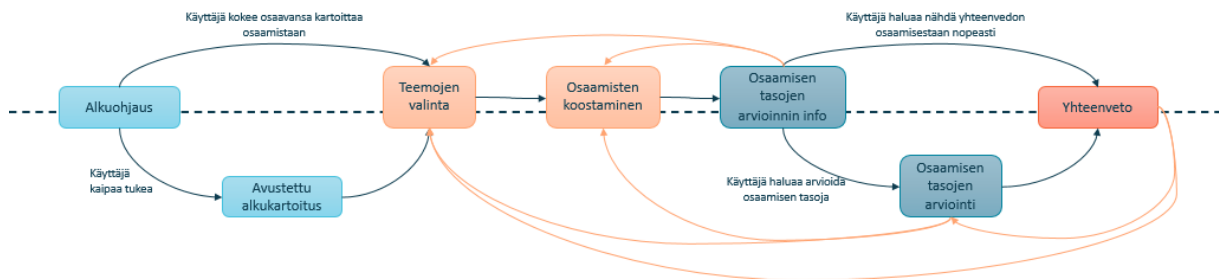
- Uusimaa
- Varsinais-Suomi
- En halua kertoa

Liite 2: Osaamiskartoitustyökalun suunnittelutyöpajan sisältömateriaalit

Oheinen työpajamateriaali sisältää visualisointeja, jotka on tarkoitettu suuntaa antaviksi ja keskustelua avaaviksi kuviksi siitä, miltä MVP-toteutuksen eri näkymät voisivat näyttää. Niitä ei ole suunniteltu konseptitasoa pidemmälle, eikä niitä tule käyttää sellaisenaan kehitystyössä.

Käyttäjän polku

- Käyttäjille annetaan mahdollisuus tehdä kartoitus nopeasti tai syvällisesti taitojen ja kiinnostuksen mukaan.
- Käyttäjälle mahdollistetaan palaaminen aiempiin vaiheisiin täydentämään kartoitusta.
- Käyttäjä pääsee täydentämään kartoitusta myös myöhemmin.*

GOFORE * Vaatii käyttäjätilin ja kirjautumisen, osa muuta JOD-kokonaisuutta.

23

Yhteistyöstö 1: Avustettu alkukartoitus

Miten yksilöä voidaan auttaa aloittamaan osaamisen kartoittaminen?

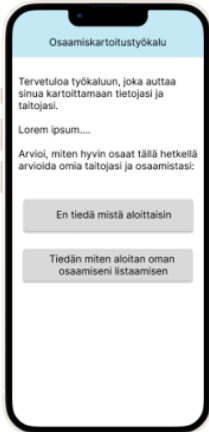
- Tarkastellaan aluksi vaihtoehtoisia tapoja, joilla yksilöä voidaan tukea alkuun oman osaamisensa kartoittamisessa. Tavoitteena on tehdä osaamisen kartoittamisen aloittamisesta mahdollisimman ripeää ja helppoa, ja samaan aikaan tarjota tukea yksilölle, joka ei tiedä miten lähteä koostamaan osaamistaan.
- Perehtykää ehdotettuihin tapoihin ja alkukartoituskysymyksiin, ja tuottakaa ryhmäkeskusteluna huomioita oman ryhmänne lähestymiskulmasta.
- Jaetaan lopuksi päänostot ryhmän huomioista muille yhteiskeskusteluna.

Vahvuudet / Mahdollisuudet	Heikkoudet / Uhat
Ryhmät 1 & 2	Ryhmät 3 & 4

GOFORE

24

Alkuohjaus

- Käyttäjä arvioi aluksi, kokeeko hän oman osaamisen kartoittamisen helpoksi vai onko hänellä vaikeuksia tietää, mistä hän aloittaisi osaamisen kartoittamisen
- Jos käyttäjä kokee, että tietää mistä lähtee liikkeelle, hänet ohjataan suoraan eteenpäin kartoituksessa
- Jos käyttäjä ei tiedä mistä aloittaa, häntä avustetaan alkukartoituksessa

GOFORE

1

Avustettu alkukartoitus

Vastinparien välillä valitseminen

Esimerkkejä vastinpareista:

Käden taidot – Teoreettiset taidot
Luovat taidot – Analyttiset taidot
Itsenäinen työ – Ryhmätyö
Puhuminen – Kirjoittaminen
Johtaminen – Toteuttava työ
Kaupallinen osaaminen –
Yhteiskunnallinen osaaminen
Introvertti – Ekstrovertti

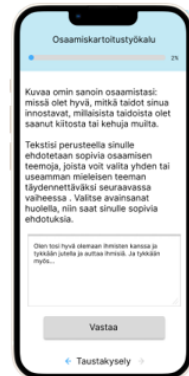

Alkuhaastattelu chat-keskusteluna

Työ- ja
opiskeluhistorian
mahdollinen luominen
kytettävissä tähän
osioon

Esimerkkejä alkukysymyksistä:

1. Mitä olet tehnyt työksesi?
2. Mitä olet opiskellut?
3. Mitä teet mieluiten vapaa-ajallasi?
4. Mistä kouluaineista pidät/olet pitänyt eniten?
5. Mitä näet suurimpina vahvuuksinasi?
6. Miten sinut hyvin tunteva henkilö sinua kehuisi?
7. Mitä asioita/taitoja koksit luontevimmaksi opettaa muille?

Ehdotukset vapaan tekstin perusteella

GOFORE

26

Yhteistyöstö 2: Osaamisten kartoittaminen

Miten osaamisten kartoittaminen toteutetaan?

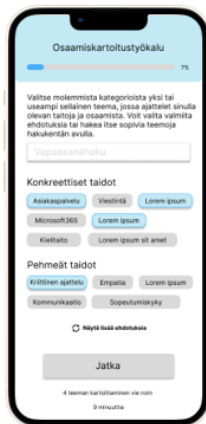
- Tarkastellaan seuraavaksi varsinaista osaamisten kartoittamisen vaihetta. Tavoitteena on mahdollistaa yksilölle selkeä ja helppo tapa koostaa osaamisensa niin, että kartoituksessa ei jäädä liian ylätasolle eikä toisaalta olla rajattomien vaihtoehtojen äärellä.
- Perehtykää ehdotettuihin kartoittamisen tapoihin ja teemoitteluun, ja tuottakaa ryhmäkeskusteluna huomioita oman ryhmänne lähestymiskulmasta.
- Jaetaan lopuksi päänostot ryhmän huomioista muille yhteiskeskusteluna.

Vahvuudet / Mahdollisuudet	Heikkoudet / Uhat
Ryhmät 3 & 4	Ryhmät 1 & 2

GOFORE

27

Osaamisen kartoittaminen – teemojen valinta

Esimerkkejä ylätasen kategorioista:

Työppiluokittelu: Konkreettiset taidot
Pehmeät taidot

ESCO:
Laaja-alaiset taidot
Taidot
Tiedot
Kielitaito ja kielten tuntemus

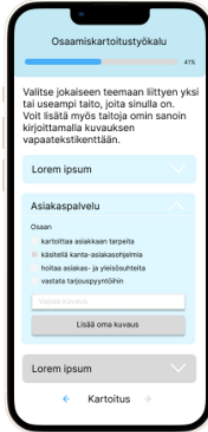
Osaamisen lähde:
Työssä hankitut taidot
Itseopiskeluna hankitut taidot
Vapaa-ajalla ja harrastuksissa hankitut taidot
Luontaiset taipumukset
Koulutuksessa hankitut taidot

- Käyttäjälle ehdotetaan teemoja perustuen alkukartoitukseen, mahdollisiin palveluun tuotuihin työ- ja opiskeluhistoriatietoihin sekä muihin käyttäjistä mahdollisesti kerättyihin tietoihin. Jos käyttäjistä ei ole tarpeeksi tietoa, ehdotetaan esimerkiksi yleisimpiä taitoja ja osaamisia.
- Käyttäjää ohjataan tunnistamaan sekä konkreettisiä että pehmeitä taitoja kategorisoidusti.
- Käyttäjä saa valita niin monta teemaa kuin kokee mielekkääksi. Käyttäjälle kerrotaan arvio siitä, kuinka kauan valitun teemamäärän tarkempaan kartoittamiseen kuluu. Näin käyttäjä voi itse valita, paljonko aikaa hän palvelun parissa kerrallaan viettää.

GOFORE

28

Osaamisen kartoittaminen – osaamisten koostaminen

- Teemaan liittyvät tarkentavat osaamisedotukset pohjautuvat yleiseurooppalaiseen ESCO-osaamissanoitukseen, josta on siistitty pois kulttuurinormistoomme sopimattomat ilmaukset (ns. puhdistettu ESCO)
- Käyttäjän on mahdollista valita ehdotusten lisäksi omia kuvauksia ja näin täydentää tarvittavalla tavalla ESCO-sanoitusta.
- Käyttäjän itsensä syöttämiä osaamisia voidaan tarkastaa, ja viedä tietokantaan uusiksi vaihtoehtoiksi tuleville käyttäjille (ns. laajennettu ESCO)

GOFORE

29

Yhteistyöstö 3: Osaamisten syventäminen

Millä tavoin osaamisen tasoja voidaan määrittellä ja syventää?

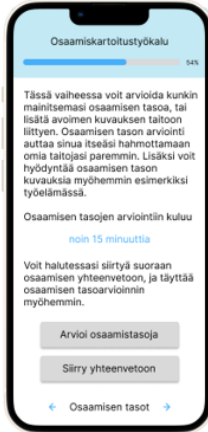
- Siirrytään seuraavaksi arvioimaan eri tapoja määrittellä ja syventää osaamisten tasoja. Tavoitteena on mahdollistaa yksilölle omien vahvuuksien sekä kehityskohteiden tunnistaminen niin, että oman osaamistason määrittelyn kriteerit ovat selkeät, ja eri osaamistasojen kuvaaminen on tehty positiivisen ja kannustavaan sävyyn.
- Perehtykää ehdotettuihin vaihtoehtoisiiin tapoihin ja osaamistasojen luokitteluun, ja tuottakaa ryhmäkeskusteluna huomioita oman ryhmänne lähestymiskulmasta.
- Jaetaan lopuksi päänostot ryhmän huomioista muille yhteiskeskusteluna

Vahvuudet / Mahdollisuudet	Heikkoudet / Uhat
Ryhmät 1 & 3	Ryhmät 2 & 4

GOFORE

30

Osaamisen syventäminen – osaamisen tasot

- Käyttäjä voi päättää, haluaako hän arvioida osaamisen tasoa heti vai vasta myöhemmässä vaiheessa. Käyttäjälle annetaan aika-arvio siitä, paljonko aikaa taitojen tason arvioimiseen menee.
- Käyttäjä voi arvioida vain osan taidoista tai kaikki valitsemansa taidot. Hän voi myös palata myöhemmin täydentämään taitojen tasoa.

GOFORE

Osaamisen syventäminen – osaamisen tasot

Tähdet ja kirjallinen kuvaus

Esimerkkejä osaamistasojen konkretisoinnista (tähdet):

- ★ : Tiedän mitä taito tarkoittaa, mutta en ole juurikaan itse käyttänyt
- ★★ : Hallitsen perusteet, ja pystyn käyttämään taitoa ohjatusti / avustetusti
- ★★★ : Hallitsen taidon niin, että voin käyttää sitä itsenäisesti
- ★★★★ : Hallitsen taidon erittäin hyvin, ja olen itsevarma sen käytöstä
- ★★★★★ : Hallitsen taidon syvästi. Minulla on paljon kokemusta, asiantuntemusta ja erityisosaamista

Porrastettu ja kirjallinen kuvaus

Esimerkkejä osaamistasojen konkretisoinnista (Bloomin taksonomia):

Muistan: Olen kuullut, mutta en ymmärrä

Ymmärrän: Ymmärrän, mutta en osaa soveltaa työhöni

Sovellan: Osaan käyttää taitoa erilaisissa tilanteissa ja soveltaa sitä ongelmanratkaisuun

Analysoin: Osaan analysoida, jäsenellä ja tarvittaessa kyseenalaistaa taitoon liittyvää tietoa

Arvioin: Kykenen tekemään johtopäätöksiä, johtamaan sekä arvioimaan tekemistä

Luon: Kykenen käyttämään taitoa luovasti, keksien uusia toimintamalleja ja ratkaisuja sekä perustellen nämä vakuuttavasti

Osaamisen tason matriisi

GOFORE

32

Yhteistyöstö 4: Osaamisten yhteenveto

Millä tavoin osaamiskartoituksen tuotokset koostetaan yhteen?

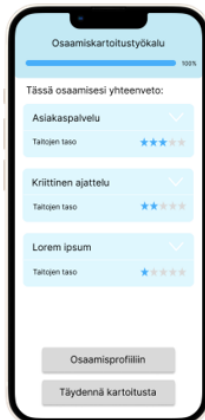
- Keskustellaan lopuksi eri tavoista koostaa yksilön kartoittamat osaamisen ulottuvuudet ja tasot yhteen näkymään. Tavoitteena on tarjota yksilölle selkeä yhden näkymän kooste osaamiskartoituksen tuotoksista, joka synnyttää jokaiselle yksilölle kuvan siitä, että tällä on arvokasta osaamista.
- Perehtykää ehdotettuihin vaihtoehtoisiiin tapoihin osaamisen visualisointiin, ja tuottakaa ryhmäkeskusteluna huomioita oman ryhmänne lähestymiskulmasta.
- Jaetaan lopuksi päänostot ryhmän huomioista muille yhteiskeskusteluna.

Vahvuudet / Mahdollisuudet	Heikkoudet / Uhat
Ryhmät 2 & 4	Ryhmät 1 & 3

GOFORE

33

Osaamisen yhteenveto

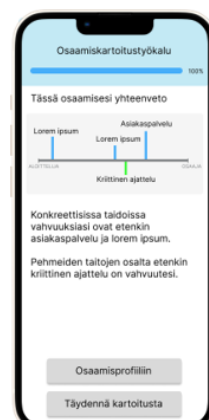
Listaus osaamisista ja osaamistasoista teemottain

Osaamisen porrastaminen tason mukaan

Matriisinäkömä

Jananäkömä

GOFORE

34

Yhteistyöstö 5: Vaihtoehtojen yhteensopivuus JOD-kokonaisuuteen

Mitä mahdollisia kysymyksiä tai huomioita herää JOD-kokonaisuuden näkökulmasta?

- Laajennetaan lopuksi tarkastelua koko JOD-kokonaisuuden laajuiseksi.
- Pohditaan ryhmässä seuraavia kysymyksiä:
 - Millä positiivisilla tavoilla eri toteutusvaihtoehdot täydentävät ja tukevat JOD-kokonaisuutta?
 - Mitä mahdollisia päällekkäisyyksiä, kysymyksiä tai puutteita eri vaihtoehtoihin liittyy JOD-kokonaisuuden kannalta?
- Jaetaan lopuksi päänostot ryhmän huomioista muille, ja käydään yhteiskeskustelua.

